

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE VE FİNANSMAN BİLİM DALI

**6361 SAYILI KANUN KAPSAMINDA FİNANSAL KİRALAMA
İŞLEMLERİNİN FİNANSAL KİRALAMA ŞİRKETLERİNCE
MUHASEBELEŞTİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Celil DUMAN

Balıkesir, 2016

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE VE FİNANSMAN BİLİM DALI

**6361 SAYILI KANUN KAPSAMINDA FİNANSAL KİRALAMA
İŞLEMLERİNİN FİNANSAL KİRALAMA ŞİRKETLERİNCE
MUHASEBELEŞTİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Celil DUMAN

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Hüseyin AKAY

Balıkesir, 2016

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

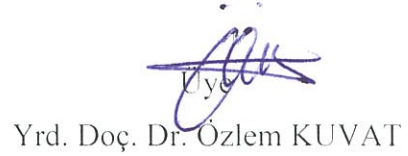
Enstitümüzün İşletme Anabilim Dalı Muhasebe ve Finansman Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi olan 201212547006 numaralı Celil DUMAN'ın hazırladığı "6361 Sayılı Kanun Kapsamında Finansal Kiralama İşlemlerinin Finansal Kiralama Şirketlerince Muhasebeleştirilmesi" konulu YÜKSEK LİSANS tezi ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği uyarınca 21/07/2016 tarihinde yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda tezin onayına OY BİRLİĞİ ile karar verilmiştir.

Başkan

Prof. Dr. Hüseyin AKAY

(Danışman)

Üye
Doç. Dr. Süphü ASLANOĞLU

Üye
Yrd. Doç. Dr. Özlem KUVAT

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylarım.

...../...../2016

Enstitü Müdürü

Doç. Dr. Halil İbrahim ŞAHİN

ÖNSÖZ

1930'lu yıllarda ABD.'de başlayan ve diğer ülke ekonomilerini de etkisi altına alan Büyük Buhran Krizi, 1. Dünya Savaşı'ndan yeni çıkmış devletlerin hızlı bir şekilde sanayileşme politikalarına engel olmuştur. Savaş sonrası ülkelerin toparlanmaları için ihtiyaç duyulan kaynak ile krizle birlikte kısıtlı hale gelen kaynaklar kıyaslandığında; yatırımların istenilen seviyede olması mümkün görülmemektedir. Bu nedenle ekonomide alternatif sermaye yöntemleri arayan ülkelerin faaliyetleri sonucunda, 1950'lerde ABD'de, 1960'larda Avrupa ve Japonya, 1970'lerden sonra bütün dünyada alternatif finansman yöntemi olan finansal kiralama kullanılmıştır. Finansal kiralamanın günümüzdeki anlamıyla ülkemizdeki uygulamaları 1985 yılında 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu ile beraber başlamış, söz konusu mevzuat 2013 yılında 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu ile kaldırılmıştır.

Bu çalışmanın amacı; finansal kiralama işlemlerini detaylı şekilde ele alarak, 6361 sayılı Kanun ile birlikte finansal kiralamaya dair yeniliklerin açıklanması ve söz konusu Kanun kapsamında finansal kiralama işlemlerinin finansal kiralama şirketleri tarafından Türkiye Muhasebe Standardı 17 Kiralama İşlemleri standardına göre muhasebeleştirilmesi hakkında geniş çerçevede bilgi sunmaktır.

Yüksek lisans eğitimim boyunca eşsiz bilgi ve önerilerinden faydalandığım, insani ve ahlaki değerleri ile örnek edindiğim çok değerli hocam Sayın Prof. Dr. Hüseyin AKAY'a; Balıkesir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'ndeki hocalarıma, ve bugünlere ulaşmamda büyük pay sahibi olan aileme ve tüm dostlarıma teşekkür ve şükranlarımı sunarım.

Ayrıca yüksek lisans eğitimim süresince yeterli vakit ayıramadığım, varlığı ile hayatıma anlam katan sevgili eşim Rabia DUMAN ve biricik kızım Ceyda DUMAN'a, teşekkür eder, en içten sevgilerimi sunarım.

Celil DUMAN

Balıkesir, 2016

ÖZET

6361 SAYILI KANUN KAPSAMINDA FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNİN FİNANSAL KİRALAMA ŞİRKETLERİNCE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

DUMAN, Celil

Yüksek Lisans, İşletme Anabilim Dalı - Muhasebe ve Finansman Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Hüseyin AKAY

2016, 119 Sayfa

Finansal kiralama işlemi; yatırımcıların özkaynaklarını etkin kullanabilmeleri amacıyla sıklıkla başvurduğu alternatif bir finansman yöntemi olarak bilinmektedir. Finansal kiralama ile kiracı konumunda olan yatırımcı, kiralayan konumunda olan finansal kiralama şirketi aracılığıyla, üreticiden, satıcıdan veya finansal kiralama şirketinden tercih ettiği bir varlığı kiralayabilmektedir. Bu durumun istisnası olarak Satış ve Geri Kiralama yönteminde ise kiracı, sahip olduğu bir varlığı finansal kiralama şirketine satıp, tekrardan kiralayarak finansman ihtiyacını karşılayabilmektedir.

Finansal kiralamanın günümüzdeki anlamıyla ilk uygulamaları ABD’de 20. yüzyıl başlarında görülmektedir. 20. yüzyılın ortalarında ABD, Avrupa ülkeleri, Japonya gibi ülkelerde yaygın olarak finansal kiralama kullanılmaktadır. Türkiye’de finansal kiralama, hukuki alt yapısı olmadığından diğer ülkelerin aksine gelişim gösterememiştir. 10 Haziran 1985’de 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanun’un yayımlanmasıyla, finansal kiralamaya işlerlik kazandırılmış, yatırımcılar için tercih edilen finansman yöntemlerinden olmuştur. Ancak ekonomik gelişmelerin çok hızlı olduğu evrensel dünyada söz konusu kanun güncelliğini yitirmiş ve 13 Aralık 2012 tarihinde 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanun’un yayımlanmasıyla yürürlükten kaldırılmıştır.

Bu bağlamda, tezde öncelikle finansal kiralama işlemleri detaylı bir şekilde ifade edilmiş, 6361 sayılı Kanun ile 3226 sayılı mülga kanun kıyas edilerek finansal kiralamanın mevzuattaki yeri incelenmiş ve söz konusu işlemlerin finansal kiralama şirketlerince muhasebeleştirilmesi üzerinde durulmuştur. 6361 sayılı Kanun'a göre finansal kiralama işlemlerinin "TMS 17 Kiralama İşlemleri" standardı doğrultusunda örnek bir uygulaması yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Finansal Kiralama, TMS 17, 6361 sayılı Kanun .

ABSTRACT

ACCOUNTING OF FINANCIAL LEASING BY FINANCIAL LEASING COMPANIES WITHIN LAW NO. 6361

DUMAN, Celil

Master Degree With Thesis, Department of Business Administration

—

Field of Accounting and Finance

Supervisor: Prof. Dr. Hüseyin AKAY

2016, 119 Pages

Financial leasing is known as an alternative common financial method for investors that aims to use their equity effectively. The investor whose status is lessee is able to lease the asset chosen according to his needs from a manufacturer, a seller or the financial leasing company via the financial leasing company whose status is lessor. As an exception in this case, the method of Sale and Lease Back the lessee sells his asset to the financial leasing company and leases it back so that he can find funds for their needs.

First examples of financial leasing were seen in the U.S. at the beginning of 20th century. Financial leasing has been being commonly preferred by European countries and Japan. Unlike other countries, financial leasing is not developed in Turkey since there is no strong legal basis in this sense. After Financial Leasing Law with number 3226 was legislated on June 10th, 1985 financial leasing became more functional and preferable by the enterprisers. However, this law lost its up-to-datedness because of the fast global changes all around the world. Therefore, it was repealed after the Law named with “Financial Leasing, Factoring and Finance Companies” was legislated on December 13th, 2012.

Within this framework, in this study, financial leasing has been explained in detail in and laws with numbers 6361 and 3226 were compared so that the place of financial leasing in regulations can be studied. In addition to this, recognition of above mentioned issues by leasing factories was studied. According to the law with the number of 6361, a case study was conducted on leasing applications within the standards of IAS 17 Leases.

Key Words: Financial leasing, IAS 17, law with the number of 6361.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR.....	xiii
GİRİŞ.....	1
1. FİNANSAL KİRALAMA İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER.....	5
10. Finansal Kiralamanın Tanımı.....	5
11. Finansal Kiralama İle İlgili Kavramlar.....	9
110. Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Birliği (Finansal Kurumlar Birliği).....	9
111. Finansal Kiralama Sözleşmesi.....	11
12. Finansal Kiralamanın Türleri.....	15
120. Taraflar Bakımından Finansal Kiralama Çeşitleri.....	15
1200. Doğrudan Finansal Kiralama.....	15
1201. Dolaylı Finansal Kiralama.....	16
121. Sözleşme Konusu Bakımından Finansal Kiralama Çeşitleri.....	16
1210. Taşınır Mal Finansal Kiralama.....	16
1211. Taşınmaz Mal Finansal Kiralama.....	16
1212. Personel Finansal Kiralama.....	16
1213. Hizmet Finansal Kiralama.....	17
122. Diğer Finansal Kiralama Çeşitleri.....	17
1220. Satış ve Geri Finansal Kiralama.....	18
1221. Yurt İçi Finansal Kiralama.....	20
12210. İthalatsız Yurt İçi Finansal Kiralama.....	21
12211. İthalatlı Yurt İçi Finansal Kiralama.....	21
1222. Yurt Dışı Finansal Kiralama.....	21
1223. Kaldıraçlı Finansal Kiralama.....	23
1224. Brüt - Net Ödemeli Finansal Kiralama.....	23
1225. Birinci El – İkinci El Finansal Kiralama.....	24

1226. Trampa Finansal Kiralama (SWAP).....	24
1227. Yüzde Finansal Kiralama.....	25
1228. Seken Ödemeli Finansal Kiralama.....	25
1229. Kapalı Uçlu – Açık Uçlu Finansal Kiralama	25
1230. Ortaklık Yoluyla Kiralama.....	26
1231. Deneme Süreli Finansal Kiralama	26
1232. Alt Finansal Kiralama	26
1233. Özel Finansal Kiralama.....	27
13. Finansal Kiralamanın Tarafları ve İşleyişi.....	27
14. Finansal Kiralamanın Avantajları ve Dezavantajları	29
140. Finansal Kiralamanın Avantajları.....	29
141. Finansal Kiralamanın Dezavantajları.....	34
15. Finansal Kiralamanın Dünyadaki ve Türkiye’deki Gelişimi	37
150. Finansal Kiralamanın Dünyadaki Gelişimi.....	37
151. Finansal Kiralamanın Türkiye’deki Gelişimi	42
16. Finansal Kiralama ile İlgili Uluslararası Örgütler.....	55
160. Avrupa Kiralama Şirketleri Birliği Federasyonu (Leaseurope – European Federation of Leasing Company Associations).....	55
161. Uluslararası Finans Kurumu (International Finance Corporation-IFC)	56
162. Asya Finansal Hizmetler Birliği (Asian Financial Services Association- AFSA).....	57
2. 6361 SAYILI FİNANSAL KİRALAMA, FAKTORİNG VE FİNANSMAN ŞİRKETLERİ KANUNU KAPSAMINDA FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİ.....	59
20. Genel Hükümler.....	59
200. Amaç, Kapsam ve Tanımlar	59
21. İzne Tabi İşlemler	61
210. Kuruluş İzni	61
211. Kuruluş Şartları.....	62
212. Kurucularda Aranılan Şartlar	63
213. Faaliyet İzni	66
214. Şubeler	67
215. Şirketin Yapamayacağı İş ve İşlemler	68

216. Ana Sözleşme Değişiklikleri	69
217. Pay Edinim ve Devirleri	70
218. Birleşme, Devir, Bölünme ve Tasfiye	71
22. Kurumsal Yönetim.....	72
220. Yönetim Kurulu Üyeleri, Genel Müdür ve Genel Müdür Yardımcıları	72
221. İç Sistem, Muhasebe, Raporlama ve Bağımsız Denetim.....	73
222. Koruyucu Düzenlemeler	75
223. Karşılıklar	76
224. Denetim, Gözetim ve Bilgi Verme	76
23. Sözleşmelere İlişkin Hükümler.....	77
230. Finansal Kiralama Sözleşmesi, Sözleşme Konusu ve Finansal Kiralama Bedeli	77
231. Yurt Dışından Yapılacak Finansal Kiralamalar	79
232. Finansal Kiralama Sözleşmesi Şekli ve Tescili	79
233. Finansal Kiralama Konusu Varlığın Satın Alınması	81
234. Tarafların Hak ve Borçları	81
235. Malın Kiracıya Teslim Edilmemesi.....	82
236. Zilyetliğin ve Kiracılık Sıfatı ile Mülkiyetin Devri	83
237. Kiracının / Kiralayanın İflası veya İcra Takibine Uğraması.....	84
238. Sözleşmenin Sona Ermesi.....	84
239. Sözleşmenin İhlali ve Sözleşmenin Sona Ermesinin Sonuçları.....	85
240. Sözleşmenin Feshinin Sonuçları.....	86
241. Teşvik, İstisnalar ve Vergi Nispetinin Tespiti	87
3. FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNİN FİNANSAL KİRALAMA ŞİRKETLERİNCE TMS 17 KAPSAMINDA MUHASEBELEŞTİRİLMESİ..	88
30. Türkiye Muhasebe Standardı-17 Kiralamalar.....	88
300. Standardın Amacı ve Kapsamı	91
301. Tanımlar.....	92
302. Kiralama İşlemlerinin Sınıflandırılması	95
31. Finansal Kiralama İşlemlerinin Finansal Kiralama Şirketlerince (Kiralayan) Muhasebeleştirilmesi	98
32. Finansal Kiralama İşlemlerinde Finansal Kiralama Şirketlerince Kullanılacak Hesaplar	101

33. 6361 Sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu Kapsamında Finansal Kiralama İşlemlerinin Finansal Kiralama Şirketlerince Muhasebeleştirmesine İlişkin Örnek Uygulama.....	103
34. Uluslararası Finansal Raporlama Standardı 16 Kiralamalar (IFRS 16 Leases)	108
4. SONUÇ.....	110
5. YARARLANILAN KAYNAKLAR.....	115

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1 : 1990 – 2014 Yılları Arası Dünya Finansal Kiralama İşlem Hacmi.....	39
Tablo 2 : 2014 Yılı İşlem Hacimlerine Göre İlk 40 Ülke Sıralaması	41
Tablo 3: 2002-2006 Yılları Arası Sektöre Göre Türkiye’de Gerçekleşen Finansal Kiralama İşlem Hacimleri	46
Tablo 4: 2006-2010 Yılları Arası Sektöre Göre Türkiye’de Gerçekleşen Finansal Kiralama İşlem Hacimleri	47
Tablo 5: 2010-2011 Yılları Finansal Kiralama Mal Gruplarına Göre İşlem Hacimleri Karşılaştırılması (Bin Dolar).....	49
Tablo 6: 2011-2012 Yılları Finansal Kiralama Mal Gruplarına Göre İşlem Hacimleri Karşılaştırılması (Bin Dolar).....	50
Tablo 7: 2012-2013 Yılları Finansal Kiralama Mal Gruplarına Göre İşlem Hacimleri Karşılaştırılması (Bin Dolar).....	51
Tablo 8: 2013-2014 Yılları Finansal Kiralama Mal Gruplarına Göre İşlem Hacimleri Karşılaştırılması (Bin Dolar).....	52
Tablo 9: 2014-2015 Yılları Finansal Kiralama Varlıklara Göre İşlem Hacimleri Karşılaştırılması (Bin Dolar).....	53

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Kiralama İşlemi ve Tarafları	11
Şekil 2: Finansal Kiralama Tarafları.....	12
Şekil 3: Satış ve Geri Kiralama İşleyişi ve Yararları.....	20
Şekil 4: Finansal Kiralamanın (F.K.) Tarafları ve İşleyişi	29
Şekil 5: Kiralama Sınıflandırması İçin Karar Ağacı.....	97

KISALTMALAR

AŞ	: Anonim Şirketi
ALFA	: Asian Leasing & Finance Association
AFSA	: Asian Financial Services Association
BDDK	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
BDDK	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu
ELA	: European Leasing Association
FASB	: Financial Accounting Standards Board
FİDER	: Finansal Kiralama Derneği
FKB	: Finansal Kurumlar Birliği
FKFFŞK	: Finansal Kiralama, Factoring ve Finansman Şirketleri Kanunu
FKK	: Finansal Kiralama Kanunu
IAS	: International Accounting Standards
IFC	: International Finance Corporation
İİK	: İcra ve İflas Kanunu
IOSCO	: International Organization of Securities Commissions
KDNBD	: Kalıntı Değerin Net Bugünkü Değeri
KDV	: Katma Değer Vergisi
KGK	: Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu
KOBİ	: Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
MÖ	: Millattan Önce
SFAS	: Statements on Financial Accounting Standards
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu
TBK	: Türk Borçlar Kanunu
TMS	: Türkiye Muhasebe Standartları
TFRS	: Türkiye Finansal Raporlama Standartları
TMSK	: Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UMS	: Uluslararası Muhasebe Standartları
UFRS	: Uluslararası Finansal Raporlama Standartları
ÜFE	: Üretici Fiyat Endeksi
VUK	: Vergi Usul Kanunu

GİRİŞ

İşletmelerin ticari faaliyetlerini gerçekleştirebilmeleri için makine, teçhizat, ekipman, bina, arsa gibi bazı varlıklara ihtiyaçları vardır. Bu tür maddi ihtiyaçları işletmelerin ilgili varlıkları satın alarak gidermesi, sınırlı olan ticari kaynakların (fonların) işletmeden çıkışına sebebiyet vermektedir.

Küreselleşen ticari faaliyetlerin süratli şekilde büyümesi sonucu, özellikle kuruluş ve büyüme dönemlerinde olan işletmeler için kısa vadeli varlıklar önem arz etmektedir. Dolayısıyla söz konusu işletmeler uzun vadeli varlıklara yatırım yapmak istememektedirler. İlgili varlığı satın almak yerine, işletmeye onu daha az maliyetle, daha az varlık çıkışıyla sağlamak işletmenin devamlılığını sağlaması açısından önemli olduğundan işletmeler ilgili varlığı kiralama yöntemine gitmektedirler.

Varlıkların kiralama ile temini, yatırımcıları söz konusu varlığın maliyeti için öz kaynak tüketiminden kurtarmakta ve halihazırdaki fonlarını duran varlıklara yatırmaya engel olmaktadır. Bu anlamda varlığın satın alınması yerine kiralınması daha yararlı görülmektedir (Gökgöz, 2013: 107).

Literatürde kiralama ya da leasing diye ifade edilen varlığın kiralınması işleminin uygulamaları Babil uygarlığına kadar uzanmaktadır. M.Ö. 2000’li yıllarda Babillilerin gemi ve hayvan kiralamaları yaptığı bilinmektedir (Novalija, Mutapcic ve Kovac, 2011:46). M.Ö. 1400’lerde Fenikeliler’de ise, toprak ve gemi kiralamaları olarak uygulanmıştır. Sonraki süreçte Roma zamanında (Yunanlılar, Romalılar ve Mısırlılar’da) arazi ve depolama amaçlı finansal kiralama uygulaması yaygın olarak kullanılmıştır. Aynı dönemde ticaret gemilerinin kiralınması en çok bilinen finansal kiralama yapısı örneğini vermektedir (Çoşkun, 2010: 5).

1930’lu yılların başında gerçekleşen ve bütün dünya ülkelerinin ekonomisini etkileyen “Büyük Bunalım” krizinden sonra toparlanmaya çalışan Amerikan şirketleri, finansal kiralamayı alternatif finansman yöntemi olarak kullanmıştır. Teknolojik gelişmelerin hızlı bir şekilde değişmesi dolayısıyla makine ve teçhizatların tedarik edilmesi için gerekli olan fonların bankalar tarafından

karşılanmaması, banka kredilerinin yetersiz olması sonucu olarak savaştan çıkmış ülkelerin toparlanma sürecindeki yüksek maliyetli yapılanmaları için, önemli bir finansman kaynağı olmuştur. Günümüzdeki anlamıyla finansal kiralama uygulamaları 1950 yılından sonra başlamakta olup, ilk leasing şirketi 1952 yılında Amerika’da kurulmuştur (Ceylan ve Korkmaz, 2009: 151).

Türkiye’de ise finansal kiralama kavramı dünyadaki gelişmelerin biraz gerisinde kalmış olup, finansal kiralama 10.06.1985 tarihli 3226 sayılı yasayla uygulama alanı bulmuş olup, ilk finansal kiralama şirketi 1986 yılında kurulmuştur. Söz konusu yasayla Finansal kiralama şirketlerinin kuruluş ve faaliyetleri belirlenmiş olup, 21.11.2012 tarihinde 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu (FKFFŞK) ile 3226 sayılı Kanun hükümsüz hale gelmiştir.

6361 sayılı FKFFŞK kapsamındaki finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketlerinin kuruluşları ve faaliyetleri ile ilgili olarak düzenleme ve denetleme yetkisi Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu’na verilmiştir. 3226 sayılı Finansal Kiralama Şirketleri mülga Kanun’da ise sadece finansal kiralama şirketlerinin kuruluş ve faaliyetleri yer almış, faktoring ve finansman şirketlerinin kuruluş ve faaliyetleri 03.09.1983 tarihli 90 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’de belirtilmiştir. Finansal sektörde yaşanan gelişmeler neticesinde söz konusu şirketlerin faaliyetlerini etkin bir şekilde yürütebilmeleri için günümüz koşullarının ihtiyacına cevap veren yasal düzenlemeye ihtiyaç olduğundan ve söz konusu faaliyetlerin tek bir çatı altında yasalaştırılması amacıyla bu değişiklik yapılmıştır. Söz konusu Kanun değişikliğiyle;

- Finansal kiralama şirketleri asgari ödenmiş sermayeleri günümüz koşullarına uygun hale getirilmesi,
- Şirketlerin denetimi yasal mevzuat altına alınarak, denetim mekanizmasının güçlendirilmesi,
- Türkiye Muhasebe Standartları kapsamında şirketlerin alacaklarından doğan veya doğması beklenen ancak miktarı belli olmayan zararlarına

karşılık ayırma zorunluluğu getirilmesi ve söz konusu karşılığın vergi matrahından düşülerek gider kabul edilmesi,

- Şirketlerin faaliyet izni alabilmeleri için asgari sermayelerinin %5'ini sisteme giriş katkı payı olarak ödemesi,
- Finansal kiralama kavramının Uluslararası Muhasebe Standardı 17 Kiralamalar standardı (UMS 17) ile uyumlu hale getirilmesi,
- Finansal kiralama sözleşmeleriyle ilgili uygulamada çıkan sorunlara yönelik açık hükümlerin dahil edilmesi,
- Faaliyet kiralaması, bilgisayar yazılım programlarının kiralanması, sat ve geri kiralama, yurt dışından varlığın finansal kiralama ile kiralanması, süre ve tescil gibi hususlarda uygulayıcılara kolaylıklar sağlayacak yeni düzenlemelerin getirilmesi,
- Tüzel kişiliği haiz ve kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu olarak Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Birliği kurulması ve şirketlerin söz konusu birliğe üye olma zorunluluğu getirilmesi amaçlanmıştır.

Çalışmanın problemini 6361 sayılı FKFFŞK kapsamında ülkemizde potansiyelini ortaya koyamamış fakat gelişmekte olan finansal kiralamanın, uygulamalarının veya işlemlerinin, finansal kiralama şirketlerince muhasebeleştirilmesi oluşturmaktadır.

Bu çalışma Giriş ve Yararlanılan Kaynaklar haricinde 4 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Finansal Kiralama İle İlgili Genel Bilgiler başlığı altında, finansal kiralamanın tanımı, finansal kiralama ile ilgili kavramlar, finansal kiralama türleri, finansal kiralamanın tarafları, avantajları ve dezavantajları, dünyadaki ve Türkiye'deki gelişimi ve finansal kiralama ile ilgili uluslararası örgütler konuları incelenmiştir.

İkinci bölümde 6361 FKFFŞK Kapsamında Finansal Kiralama İşlemleri başlığı altında, Kanun'un genel hükümleri, izne tabi işlemleri, kurumsal yönetim ve sözleşmelere ilişkin hükümler konuları ele alınmıştır.

Üçüncü bölümde Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi başlığı altında Türkiye Muhasebe Standardı – 17 (TMS 17) detaylı bir şekilde incelenmiş olup, finansal kiralamanın finansal kiralama şirketince muhasebeleştirilmesi ve muhasebeleştirilmesine ilişkin bir uygulama gerçekleştirilmiştir.

Çalışmanın dördüncü bölümünde elde edilen sonuçlar ortaya konulmaya çalışılmıştır.

1. FİNANSAL KİRALAMA İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

Bu bölümde finansal kiralamanın tanımlanması, finansal kiralama ile ilgili kullanılan kavramların belirtilmesi, finansal kiralama türlerinin neler olduğu, finansal kiralamaya kimlerin taraf olacağı, finansal kiralamanın avantajları ve dezavantajları, finansal kiralamanın dünyadaki ve Türkiye’deki tarihsel gelişimi ile finansal kiralama ile ilgili uluslararası örgütler konuları detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

10. Finansal Kiralamannın Tanımı

Günümüz rekabet ortamında işletmeler ticari faaliyetleri için gereksinim duydukları varlıkları satın alarak, inşa ederek veya üretimini gerçekleştirmek suretiyle elde etmektedir. Söz konusu edinimler öz sermaye karşılığı olabileceği gibi dış kaynaktan (borçlanma karşılığı) da temin edilebilmektedir. Edinimlerin bu şekilde gerçekleşmesi, işletmelere ciddi finansal yükler getirmektedir. Kimi işletmeler sermayesinin önemli bir kısmını bu varlıklara ayırmak zorunda kalmakta ve bu durum sermayenin etkin kullanımını engellemektedir.

İşletmeler söz konusu sermaye darboğazlarına girmemek adına bu varlıklara yatırım yapmayarak, ilgili gereksinimleri onları kiralayarak gidermektedirler. Bu şekilde hem öz ve yabancı sermaye maliyetlerinden kurtulmakta, hem de borçlanma esnekliği sağlamaktadır (Akdoğan ve diğerleri, 2011: 63).

Kiralama işlemi kiracı ile kiraya veren arasında gerçekleşen, kiraya verenin varlığının kullanım haklarını, anlaşılan süre müddetince kiracıya belli bir ödeme karşılığı devretmesi olarak tanımlanır. Bu tanım kiralama işleminin, kiraya veren ve kiracıyı bağlayan, çift taraflı olduğunun göstergesidir.

Finansal kiralama ise, varlığın sahibinin varlıkla ilgili riskleri ve kazanımlarını tamamıyla karşı tarafa devretme işlemidir (Mirza ve diğerleri, 2006: 95). Zaman içerisinde finansal kiralama işlemiyle ilgili olarak konunun uzmanları arasında kiralama, kredi, taksitli satış işlemi olduğuna dair fikir ayrılıkları olsa da orta vadeli bir kredi işlemi olarak kabul görmüştür (Köksal ve Beller, 2013:150).

Avrupa Kiralama Birliği (European Leasing Association - ELA) tarafından finansal kiralamanın tanımlaması, yatırımcının talebi doğrultusunda varlığın üreticisinden finansal kiralama şirketi tarafından satın alınarak, yatırımcı ve kiralama şirketi tarafından üzerinde anlaşılan sözleşme kapsamında yatırımcıya belirlenen süre ile kiralanan mülkiyetin kiralayanda kullanım hakkının ise yatırımcıda kaldığı işlem olarak ifade edilmiştir. (Köksal ve Beller, 2013:152).

2014 yılı itibariyle finansal kiralama yapmaya yetkili 37 kuruluşun temsilcileri tarafından özel teşebbüsle kurulan mesleki birlik olan Finansal Kiralama Derneği (FİDER) finansal kiralamayı, yatırımcı tarafından seçilen bir varlığın malikinin finansal şirketi olması şartıyla, taraflarca kabul edilen ödeme planı kapsamında belirlenen kira taksitleri karşılığında, sözleşme süresince söz konusu yatırımcıya, kiralanan varlığın kullanım hakkının verilmesini sağlayan mali kaynak bulma yöntemi olarak açıklamıştır (www.fider.org.tr.).

6361 sayılı FKFFŞK'da; finansal kiralama, finansal kiralama sözleşmesine dayalı olmak koşuluyla, Kanun kapsamında finansal kiralama işlemi yapabilme yetkisi olan finansal kiralama şirketleri tarafından varlığın maliyetine mali kaynak yaratmak amacıyla, bir malın maliki olma sıfatının kira süresi bitiminde kiracıya verilmesi; kira sözleşmesinin bitiminde kiralama konusu varlığın rayiç değerinden düşük bir tutarla kiracıya satın alma imkanı tanınması; kira süresinin varlığın ekonomik ömrünün %80'ine eşit veya daha fazlasını kapsamaması veya ödeme planı kapsamında oluşturulan taksitlerin bugünkü değerleri toplamının, varlığın satın alınma bedelinin %90'ına eşit veya daha fazlasını oluşturması şartlarından bir veya birden fazlasını sağlayan işlem olarak ifade edilmiştir.

Finansal kiralama dilimize leasing olarak devşirilse de bu kullanım doğru bir kullanım değildir. Çünkü leasing olarak kullanılan sözcüğün kökeni İngilizce "lease" fiilidir. Anlam olarak baktığımızda lease sözcüğü sadece finansal kiralamayı değil bütün kiralamaları ifade etmektedir. Örneğin; operasyonel kiralama ve işletme kiralaması gibi isimlerle de ifade edilen faaliyet kiralaması da kiralama kavramının altında incelenmektedir. TMS 17'de kiralama sınıflandırmaları yapılırken, kiralama faaliyet kiralaması ve finansal kiralama olarak ifade edilmiştir. Yine 6361 sayılı FKFFŞK'da tanımlarda faaliyet kiralaması ile ilgili olarak finansal kiralama dışında

kalan kiralama ifadesi kullanılmıştır. Esas olarak finansal kiralama ile faaliyet kiralaması arasındaki fark sözleşmenin biçiminden ziyade içeriğinden kaynaklanmaktadır. Finansal kiralamada varlığın mülkiyetten kaynaklanan bütün risk ve yararlar kiracıya devredilirken, faaliyet kiralamasında söz konusu risk ve yararların bazıları kiracıya devredilmemektedir. Buradaki riskler teknolojik gelişmelerden kaynaklanan varlığın değer kaybı, ekonomik kriz gibi dışsal nedenlerden kaynaklanan olumsuz durumların varlığın getirilerini azaltması örneği ile yararlarına ilişkin olarak söz konusu varlığın değer kazanması veya kazanç beklentileri örneği verilebilir. Bu şekilde olan kiralamada kısa süreli, malın ekonomik ömrünün tamamını kapsamayan kiralama söz konusudur. Kiracı tarafından kiralayana ödenen aylık tutarlar toplamı, kiralayanın varlıkla ilgili maliyetlerinin tamamını karşılamaz. Ancak kiralayan da söz konusu varlığı birden çok farklı kiracıya kiralayarak veya kiralama sonrası varlığın satışı ile üstlendiği maliyetleri karşılamayı planlar. Kiracının sorumluluğu sadece kira ödemelerini yapmaktır. Kiralayanın sorumluluğu ise sözleşme süresince bakım ve onarım masraflarını karşılamak ve yıpranmadan dolayı varlığın değerinde oluşan kaybı üstlenmektir. Sözleşmenin iptal yetkisi kiracıdadır (İzmirli, 2008: 9).

Faaliyet kiralamalarında genellikle söz konusu varlıkların üreticileri tarafından, ürettikleri malın pazarlaması amacı söz konusudur. Özellikle IBM gibi bilgisayar şirketleri bu tarz kiralama işlemlerine çok sık başvurmaktadır. Bazı kaynaklarda faaliyet kiralaması her ne kadar finansal kiralama türü olarak kabul edilse de, gerek TMS 17'de gerekse 6361 sayılı FKFFŞK'da finansal kiralamaların dışında tutulmakta, kiralama (leasing) türü olarak kabul edilmektedir. Standartta şu hallerdeki kiralamaların finansal kiralama işlemi olarak kabul edileceği ifade edilmiştir:

- Kira konusu varlığa ait malik sıfatının kira süresi bitiminde kiracıya devredilebilmesi,
- Kira sözleşmesi kapsamında, sözleşmenin sonunda varlığı sembolik bir bedelle kiracının satın alma hakkı opsiyonu bulunması,

- Kira süresi varlığın faydalı ömrünün çoğunluğunu kapsıyorsa (3226 sayılı eski Kanun'da en az 4 yıllık süre kısıtlaması mevcutken, TMS 17 ile uyumlu olarak hazırlanan 6361 sayılı FKKFŞK'da sözleşme süre kısıtlaması yapılmamıştır.)
- Kiralama sözleşmesinin taraflarca imzalandığı gün itibariyle, kira taksitlerinin bugünkü değerleri toplamı kiraya konu olan varlığın satın alındığı bedele denk ise,
- Kiralanan varlığın üzerinde önemli bir değişiklik yapılmadan sadece kiracı tarafından kullanılma özelliği bulunuyorsa,
- Kiracının söz konusu sözleşmeyi feshetmesi durumunda, fesihden kaynaklanan zararlar kiracı tarafından üstleniliyorsa,
- Kiralama konusu varlığın hurda değerinin gerçeğe uygun değeri ile ilgili olarak oluşan kar veya zararların kiracıya ait olması söz konusu ise,
- Kira tutarının piyasada oluşan kira tutarlarının altında olması durumunda da, ilgili kirayı bir dönem daha devam ettirme olasılığı mevcut olduğunda bu tarz kiralama finansal kiralama olarak sayılmıştır.

TMS 17 standardında belirtilen esaslar dahilinde hazırlanan 6361 sayılı kanunda da standartta belirtilen kiralama işleminin finansal kiralama işlemi olarak kabul edilme şartlarına dair hükümler yer almaktadır.

Finansal kiralama konusu varlıklar her türlü taşınır ve taşınmaz mallar olabilmektedir. Özellikle üretim ve imalat varlıkları finansal kiralama yöntemiyle sıklıkla kiralanmaktadır. Arazi ve binalar finansal kiralamasının konusu olabilmektedir. Ancak sınırsız süreli yararlı ömre sahip varlıklarda, kira süresi sonunda malik sıfatı kiracıya devredilmiyorsa, finansal kiralama varlığa ait tüm fayda ve risklerin kiracıya geçmesi gerektiğinden bu tarz kiralama standartta bahsedildiği üzere faaliyet kiralama (Ataman ve Akay,2004: 94).

İfade edilen durumlardan dolayı Leasing (Kiralama) kavramının hem finansal kiralamayı hem de diğer kiralamaları kapsamı nedeniyle bu çalışmada Leasing (Kiralama) ifadesinin yerine finansal kiralama ifadesi kullanılmıştır.

11. Finansal Kiralama İle İlgili Kavramlar

6361 sayılı FKFFŞK'da geçen, finansal kiralama sektörü ile ilgili olan Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Birliği, finansal kiralama sözleşmesi kavramları bu kısımda detaylı şekilde incelenmiştir.

110. Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Birliği (Finansal Kurumlar Birliği)

6361 sayılı FKFFŞK ile 25 Temmuz 2013 tarihinde kurulmuş, tüzel kişiliği haiz ve kamu kurum niteliğinde bankacılık dışı finans kuruluşlarını bir arada toplayan sektörel birliktir. Faaliyet merkezi İstanbul'da olup, ülke genelinde şube kurabilmektedir. Türkiye'deki finansal kiralama şirketleri, 6361 sayılı FKFFŞK kapsamında faaliyet iznini almalarına müteakip bir aylık sürede birliğe üye olmak ve birliğin aldığı kararları uygulamak zorundadırlar. Ayrıca faaliyet izni iptal edilen, diğer finansal kiralama şirketleriyle birleşen, şirketlerini bütünüyle Türkiye'de bulunan diğer şirketlere devreden veya tasfiye kararı alan finansal kiralama şirketleri üyelikten çıkartılır.

Birliğin hedefi; rekabetçi piyasa koşulları çerçevesinde, bankacılık dışı finans kuruluşlarının mevzuat hükümleri doğrultusunda çıkar ve haklarını korumak, söz konusu sektörün işlem hacminin artırılmasını, sektörün sorunsuz olarak işlerliğini sürdürmesi, sektördeki meslek gruplarının genişletilmesi ve rekabetin artırılması kapsamında çalışmalar yapmaktır. Birlik bu hedefi gerçekleştirmek için şu faaliyetlerde bulunur (28718 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı, 2013):

- Sektörün ve finansal kiralama işleminin geliştirilmesine yönelik politika oluşturmak ve kararlar almak.
- Şirketlerin uyacakları meslek ilkelerini ve standartlarını belirlemek.

- Mevzuat kapsamında sektöre yönelik kararlar ile Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nca yapılan düzenlemeleri şirketlere tebliğ etmek.
- Rekabetin artması yönünde önlemler almak.
- Ulusal, uluslararası düzeyde bankacılık dışı finans sektörünü temsil etmek, sektöre dair bilgilendirme ve tanıtım faaliyetlerinde bulunmak.
- Bünyesinde bulunan şirketlerin ve mali sektöre ait ulusal ve uluslararası gelişmeleri takip ederek, söz konusu faaliyetler hakkında üyelerini bilgilendirmek.
- Şirketler arası mesleki dayanışmayı güçlendirecek kararlar almak.
- Şirketlerle veya sektörle ilgili resmi makamlara mütalaa vermek.
- Şirketler arası ortak projelere ilişkin iş birliği temin etmek.
- Şirketlere veya sektöre ait gizli (özel) olmayan bilgileri istatistiki olarak kamuoyu ile paylaşmak.
- Şirketlerin ilan ve reklamlarına ilişkin uyacakları esasları belirlemek.
- Alınan karar ve tedbirlerin uygulanmasını incelemek, bunlara uymayanlara Kanun kapsamında idari para cezası uygulamak.
- Sektörle ilgili eğitimler, seminerler, konferanslar vb. düzenlemek (28718 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı,2013).

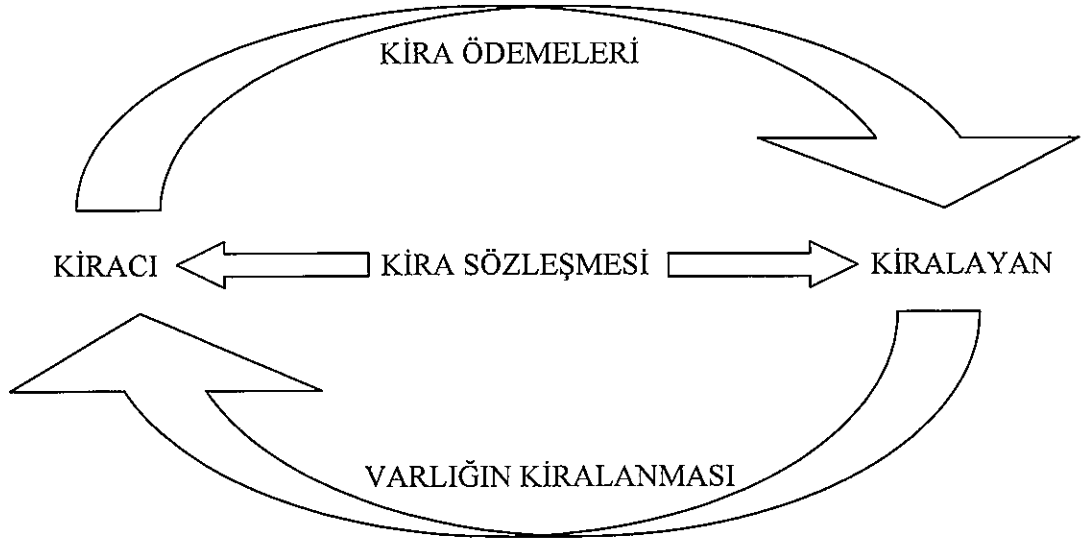
2015 dönemi itibariyle aktif büyüklüğü 95 milyar TL olan birlik, ilk genel kurulunu 22 Ekim 2013 tarihinde gerçekleştirmiş ve her sektörden (finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketleri) 5'er üye seçerek 15 kişilik yönetim kurulu üyelerini belirlemiştir. Birliğin kamuoyu lansmanı 27 Şubat 2014 tarihinde yapılmıştır. Birliğin düzenlemeleri BDDK (Kurul) onayına tabidir. 3 sektörden

toplam 103 üye şirket ve 7135 çalışanı bünyesinde barındırmaktadır. Başkanlığını Vakıf Finansal Kiralama A.Ş.'nden Osman Zeki ÖZGER halen sürdürmektedir. 2015 yılında Leaseurope'a üye olmuştur.

111. Finansal Kiralama Sözleşmesi

6361 sayılı FKFFŞK'da, finansal kiralama şirketinin, yatırımcının isteği ve tercihi üzerine üreticiden veya satıcıdan veya yatırımcının kendisinden veya başka şekilde elde ettiği veya önceden aktifinde bulunan varlığın kullanım hakkını kira ödemeleri kapsamında, yatırımcıya varlıktan elde edilecek bütün yararların bırakıldığı sözleşme olarak ifade edilmiştir.

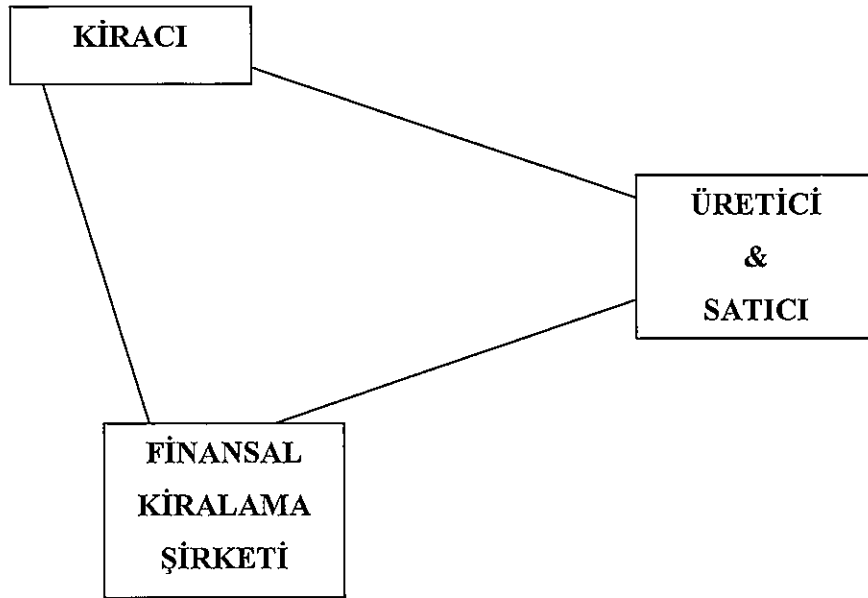
Şekil 1: Kiralama İşlemi ve Tarafları

Bir kiralama sözleşmesinin finansal kiralama kapsamında olup olmadığının tespiti özellikle kira hesaplamalarında önem arz eder (Dabbağoğlu, 2008:87). Finansal kiralama sözleşmeleri, diğer kiralama sözleşmelerinden tarafları itibariyle farklıdır. Kiralama sözleşmeleri kiralayan ve kiracı olmak üzere iki taraflıdır. Kiracı olan taraf varlığı kullanma hakkına sahip olup, kira bedelini ödemekte, kiralayan taraf varlığın sahibi olup, varlığın kiracının kullanımı için kiralamaktadır. (Şekil 1).

Şekil 2’de görüldüğü üzere finansal kiralama sözleşmelerinde üç taraf bulunmaktadır. Bunlar finansal kiralamaya konu olan malı üreten satıcı, söz konusu malı kiralayan ve ona yatırım yapan kiracı ve ilgili malı üreticiden veya bizzat kiracıdan satın alarak kiracıya kiralayan katılım, kalkınma ve yatırım bankaları ile finansal kiralama şirketleridir (Yıldırım ve diğerleri, 2006: 363).

Şekil 2: Finansal Kiralama Tarafları

Sözleşmenin konusu taşınır, taşınmaz mallar olabilmektedir. Taşınır mal genel olarak özüne zarar vermeden bir yerden bir yere taşınabilen eşyayı, taşınmaz mal ise özüne zarar vermeden bir yerden bir yere taşınamayan eşyayı ifade eder.

6361 sayılı FKFFŞK’da ise taşınır, taşınmaz mallara ilave yenilik olarak bilgisayar programlarının çoğaltılmış nüshaları da finansal kiralama ile kiralanabilmektedir. Asıl işlevini yerine getiren her varlık, farklı varlıklar ile bir arada kullanılabilme özelliklerine bakılmaksızın finansal kiralamanın konusudur. Ancak Kanun’da patent gibi fikri ve sinai hakların finansal kiralamaya konu olamayacağı açıkça ifade edilmiştir.

Finansal kiralamaya ait ödeme planı taraflarca sözleşmenin içeriğinde açıkça ifade edilmesi şartıyla sözleşmeye konu edilen varlık üretilmemiş veya kiracıya

henüz verilmemiş olsa dahi, sözleşme imzalandığı andan itibaren kira ödemeleri yapılabilir. Varlığın kiracıya teslim edilme süresi sözleşmede aksine hüküm yoksa en geç 2 yıldır. Faaliyet kiralamasından farklı olarak finansal kiralama sözleşmesinin kiralayan veya kiracı tarafından iptal edilebilmesi mümkün değildir.

6361 sayılı Kanun'da yeni bir uygulama olarak, yurt içinde finansal kiralama işlem hacminin gelişimine zarar vermeyi ve haksız rekabeti önleme gibi amaçlardan dolayı yurt dışı kaynaklı finansal kiralamada, ilgili sözleşmenin Finansal Kurumlar Birliği'ne tescil edilmesi zorunludur. Yurt dışından yapılan finansal kiralama işlemlerine dair düzenlemeler Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'nun müsaadesiyle Birlik tarafından belirlenir.

Sözleşme, yazılı olarak hazırlanır. Gayrimenkullere yönelik sözleşmede ilgili varlığın bulunduğu tapu kütüğüne şerh düşerek, kendisine özel sicili olan menkullerle ilgili sözleşmede sicile şerh düşerek varlığın tescil işlemleri yapılır ve finansal kiralama şirketi tarafından Birlik'e söz konusu işlem onaylatılır. Özel bir sicili olmayan varlıklar Birlik tarafından ayrıca sicil kaydı oluşturularak onaylanır. Söz konusu varlıkların sicilleri Birlik tarafından ilan edilerek, herkes tarafından bilinmesi sağlanır. Birlikçe varlıkların siciline ilişkin düzenlemeleri Kurul'un onayı alınarak, uygulanır. Söz konusu tescil ve şerh işlemleri ilgili varlığın üzerinde yasal hakları olanları belirler. Dolayısıyla onay işlemlerinden sonra sözleşmenin tarafı olmayan hiç kimse varlık üzerinde hak iddaa edemez. Böylelikle birlik sözleşme konusu mallar üzerindeki kontrol ve denetimleri kolaylaştırmakla birlikte kayıt dışı veyahut muvazaalı malların finansal kiralamaya konu olmasını engellemektedir.

Finansal kiralama konusu malın mülkiyeti kiralayana yani finansal kiralama şirketine aittir. Fakat kiralama işleminin tarafları olan yatırımcı ve finansal kiralama şirketi sözleşme bitiminde varlığın sembolik bir bedelle yatırımcı tarafında satın alma opsiyonu olmasına karar verebilirler.

Finansal kiralama süresi sonunda kiracı, satın alma hakkına sahip olduğu günden itibaren 30 gün içerisinde satın alma hakkını kullanmaz ise, 6361 sayılı Kanun'un 32. Maddesine istinaden sözleşme süresi tamamlandığında varlığı kiralayana iade etmek zorundadır. Fakat kiracı varlığı iade etmeyip, sözleşmede

belirtilen sürede iade edilmez, söz konusu duruma dair sözleşmede hüküm bulunmak kaydıyla, kiralayan kiracıya tebligat ile varlığı iade etmesini bildirmiş veya kiracı adresinden bulunmadığından tebligat ulaşmamışsa, kiralayan, kiracının talebine bakmaksızın varlığın devir ile ilgili her türlü kararı alabilir. Kiralayanın varlığı devretmeye karar verdiği zaman, kiracıya sorulmaksızın ilgili sicil varlığın devrini kiracıya yapar.

Kanun'da tarafların sorumlulukları incelendiğinde, genel olarak kiracının yükümlülüklerinin belirlendiği, finansal kiralama şirketi açısından sorumluluğun ise malın zamanında teslimiyle ilgili olduğu görülmektedir. Kiracı, finansal kiralama sözleşmesinde belirtilen süre zarfında varlığın kullanım hakkına sahip olup, varlığa dair her türlü yararı elde edebilmektedir. Fakat finansal kiralamaya konu olan varlığı sözleşmede belirtilen şartlarda, özenle kullanım yükümlüğü bulunmaktadır. Varlığın bakımı, onarımı ve muhafaza edilmesinden kiracı sorumludur. Fakat sözleşmede söz konusu durumla ilgili hüküm bulunmak kaydıyla kiralayan da sorumlu olabilmektedir. Varlığın sigortalatılması işlemini kimin yapacağı sözleşmede ifade edilir. Fakat söz konusu sigorta primlerini ödeme yükümlülüğü kiracıdadır. Varlık finansal kiralama süresince hasar görürse veya varlığa dair herhangi bir eksilme söz konusu olması durumunda, söz konusu zararların yükümlülüğü kiracıya aittir. Bu yükümlülük sigorta tarafından söz konusu zararın karşılanmadığı tutar kadardır. Varlığın seçimi kiracının isteğine göre belirlendiğinden üreticiden veya satıcıdan finansal kiralama şirketi tarafından satın alınan varlığın kusurlu olması durumunda kiralayanın bu duruma karşı sorumluluğu yoktur. Söz konusu varlık bizzat kiracının varlığı olsa dahi varlığın kusurlu olmasında kiralayanın sorumluluğu yoktur.

Finansal kiralama şirketinin varlığın üreticisi veya satıcısıyla belirtilen sürelerde satın alma işlemini yapmamış olması veya satın alma işlemini yapmış olsa bile satın alma bedelini varlığın malikine ödemiş olması veya sorumsuz davranması nedeniyle varlığı kiracıya teslim edemediği takdir kiracı; 6093 sayılı Türk Borçlar Kanununun 123. maddesine göre malın teslimatı için kiralayana makul bir süre verebilir, 125. maddesine göre gecikme için tazminat talep edebilir ve 126. maddesine göre kiralama sözleşmesini feshetmeyi isteyebilir.

Kiracı finansal kiralama şirketinden yazılı onay almak şartıyla, sözleşmenin devrini bir başkasına gerçekleştirebilir.

12. Finansal Kiralamanın Türleri

Finansal kiralama işlemi taraflarının gereksinimlerine, finansal kiralama konusu varlığın niteliklerine göre, farklı şartlar taşıyan finansal kiralama türleri bulunmaktadır (Akdoğan ve diğerleri, 2011:67). Geçmişten günümüze finansal kiralama işleminin farklı ihtiyaçlara cevap vermesi, farklı konularda güncellenmesi söz konusu işlemin çeşitlenmesine neden olmuştur.

Bu kısımda finansal kiralama türleri ele alınmış olup, detaylı şekilde ifade edilmiştir.

120. Taraflar Bakımından Finansal Kiralama Çeşitleri

Taraflar bakımından finansal kiralama türünde finansal kiralama şirketlerinin finansal kiralama işlemine katılma durumuna göre doğrudan veya dolaylı finansal kiralama olarak ikiye ayrılır.

1200. Doğrudan Finansal Kiralama

Bu tür finansal kiralamalara iki taraflı imalatçı veya satıcı finansal kiralama da denilmektedir. Daha çok mal üreticisi ve satıcısı olan işletmelerin mal ve ürünlerini pazarlama yöntemi olarak kiralamayı seçmesinden kaynaklanır. Kiralama konusu mal bizzat satıcı tarafından kiracıya devredilmekte olup, finansal kiralama şirketi satıcının sözleşmesini devir alarak alıcı konumuna geçmektedir. Bu durumda teslim ve bakım giderleri malın satıcısı tarafından karşılanmaktadır. Söz konusu durum 6361 sayılı Kanun'da belirtilen finansal kiralama işlemine aykırı bulunmadığından söz konusu finansal kiralama türüne Kanun müsaade etmektedir.

1201. Dolaylı Finansal Kiralama

Finansal kiralama işleminin gerçekleşmesinde üç tarafın olduğu, malın satıcısı ile kiracısı arasında kiralayanın olduğu finansal kiralama türüdür. Bu durum finansal kiralama işleminin tanımında belirtilen üç taraflı işlemlerdir. 6361 sayılı FKFFŞK'da finansal kiralamanın tanımında kiracı, finansal kiralama şirketi üretici veya satıcı olmak üzere üç taraf ifade edilmiştir. Bu durumda bakım ve onarım giderleri kiracı tarafından karşılanmaktadır.

121. Sözleşme Konusu Bakımından Finansal Kiralama Çeşitleri

Sözleşme konusu bakımından finansal kiralama taşınır mal, taşınmaz mal, personel ve hizmet finansal kiralamaları olarak dörde ayrılır.

1210. Taşınır Mal Finansal Kiralama

İşletmelerin ihtiyacı olan makine, ulaşım araçları, ofis malzemeleri, bilgisayar parçaları vb. taşınabilir mallar finansal kiralama sözleşmesinin konularından olabilmektedir. Bu türdeki malların özelliği itibarıyla kolaylıkla taşınabilen ve taşınması aşamasında işlevinde herhangi bir bozulma meydana gelmeyen mallardır (Bengü,2007: 25).

1211. Taşınmaz Mal Finansal Kiralama

İşletmelerin arsa, arazi, bina gibi taşınmaz mallarının finansal kiralama şirketi aracılığı ile kiralama işlemini ifade eder. Bu tür finansal kiralama; işletmelere yüklü miktarlarda kaynakları kullanabilme imkanı sağladığından ticari hayatta en yaygın olarak kullanılan finansal kiralama türlerinden biridir. İşletmeler asıl faaliyetlerini yürüttüğü üretim tesislerini, yönetim binalarını dahi bu şekilde kiralayabilmektedir.

1212. Personel Finansal Kiralama

İşletmelerin personel ihtiyacını başka bir işletmeden kiralama yöntemiyle karşılanmasını ifade eden finansal kiralama yöntemidir. Personel outsourcing diye

bilinen bu yöntemde personelin izni dahilinde asıl işveren ile kiralayan işletme arasında belirli bir sözleşmeyle personelin geçici süreli kiralayan işletmede istihdam edilmesi sağlanır. Özellikle yabancı sermayeli şirketler ülkemize belirli bir süre faaliyetlerini yürütme kararı aldıklarında bu yönteme başvurmaktadır. Ancak bu işlemler dünyadaki uygulamalarda finansal kiralama gibi kabul edilse de, ülkemizde daha çok çalışma ve sosyal güvenlikle ilgili mevzuat kapsamında yer almaktadır. 6361 sayılı FKFFŞK 19. maddesinde ise, finansal kiralama sözleşmelerinin konusu ile ilgili olarak; taşınır ve taşınmaz malların, bilgisayar programlarının ve tek başına özelliği bulunan varlıkların finansal kiralamaya konu olabileceği ifade edilmiştir. Dolayısıyla söz konusu Kanun finansal kiralama şirketlerince, personel kiralamasına müsaade etmemektedir.

1213. Hizmet Finansal Kiralama

İşletmelerin finansal kiralama ile temin etmiş olduğu mala yönelik bazı özellikli işlere yönelik hizmetleri (Bakım onarımı, Danışmanlık hizmeti gibi) kiralamasını ifade eder. İlgili malın bakım onarım, sigorta, danışmanlık gibi hizmetleri finansal kiralama yapacak şirket üstlenirse buna tam servis kiralama, söz konusu giderleri kiralayanın üstlenmesi durumunda ise net servis kiralama olarak adlandırılmaktadır. Hizmet finansal kiralaması tıpkı personel kiralaması gibi dünyada uygulamalarında finansal kiralama olarak gerçekleştirilirken, 6361 sayılı FKFFŞK kapsamına girmemektedir.

122. Diğer Finansal Kiralama Çeşitleri

Bu bölümde yukarıda bahsedilen finansal kiralama çeşitlerinin haricinde olan aşağıdaki finansal kiralama çeşitleri ifade edilmiştir.

- Satış ve Geri Finansal Kiralama
- Yurt İçi Finansal Kiralama
 - a. İthalatsız Yurt İçi Finansal Kiralama

b. İthalatlı Yurt İçi Finansal Kiralama

- Yurt Dışı Finansal Kiralama
- Kaldıraçlı Finansal Kiralama
- Brüt - Net Ödemeli Finansal Kiralama
- Birinci El - İkinci El Finansal Kiralama
- Trampa Finansal Kiralama (SWAP)
- Yüzde Finansal Kiralama
- Seken Ödemeli Finansal Kiralama
- Kapalı Uçlu - Açık Uçlu Finansal Kiralama
- Ortaklık Yoluyla Finansal Kiralama
- Deneme Süreli Finansal Kiralama
- Alt Finansal Kiralama
- Özel Finansal Kiralama

1220. Satış ve Geri Finansal Kiralama

İşletmeler finansman ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla sahip oldukları varlıkları finansal kiralama şirketlerine satıp geri kiralayabilmektedir. Özellikle acil likidite ihtiyacını karşılamak isteyen yatırımcılar, bu yola başvurarak çözüm bulabilmektedir. Bu işlem genellikle yüklü miktarda fon sağlayacak varlıklar ile taşınmaz varlıklarda uygulanmaktadır. Hukuki olarak varlıkların satılması sırasında bir tescile gerek yoksa, (Örneğin bina, arazi gibi duran varlıklarda satış işleminin

gerçekleşmesi için tapu kütüğünde tescile ihtiyaç vardır.) zilyetlik (varlık üzerinde hakimiyet kurma) değişmemekte varlığın maliki (sahibi) değişmektedir (Alagöz ve Eren, 2010: 38). Özet olarak satış ve geri finansal kiralama işlemi bir varlığın sahibi tarafından tamamını veya belli bir bölümünü sattığı taraftan tekrardan tamamını veya bir bölümünü kiralamasıdır (Ernst&Young, 2011:168).

Satış ve geri finansal kiralama hukuki açıdan çok tartışılan bir işlemdir. Çünkü bu tür işlemleri yapan firmalar genelde finansal açıdan zor durumda olup, varlıklarını satıp, tekrardan kiralarak fon sağlamak amaçlı garantili bir varlığın devrini içeren kredi sözleşmesi gibi görünse de, zor durumdaki yatırımcının varlıklarını kaçırma amaçlı finansal kiralama işlemi yapma şeklinde gerçekleştirebilmektedir (Coşkun, 2010: 14).

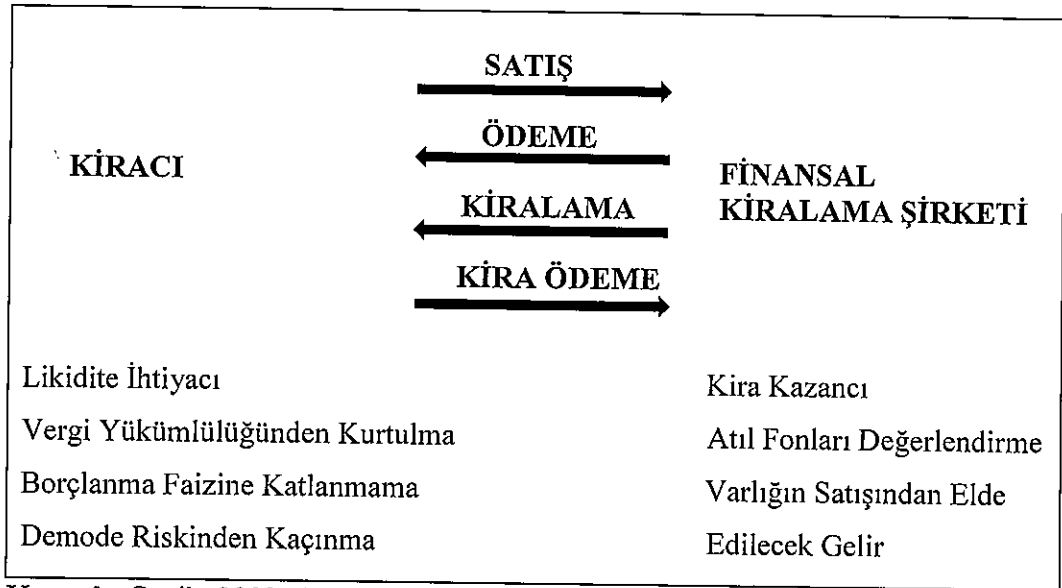
Satış ve geri finansal kiralamanın kiracı açısından avantajları arasında likidite ihtiyacı olan firmanın herhangi bir borçlanma faizine maruz kalmadan, varlığından elde ettiği yararından vazgeçmeden nakit elde etmesi, sattığı varlığın vergi yükümlülüğünden kurtulması ve teknolojik gelişmeler açısından demode riski olan varlığı elinden çıkarması şeklinde ifade edilebilir. Söz konusu varlığa sahip olan kiralaan açısından avantajları ise sahip olduğu atıl durumdaki nakdi, duran varlıklara çevirip, ilgili varlıktan kira kazancı elde etmesi ve söz konusu varlığın ilerleyen süreçteki satışından elde edeceği gelir ile fon artışı sağlaması şeklinde sıralanabilir.

Ancak kiracı açısından dezavantajları ise hem elindeki varlığın mülkiyetini kaybetmesi hem de uzun vadeli kredi sözleşmesi de imzaladığından sözleşme süresince taksit ödemeleri olmasından kaynaklı riski içermesidir. Kiralaan açısından ise farklı ekonomik sebeplerle satın alınan varlığın değerini kaybetmesi, kira sözleşmelerindeki taksit tutarları varlıktaki değer kaybından çok daha düşük olması, kiralaanda zarara uğrama riski ile karşı karşıya kalmasına neden olmaktadır. Bu nedenle her iki tarafında sözleşme hükümlerinin analizlerini çok iyi ve detaylı yapmaları gerekmektedir.

3226 sayılı mülga Kanun'da Satış ve Geri Finansal Kiralama yöntemiyle ilgili olarak herhangi bir hüküm bulunmuyordu. Özellikle likidite ihtiyacı olan firmalar;

finansal kiralama şirketlerine varlığını satarak, söz konusu varlığı anlaştıkları diğer firmalara kiraya vermiş gibi gösterip, kira tutarlarını kendileri ödemekteydi. Dolayısıyla yöntemine dair mülga Kanun'da hüküm bulunmasa da uygulamada kendine yer buluyordu. 6361 sayılı Kanun ile birlikte finansal kiralama sözleşmesi tanımında; finansal kiralama şirketinin söz konusu varlığı kiracıdan da temin edebileceği ifade edilmiş, bu durum Satıp Geri Kiralama finansal kiralama yönteminin önünü açmış ve hukuki alt yapısı oluşturulmuştur (Kelecioğlu, 2013: 2).

Şekil 3: Satış ve Geri Kiralama İşleyişi ve Yararları

Kaynak: Çevik, 2003: 42.

1221. Yurt İçi Finansal Kiralama

Yurt içi finansal kiralama finansal kiralama şirketi ile kiracı aynı ülkede faaliyet göstermektedir. Kiralanacak varlığın satıcısının bulunduğu ülkeye göre yurt içi finansal kiralama, ithalatsız ve ithalatsız yurt içi kiralama olarak ikiye ayrılır.

12210. İthalatsız Yurt İçi Finansal Kiralama

İthalatsız yurt içi finansal kiralamada kiracı ile kiralayan ve varlığın satıcısı firma aynı ülke sınırları içerisinde yer alır. Dolayısıyla kiralama sözleşmesinde buldukları ülkenin mevzuatı dikkate alınır (Dolu, 2006: 20).

12211. İthalatlı Yurt İçi Finansal Kiralama

İthalatlı yurt içi finansal kiralamada kiracı ile kiralayan aynı ülkede finansal kiralamaya konu mal yurt dışından tedarik edilmektedir. Bu tarz işlemlerde kiralama sözleşmesi hazırlanırken farklı ülkenin mevzuatlarına dikkat edilir. Söz konusu varlığın tedarigi sırasında kiracının gümrük muafiyet belgesi mevcutsa söz konusu hakkı gümrük mevzuatı çerçevesinde finansal kiralama şirketine devrederek, vergi muafiyetinden yararlanır. Böylelikle finansal kiralama bedeli olarak daha az maliyete katlanır (Pektaş, 2009: 22).

1222. Yurt Dışı Finansal Kiralama

Yurt dışı veya uluslararası finansal kiralamada, finansal kiralama şirketiyle kiracının farklı ülkelerde olması söz konusudur. Varlığın nereden tedarik edildiğinin bir önemi yoktur. Bu tarz kiralamada işlemler kompleks yapıda olup, işlem hacmi büyüktür. Farklı ülkelerin mevzuatları arasındaki uyum zorluğu olmasından dolayı sorunlar yaşansa da gerek Türkiye’de gerek dünyada yaygın olarak başvurulan bir yöntemdir.

Yurt dışı finansal kiralamanın yaygın olmasında;

- Küresel ekonomide söz sahibi olan şirketlerin finansal kiralamayı sık kullanması,
- Maliyetleri itibariyle yüksek değerlere sahip olan varlıkların (uçak, gemi, makine vb.) satın alınması durumunda yaşanabilecek mali problemlerin, finansal kiralama yoluyla küresel piyasada en uygun maliyetle sahip olma ile üstesinden gelinmesi,

- Ülke ekonomisinden önemli bir yere sahip ihracat hacminde, finansal kiralamanın büyük paya sahip olması ve ülkelerin finansal kiralamayı uluslararası pazarlama stratejisi görerek söz konusu işlemleri yapacak işletmelere kolaylıklar sağlaması (vergi indirimi veya muafiyeti gibi),
- Söz konusu pazarın geniş olmasından ötürü finansal kiralama maliyetlerinin kiralayanın bulunduğu ülkesinden daha uygun olması,
- Ülkeler arasındaki kur farklarının olumlu etkisi gibi unsurlar etkilidir.

Yurt dışı finansal kiralamanın bazı dezavantajları da bulunmaktadır. Bunlar şu şekilde ifade edilebilir:

- Ülkelerdeki mevzuat uyumsuzlukları,
- Kur farkından kaynaklanan döviz riskleri,
- Farklı vergiler ile karşılaşma,
- Gümrük problemleri (farklı ithalat ve ihracat yöntemleri),
- Varlığın tedarikinde gecikme yaşanması,
- Farklı muhasebe ve raporlama sistemleri,
- Varlığın kalite ve standartları sağlayamaması,
- Firma güvenilirliğinin tespiti vb. olarak ifade edilebilir.

6361 sayılı FKFFŞK yurt dışından yapılacak finansal kiralamalar ile ilgili olarak da düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Buna göre yurt dışı kaynaklı finansal kiralamada, ilgili sözleşmenin Finansal Kurumlar Birliği'ne tescil edilmesi zorunludur. Yurt dışından yapılan finansal kiralama işlemlerine dair düzenlemeler

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'nun müsaadesiyle Birlik tarafından belirlenir.

1223. Kaldıraçlı Finansal Kiralama

Kaldıraçlı finansal kiralama daha çok yüksek maliyetli projelerde, uluslararası düzeyde sıklıkla başvurulan bir türdür. Bu tarz kiralamada finansal kiralama şirketleri kiracıya temin edecekleri malın finansmanlarını kendileri karşılamak yerine başka fon sağlayan aracı kurumları kullanmaktadırlar. Genellikle kiracı, finansal kiralama şirketi, kredi sağlayan kuruluş ve malın tedarikçisi olmak üzere dört farklı taraftan oluşmaktadır. Söz konusu malın maliyetinin çok yüksek olmasından dolayı genellikle fon sağlayan kredi kuruluşlarınca ipotek altına alınırlar (undur, Evlinoğlu ve Bozdağlıoğlu, 2008: 9). Ayrıca finansal kiralamanın avantajlarından biri de fazla borçlanmanın önüne geçmektir. Zor durumda olan işletmelerin finansal kiralama yoluyla banka kredi faizlerinden kurtulmasına vesile olacağı gibi, aynı şekilde finansal kiralama şirketleri de bu finansal kiralama türüyle maliyeti yüksek olan mallara fazla fon ayırmamak adına söz konusu malın karlılığından feragat ederek, kredi kuruluşlarına ilgili malın maliyetlerini yükleyebilme imkanına sahip olabilecektir (Neuberger ve D ppner, 2013: 537).

Kiralanan varlığın teminat olarak gösterilmesinden ötürü, yapılan işlemin hacmine göre kaldıraçlı finansal kiralama anlaşması farklılık gösterebilir. Genellikle kira ödemeleri varlığın temininde rol alan kredi sağlayan kuruluşa yapılırken, finansal kiralama şirketi ise varlığa ait olan vergi, amortisman veya teşvik indirimlerinden fayda sağlamaktadır (Uydacı, 2006: 22).

1224. Brüt - Net  demeli Finansal Kiralama

Finansal kiralamaya konu olan mala ait yapılacak giderlerin kimin tarafından karşılanacağı bakımından yapılan finansal kiralamalar brüt veya net ödemeli kiralama olarak ayrılırlar.

Varlığa ait bakım, onarım, vergi vb. giderler finansal kiralama şirketi tarafından karşılanıyorsa finansal kiralama türü brüt ödemeli, kiracı tarafından karşılanıyorsa net ödemeli finansal kiralama türüdür.

6361 sayılı FKFFŞK'nın 24'üncü maddesinde sözleşmede aksine hüküm yoksa malın bakım, onarım ve sigorta masraflarının kiracı tarafından karşılanacağı ifade edilmiştir. Bunun nedeni finansal kiralama sözleşmelerinin genellikle net ödemeli finansal kiralama türü olmasındandır. Ancak mevzuat brüt ödemeli finansal kiralama sözleşmelerinde hükümden anlaşılacağı üzere olanak sağlamaktadır.

1225. Birinci El – İkinci El Finansal Kiralama

Finansal kiralamaya konu olan malın kullanılmamış olması veyahut ikinci el olmasına göre ayrılan finansal kiralama türüdür. 6361 sayılı FKFFŞK'nın 19. maddesinde finansal kiralama sözleşmeleriyle ilgili olarak, menkul ve gayrimenkul varlıkların finansal kiralama işlemine konu olabileceği ayrımı yapılmış fakat malın kullanımı ile ilgili herhangi bir ayırım yapılmamıştır. Fakat farklı mevzuatlar kapsamında özellikle yurt dışından getirilecek mallar ile ilgili olarak kullanılmış mallar ile ilgili sınırlama ve istisnalar bulunmaktadır. Dolayısıyla yurt dışından ithal edilmesi planlanan ikinci el malın finansal kiralaması yapılırken öncelikle işlemin geçerli olabilmesi için, farklı mevzuatlar çerçevesinde yurt içinde kullanım izninin alınması gereklidir.

1226. Trampa Finansal Kiralama (SWAP)

Bu tarz finansal kiralama işlemlerinde söz konusu malın bakım ve onarımlarından kaynaklanacak zaman kayıplarını önlemek amacıyla kiracıya kolaylık sağlanarak kiralanan malın değişimi sağlanabilmektedir (İzmirli, 2008: 15). Söz konusu mala bakım ve onarım kiracının ihtiyaçlarına cevap vermeyecek derecede anlamsızlaşırsa bu yola başvurmak kiracı açısından faydalı olacaktır. Özellikle teknolojik gelişmeler sonucunda demode olan bir malda trampa imkanı sağlanarak, kiracının gereksiz yere bakım ve onarım gideri yapmasının önüne geçilir. Ancak bu durumun sözleşmede belirtilmesi gereklidir. 6361 sayılı FKFFŞK'nda trampa finansal kiralamaya yönelik herhangi bir kısıtlama yapılmamıştır.

1227. Yüzde Finansal Kiralama

Yüzde finansal kiralamada finansal kiralama şirketi kendisini enflasyondan korumak adına sözleşme hükümlerine kira ödemelerine ek olarak kiracının karlılığına göre belirli bir oranda kira bedeli ekletir (Çoşkun, 2010: 13). Bu şekilde oluşacak enflasyon artışlarından kaynaklanan kira bedeli kayıplarını telafi eder. Özellikle enflasyonun yüksek olduğu dönemde sıklıkla başvuru olan bir finansal kiralama türüdür.

1228. Seken Ödemeli Finansal Kiralama

Kiracı finansal kiralama ile kiraladığı malı, mali yılın belirli dönemlerinde çalıştırarak nakit akışı sağlayıp, kira ödemelerini o dönemde gerçekleştiriyorsa bu şekilde olan finansal kiralama işlemlerine seken ödemeli finansal kiralama işlemleri denilmektedir (Çoşkun, 2010: 20). Özellikle dönemsel çalışan veya sezonluk çalışan işletmeler bu yola başvurarak, ödeme kolaylığı sağlar. Fakat vadelerin uzamasından ötürü, kira ödemelerinin miktarı artmaktadır. Söz konusu kiralama işlem türüne örnek olarak zeytinyağı fabrikasına temin edilen makineler örnek verilebilir. Zeytinin verimliliğinin iki yılda bir olmasından kaynaklı bir dönem boş geçiren fabrikalar ikinci yıl karlılıklarını arttırmaktadır. Zeytinin hasat döneminin yılın belli bir zamanına gelmesinden ötürü (Eylül – Aralık) söz konusu makinenin finansal kiralamasını yapacak firmalar özellikle verimin yüksek olduğu yılların Eylül – Aralık dönemlerinde yüklü miktarda kiralama taksitlerini ödemeyi tercih ederler.

1229. Kapalı Uçlu – Açık Uçlu Finansal Kiralama

Kapalı uçlu finansal kiralamada finansal kiralama şirketi kiraya verdiği malı sözleşme süresi sonunda geri alır. Bu tarz finansal kiralamada kiracının malın sahibi olma olanağı yoktur. Açık uçlu finansal kiralamada ise kiracı belli şartları yerine getirdiği takdirde malın mülkiyetini alabilmektedir (Dolu, 2006: 14). 6361 sayılı FKFFŞK'nun 23. Maddesinde finansal kiralama konusu olan malın mülkiyetinin finansal kiralama şirketinde olduğunu ancak kira süresi sonunda sözleşmede belirtilmesi kaydıyla kiracıya geçebileceğini ifade ederek hem açık uçlu hem kapalı uçlu finansal kiralamanın yapılabileceği belirtilmiştir.

1230. Ortaklık Yoluyla Kiralama

Finansal kiralamaya konu olan malın maliyetinin yüksek olmasından veya söz konusu malın kapasitesinin birden fazla işletmenin ihtiyacını kapsayacak özellikte olmasından dolayı işletmelerin bir araya gelerek finansal kiralama şirketi ile yapacağı anlaşma sonucu meydana gelen finansal kiralama türüdür (Pektaş, 2009:21). Eğer kiracı sayısı çok fazla ise bu durumda finansal kiralama şirketi söz konusu sözleşmeyi bir veya iki işletmeyi kapsayacak şekilde yapar. 6361 sayılı FKFFŞK'da bu konu ile ilgili olarak açıkça hüküm bulunmamakla beraber 24. maddesinde tarafların hak ve yükümlülükleri ile ilgili olarak kiracının söz konusu varlığı sözleşme hükümlerinde belirtilen usul ve esaslara göre özenle kullanması ve finansal kiralama sürecinde varlığa ait hasar ve ziyayı sorumluluğu kiracıya ait olması hükümleri gereği söz konusu finansal kiralama gerekli şartları sağlamak kaydı ile yapılabilecektir.

1231. Deneme Süreli Finansal Kiralama

Finansal kiralamaya konu olan mala yönelik kiracının seçimi ile ilgili değerlendirme imkanı bulabileceği finansal kiralama türüdür. Bu tarz kiralamada kiracıya seçeceği ürünü 6 ay ile 1 yıl arasında deneme fırsatı tanınır (Güzel, 1996: 20). Kiracı bu süre zarfında istediği şartları sağlayamayan malı ikame etme fırsatı bulacaktır.

1232. Alt Finansal Kiralama

Bu tarz finansal kiralama işleminde kiracının haklarını başka bir işletmeye devretmesi söz konusudur. 6361 sayılı FKFFŞK'nın 26. maddesinde kiracı şirketin, finansal kiralama şirketinden yazılı onay alması kaydıyla finansal kiralama sözleşmesini bir başka kiracıya devredebileceği hükmü yer almaktadır. Burada önemli bir hususta söz konusu işlemler için Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Birliği'ne bildirim yapılmalıdır.

1233. Özel Finansal Kiralama

Finansal kiralamaya konu olan malın sadece kiralayana özel olarak üretilmesi ve kiralanması sonucu oluşan finansal kiralama çeşididir. Bu tarz kiralamadaki mal ne finansal kiralama şirketinin ne de potansiyel kiracı olan diğer firmaların kullanımına uygun olmayacağından, genellikle sözleşme süresi sonunda malın devir işlemi ilgili kiracıya yapılır (Öztaş, 2010: 23). 6361 sayılı FKFFŞK'da finansal kiralama sözleşmesi tanımlanırken finansal kiralamaya konu malın finansal kiralama şirketine ait olması durumunda da kiralanabileceği dolayısıyla da kiracıya özel üretim ile meydana gelecek mal da finansal kiralamaya konu olabilecektir.

13. Finansal Kiralamanın Tarafları ve İşleyişi

Avrupa Kiralama Birliği (European Leasing Association – ELA) finansal kiralama işlemi; kiracı tarafından imalatçısından tercih edilen bir varlığın, finansal kiralama şirketi aracılığıyla satın alınarak, belirli bir süre için sözleşme kapsamında kiracıya kiralama işlemi olarak tanımlamıştır (Sağlam ve diğerleri, 2009: 442). Tanımda ifade edildiği üzere istisnalar haricinde bir finansal kiralama işlemi kiralayana, kiracı (yatırımcı) ve imalatçı (satıcı) arasında gerçekleşen üç taraflı bir işlemidir. Hatta duruma göre söz konusu malın tedariği için kiralayana kredi sağlayacak finansörler de dördüncü taraf olarak düşünülebilir. Fakat finansal kiralama işleminde iki taraf esas olarak işlem yapmaktadır (Özerhan ve Yanık, 2012: 405). Bunlar herhangi bir mala yatırım yapacak olan kiracı ve söz konusu malı tedarik edecek olan 6361 sayılı FKFFŞK'da kiralayana olarak tanımlanmış, katılım bankaları, kalkınma ve yatırım bankaları ile finansal kiralama şirketleridir.

Yine Vergi Usul Kanunu'nun (VUK) 290. maddesinin uygulanmasına yönelik 319 sıra nolu Genel Tebliğinde finansal kiralamayı, finansal kiralama sözleşmesi kapsamında belirlenen sürenin sonunda, varlığın kiracıya devir işlemi gerçekleşmese dahi, söz konusu varlığın maliki olma sıfatından kaynaklanan bütün risk ve faydaların bütünü yada bütününe yakını sözleşme süresi boyunca kiracı tarafından ödenen kiralar karşılığında gerçekleşen kiralama işlemi olarak ifade edilmiştir (Demir, 2012: 553). İkinci bölümde finansal kiralama ile ilgili kavramlar açıklanırken, sözleşmenin tarafları olarak her üç taraf da detaylı olarak

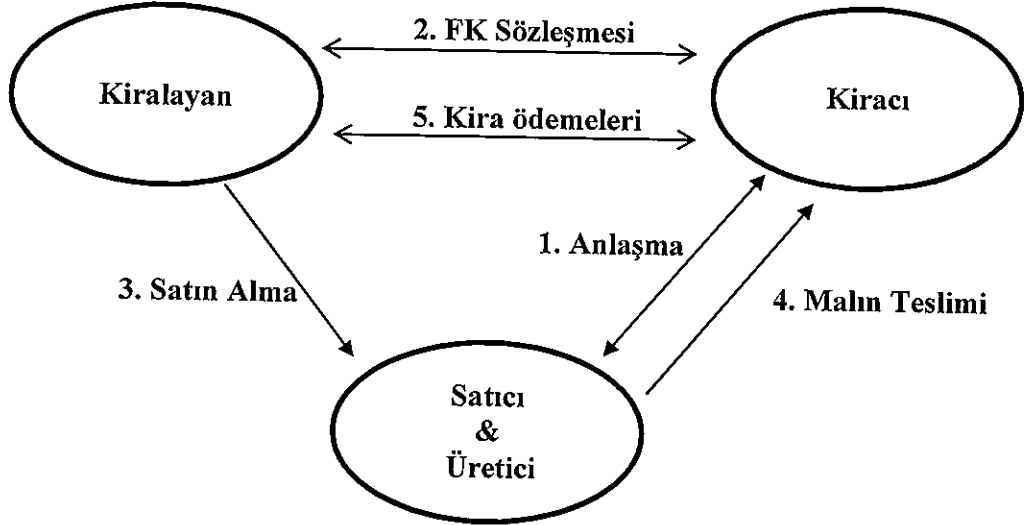
açıklandığından bu bölümde taraflar temel olarak açıklanmıştır. Bu çalışmada finansal kiralama şirketlerinin muhasebeleştirilmesi ele alındığından kiralayan olarak finansal kiralama şirketleri tabiri genel olarak kullanılmıştır.

Finansal kiralamanın süreci aşamaları şu şekilde ifade edilmiştir.

1. Kiracı konumunda olan yatırımcı ihtiyacı olan varlığa dair satıcı veya üretici ile anlaşarak varlığın bedeli ve teslimatı ile ilgili olarak ön sözleşme yapar.
2. Söz konusu varlığın maliyetini karşılamak amacıyla kiracı kiralayan konumunda olan finansal kiralama şirketine talebini iletir. Söz konusu varlığın finansal kiralama işlemi ile temini için bütün bilgileri kiralayana teslim eder. Kiralayan söz konusu işlemle ilgili olarak gerekli hazırlık çalışmalarını yaparak kiracıya finansal kiralama teklifini iletir. İhtiyaç halinde kiracıdan işleme yönelik teminat isteyebilir. Teklif koşullarında mutabakata varlığında finansal kiralama işlemini gerçekleştirmek üzere taraflar arasında sözleşme gerçekleştirilir. İlgili varlığın teşvik mevzuatı dahilinde olması durumunda sözleşme yapıldıktan sonra Ekonomi Bakanlığına teşvikli varlık ile ilgili finansal kiralama kapsamında yatırım yapılacağı yazılı olarak bildirilir. Varlığa ait teşvikten satın alma işlemini yapacak olan kiralayan yararlanır ancak söz konusu indirimler ödeme planından düşülerek kiracının hesabına yansıtılır.
3. Kiralayan varlığı satın alma işlemini gerçekleştirir. Varlığın satış tutarını satıcıya veya üreticiye öder.
4. Satın alma bedeli ödenen varlık satıcı veya üretici tarafından kiracıya teslimi yapılır.
5. Kiracı finansal kiralama sözleşmesi kapsamındaki ödeme planına göre kira taksitlerini kiralayana ödemesini gerçekleştirir. Varlığa ait kullanım hakkına sahip olur. Kira süresi bitiminde varlığı sözleşmede belirtilen rayiç bedelinin çok altında bir tutar ile kiralayandan satın alır. Kiracı

uygulamalarda nadiren de olsa satın alma hakkını kullanmayabilmektedir. Bu durumda varlığı kiralayana iade eder (www.fbk.org.tr).

Şekil 4: Finansal Kiralamanın (FK) Tarafları ve İşleyişi

Kaynak: www.burgan.com.tr

14. Finansal Kiralamanın Avantajları ve Dezavantajları

Finansal kiralamanın yatırımcılara, finansal kiralama şirketlerine ve ülke ekonomisine yönelik avantajları ve dezavantajları bu kısımda incelenmiştir.

140. Finansal Kiralamanın Avantajları

Finansal kiralamanın kiracı açısından avantajları aşağıdaki gibidir:

- Finansal kiralama işletmelere yatırım projelerinin tüm giderlerini, öz kaynaklarını harcamadan finanse edebilme imkanı sağlar. Söz konusu giderler için kredi de kullanmadıklarından, kredi kullanım hakları mahfuz kalır.

- İşletmeler yatırımın verimliliğine, malın maliyetine ve nakit akışına göre ödeme planları yaparak kira ödemelerini gerçekleştirirler. Kira ödemeleri planlaması yapılırken kiracı ile kiraya veren finansal kiralama şirketleri bir araya gelerek karar verirler. Oysaki söz konusu işlemin yerine bankadan kredi temin edilerek söz konusu yatırım gerçekleştirilirse, ödeme planı bankanın belirlediği zaman ve aralıklarla yapılacağından işletmenin nakit akış planı zora girmektedir. Fakat finansal kiralamada kiracının hangi tarihte ne kadar taksit ödeyeceği taraflarca belirlendiğinden nakit akışı planlamasını kolaylıkla yapabilmektedir (Güzel, 1996: 53).
- Finansman ihtiyacı olan işletmelere kredi veren kurumlar birçok şart öne sürmekte ve gerekli gördüğü hallerde şirketin işleyişine müdahale etmektedir. Finansal kiralamada ise yatırımcı firmalar herhangi bir kısıtlamaya tabi tutulmamakta ve yönetimi ile ilgili kararlarına müdahale ettirmemektedirler. Yatırım yapılan mala ilişkin sözleşmede belirtilmişse bazı kısıtlamalar yapılabilmektedir.
- Finansal kiralamada varlığın %100 finansmanı karşılandığından işletme sermayesi tasarrufu sağlayacaktır. Ancak bu durum kısa süreli finansal kiralama sözleşmeleri için geçerli değildir (İşleyen, 2012: 214). Diğer kredili duran varlık temini sözleşmelerinde çoğunlukla belli bir kısmın özkaynaktan karşılanması beklenilir. Örneğin herhangi bir varlık temininde, yatırımcıya kredi olarak varlığın maliyetinin belirli bir oranı (yatırım kredileri için bu oran genelde %40-50'dir.) verilir. Kalan kısım yatırımcının özkaynakları tarafından ödenir (Uydacı, 2006: 18).
- Yatırımcı yüksek maliyetli yatırımlarını ve projelerini finansal kiralama ile gerçekleştirebilmektedir (Öztürk ve Bal, 2007: 75).
- Kiracı söz konusu yatırım malına ait ödemeleri kira gideri olarak vergiden düşürebilmektedir (Coşgun, 2011: 152).
- Finansal kiralama işlemleri uzun vadeli kaynak açığına yönelik önemli bir finansman yöntemidir. Ülkemizde uzun vadeli kredilere, kısa vadeliye

göre daha zor ulaşılmaktadır. Bu açıdan bakıldığında finansal kiralamanın ne kadar önemli bir finansman yöntemi olduğu ortaya çıkmaktadır (İşleyen, 2012: 214).

- Finansal kiralama ile teknolojik değişmelere maruz kalan varlıkların hızlı bir şekilde değişmesi mümkündür. Böylelikle teknolojiye uygun olmayan demode mallara sahip olma riskinden de kiracı kaçınmış olacaktır.
- Finansal kiralama yapılan malın ilk alım hakkı da kiracıda olacaktır. Finansal kiralamaya konu olan malın belli bir getirisi olacağı düşünülürse, bu yöntem kazan ve öde prensibiyle kiracıya ilgili varlığa sahip olma fırsatı vermektedir (Pocrnic ve diğerleri, 2012: 183).
- Finansal kiralama ile çok fazla finansman kaynağı olmayan KOBİ'lerde kendi ihtiyaçlarına göre seçtikleri malları temin edebileceklerdir. Söz konusu işlem ile sözleşme süresi sonunda malı satın alabilecek, değiştirebilecek veya başka bir mala yatırım yapabileceklerdir (Yang, 2012: 34).
- Teşvikli varlıklar kapsamına giren varlığın finansal kiralama işlemi aracılığıyla temin edilmesi durumunda varlığa ait teşvik indiriminden faydalanılır (Akdoğan ve diğerleri, 2011: 73). Bu şekilde kiracıya ait teşvikten, kiralayan da yararlanarak KDV istisnasından faydalanabilmektedir (Yıldırım, 2007: 83).
- Yatırımcı kredi işlemlerine oranla daha hızlı sonuca ulaşır. Kredi veren kuruluşların genellikle bürokrasi yönü finansal kiralama şirketlerine göre daha kapsamlı ve detaylı olduğundan işlemlerin de gecikmesi muhtemeldir. Finansal kiralama işlemleri ortalama 10 – 15 gün içerisinde gerçekleşmektedir. Finansal kiralama ile yatırımcı enflasyon, kur ve faiz değişimlerinden daha az etkilenir. Ayrıca bazı durumlarda kiracı istediği yatırımı yapabilmek adına birden fazla işletmeden mal almak durumundadır. Söz konusu işlemler için kredi işlemlerinde birden fazla sözleşme yapmak gerekirken finansal kiralama şirketi ile yapılan tek bir

sözleşme ile yatırım ihtiyacı malların tamamı karşılanabilmektedir.

- Söz konusu yatırımlar için kiracıdan herhangi bir likit kaynak çıkmayacağından, likit kaynaklarını etkin kullanmak adına duran varlıklar yerine, devir hızı daha yüksek dönen varlıklara yatırarak karlılığını arttırabilir. Bu sayede hem ihtiyacı olan duran varlığı temin etmiş olurken, hem de karlı yatırımlar yapmış olacaktır.
- Finansal kiralama yapacak kiracı, yapacağı yatırımla ilgili finansal kiralama şirketine bütün bilgileri vererek, yatırımın verimliliği hakkında finansal kiralama şirketine yapılacak analizler sonucunda bilgi sahibi olur. Bu sayede eğer yatırım zararlı sonuçlanacaksa, kiracı zarar görmeden yatırımdan vazgeçecektir.
- Özellikle başlangıç finansmanına ihtiyaç duyan firmalar için önemli bir finansman yöntemidir. Çünkü bu yöntemle zaten likidite açısından zor durumda olan yatırım yapacak olan firma, herhangi bir başlangıç kaynağına sahip olmadan yatırımını gerçekleştirebilecektir.
- Borçlanma yolu ile yatırımlarda yatırımcı firmadan teminat talep edilmektedir. Finansal kiralama ise teminat talep edilmesi hususu nadiren başvurulmuş bir yöntemdir. Bu sebeple özellikle KOBİ'ler için yeni yatırımlarını teminat vermeden yapmalarını sağlayacaktır.
- Finansal kiralama maliyeti, satın alma maliyetine göre daha düşüktür. Bu nedenle yüksek maliyetli varlıkların satın alınması yerine finansal kiralama ile temin edilmesi, sözleşme sonunda sembolik bir bedelle alınması kiracının lehinedir.
- Finansal kiralama işlemlerinde, VUK 290'ıncı maddesi kapsamında kiralama konusu iktisadi malın mülkiyetinin kiracıda olmamasına rağmen kiracı tarafından aktifleştirilebilmekte ve kiracıya ilgili malı amortismanına tabi tutma hakkı da vermektedir.

- Finansal kiralama konusu mallar kiracının iflasa uğraması durumunda haciz dışı işlem görmektedir. Çünkü söz konusu malların mülkiyeti finansal kiralama şirketine aittir. Dolayısıyla kiracı iflas durumunda bile söz konusu malı kullanarak borçlarını ödeme fırsatı yakalamaktadır (İzmirli, 2008: 20).
- Finansal kiralamanın yöntemlerinden olan sat ve geri kiralama yöntemiyle işletmeler acil durumlarda duran varlıklarını nakde çevirebilme şansına sahip olurlar. Aynı zamanda söz konusu varlığı tekrardan kiralayarak ilgili varlığa olan ihtiyaçlarını kapatmış olurlar (Uydacı, 2006: 20).
- Satış ve geri kiralama işleminin sonundaki devir işleminde, tescil işlemi gerçekleşirken, kiracının tapu harcı muafiyeti bulunmaktadır (6361 sayılı FKFFŞK. 37.md).

Finansal kiralamanın kiralayan (finansal kiralama şirketi) açısından avantajları aşağıdaki gibidir:

- Finansal kiralama şirketi kendine ait olan malların kiralamasını yapabilecektir. Bu sayede finansal kiralama işlemi kiralayanın varlıklarına ait pazarlama kolaylığı sağlayacaktır.
- Finansal kiralama işlemlerinde mülkiyet kiralayanda kaldığından kiracı ödemelerde gecikme yapsa veyahut iflas etse dahi kiralayan malın geri teslimini isteyebilmektedir. Ayrıca finansal kiralama sözleşmesi imzalanmadan önce yatırımla ilgili bütün analizlerin kiralayan tarafından yapılarak ona göre kiracıya ödeme planı çıkarması ve taksitleri enflasyon ve ülke ekonomisindeki diğer argümanları da dikkate alarak hesapladığından yaptığı işlemde kaybetme riskini azaltmış olmaktadır.
- Teşvik kapsamında bulunan varlıkların finansal kiralama yöntemiyle temin edilmesi durumunda, kiralayan varlığı satın alırken söz konusu teşvikten faydalanır. Ancak söz konusu teşvik belgesi kiracıya ait olduğundan ve kiracı teşvikten faydalanma hakkını hangi oranda finansal

kiralama kapsamında kiralayana devretmişse, kiralayana sorumluluğu kendisine tanınan hak oranı ile sınırlıdır.

- Finansal kiralama sözleşmesine konu olan malların ithalat ile temin edilmesi durumunda geçici ithalat rejimi uygulanır. Bu sayede ithalat vergilerinden kısmen veya tamamen finansal kiralama şirketi muaf tutulur (İzmirli, 2008:22).
- Finansal kiralama sözleşmeleri, bu belgelerdeki devir ve değişiklik işlemleriyle finansal kiralamaya ait teminat ile ilgili belgeler damga vergisinden, ilgili belgelere yapılan işlemler harç bedelinden muafır (6361 sayılı FKFFŞK. 37.md)

141. Finansal Kiralamanın Dezavantajları

Finansal kiralama işlemlerinin avantajları olduğu kadar dezavantajları da bulunmaktadır. Kiracı açısından dezavantajları aşağıdaki gibidir:

- Büyük ölçekli işletmeler finansal kiralamayı yatırım amaçlı finansman alternatifini olarak değerlendirmekte ve söz konusu alternatifler arasında en uygun maliyetli yöntemi uygulamaktadır. KOBİler veya finansman bulmakta zorluk çeken işletmeler ise yetersiz kaynaklardan dolayı alternatifsiz olduklarından finansal kiralamayı yüksek maliyetli olsa da bu yola başvurmaktadır. Bu durum finansal kiralama şirketleri açısından alacakları faiz yönünden karlı olsa da, risk grubu yüksek kiracıların daha yüksek faiz oranlarında maruz kalmasına neden olmaktadır (Uydacı, 2006: 14).
- Finansal kiralama konusu varlık üzerinde kiracı varlığın zilyedi olduğundan, varlık üzerinde istediği gibi değişiklik yapamamaktadır. Ayrıca 6361 sayılı FKFFŞK'da mala ait bütün bakım, onarım vb. giderlerinin, sigorta primlerinin, varlığa ait herhangi bir hasar ve ziyanına ait giderlerin kiracı tarafından karşılanacağı ifade edilmiştir. Bu durumda kullanım hakkına sahip olan kiracının ödeyeceği maliyetler artmaktadır.

- Yatırım teşvikleri 6361 sayılı FKFFŞK'ya göre malı satın alan tarafa yani kiralayana bırakılmıştır. Bu nedenle finansal kiralama ile malın kullanım hakkını alacak olan kiracı söz konusu indirimden yararlanamayacaktır. Çünkü yatırım teşviki yatırım yapandan ziyade söz konusu yatırıma ait varlıklara sahip olana verilmektedir. Ancak ilgili teşvikten yararlanan kiralayan, kiracının kira ödemelerini söz konusu teşvik indirimlerini yansıtabilmektedir (Coşkun, 2010: 27).
- Eğer kiracının satışları veya gelirleri finansal kiralamaya yönelik taksitlerini karşılayamayacak düzeyde ise finansal kiralama işlemi kiracıya yarardan çok zarar verecektir. Çünkü kiracının yapacağı sözleşme ile periyodik kira ödemeleri sorumluluğuna sahip olacaktır.
- Ayrıca finansal kiralama ile sahip olunan varlık kiracının mülkiyeti olmamasından ötürü, yatırımın verimli olmaması durumunda kiracı söz konusu mülkiyeti satma hakkına sahip olmayacaktır. Dolayısıyla yatırımın verimsizliğinden kaynaklanan maliyete maruz kalacaktır (Pocrnic ve diğerleri, 2012: 183).
- Enflasyonun yüksek olduğu dönemlerde, varlığın değer artışı veya kur farkı artışından kaynaklanan varlık değerinin artması öngörüsüyle, böyle zamanlarda varlığı kiralamak yerine satın almak daha akılcı olacaktır.
- Finansal kiralamayı kullanan firmaların çoğunluğunun KOBİ olduğu düşünülürse, bu işletmelerden genellikle yüksek miktarlarda teminat finansal kiralama şirketlerince talep edilmektedir. Söz konusu teminatları KOBİ düzeyindeki işletmeler kısa sürede temin edememektedir.
- Ayrıca finansal kiralama yapılan varlığın 6361 sayılı FKFFŞK'da geçen kiracının yaptığı sözleşme ihlallerinden (taksitlerini ödememesi, varlığın bakım-onarımını yapmaması vb.) ötürü kiralayanın sözleşmeyi feshetmesi durumunda, kiracı derhal varlığı kiralayana iade etmek durumundadır. Bu durumda kiracı halihazırdaki bütün sevkiyatlarını veya satışlarını iptal etmek durumunda kalacaktır (Yıldırım ve diğerleri, 2006: 367).

- Finansal kiralamaya konu varlığa sahip olan kiralayanın sözleşme süresi sonunda kiracıya varlığın devrini vermeyecek şekilde sözleşme hazırlanmışsa, kiracı varlığın hurda değerinden fayda sağlayamayacaktır. Bu durumda özellikle enflasyonun yüksek olduğu ülkelerde kullanılan varlıkların değer artışlarından sağlanan faydadan kiracı yararlanamayacaktır.
- Satın alma işleminde işletmeler ilgili yatırıma yönelik belirli bir bütçe programında hareket ederler. Finansal kiralamada ise yatırım öz kaynaklardan karşılanmadığından yatırımcıları rehavete düşürür ve kaynaklarını savurmasına neden olmaktadır.
- Satın alınan varlığa ilişkin vergi finansal kiralama şirketi tarafından ödenmekte ve söz konusu vergi finansal kiralama işlemi sırasında taksit bedellerine yansıtılmaktadır. Söz konusu işlemin sonunda varlığın devri kararlaştırılmışsa devir sırasında kiracı ikinci defa alım vergisi ödeyeceğinden vergi dezavantajına maruz kalacaktır.
- Finansal kiralama ile varlık temin eden kiracı uzun vadeli yatırımlarında bazen sorunlar yaşayabilmektedir. Özellikle yurt dışından ithal edilen varlıklarda, teknolojik gelişmeler sonucunda demode olan varlıklar temin edilmekte veyahut bakım onarımı için gerekli yedek servis hizmeti alamamaktadır. Bu nedenle özellikle makine teçhizat gibi teknolojik değişimlerden etkilenecek varlıkların finansal kiralaması yapılırken, trampa finansal kiralaması gibi malın değişmeli olduğu finansal kiralama yöntemi tercih edilmelidir.

Finansal kiralamanın kiralayan (finansal kiralama şirketi) açısından dezavantajları aşağıdaki gibidir;

- Finansal kiralama şirketleri birden çok firmaya yatırım imkanı sunarken söz konusu yatırımlar için gerekli varlıkların temininde kaynak sıkıntısı yaşamaktadır. Varlıkları satın alabilmek için gerekli olan fonlar sınırlı olduğundan etkin ve planlı bir finansal kiralama yapılanmasına sahip

olmaları gerekmektedir. Zaten 6361 sayılı FKFFŞK da bu konuda finansal kiralama şirketlerinden gerekli şartları sağlamasını beklemektedir. Kanun'un 5. maddesinde kuruluş şartlarından ödenmiş sermayesinin en az 20 milyon lira olması ve öngörülen faaliyet konularına ait iş planlarını, kuruluşun mali yapısı ile ilgili projeksiyonlarını, ilk üç yıl için bütçe planını ve yapısal örgütlenmesini gösteren bir faaliyet programını ibraz etmesi şartları finansal kiralama şirketinin devamlılığını sağlaması açısından devletin aldığı önlemlerdendir.

- Finansal kiralama şirketi kiraladığı varlık üzerinde kullanım hakkına sahip olmadığından ötürü, söz konusu varlık ile ilgili olarak herhangi bir üretim yapamayacak, buna bağlı olarak üretim gelirlerinden mahrum kalacaktır.
- Kur riski kiracıda olduğu gibi kiralayanda da bulunmaktadır. Özellikle aşırı dalgalanmaların olduğu dönemlerde yüksek kurdan temin edilen varlık kurun düşmesinden kaynaklı değer kayıpları yaşayabilmektedir.
- Özellikle ithal edilen varlıklarla ilgili olarak finansal kiralama şirketleriyle, varlığın üreticisinin farklı ülkelerde olmasından kaynaklı mevzuat farklılıkları finansal kiralama şirketlerinin işlerini zorlaştırmaktadır (İzmirli, 2008: 25).

15. Finansal Kiralamanın Dünyadaki ve Türkiye'deki Gelişimi

Bu bölümde finansal kiralamanın dünyadaki ve Türkiye'deki geçmişten günümüze kadarki gelişimi iki ayrı başlık altında incelenmiştir.

150. Finansal Kiralamanın Dünyadaki Gelişimi

Finansal kiralamanın tarihi çok eskiye dayanmamakla birlikte, kiralama işleminin alt başlığı olmasından kaynaklı olarak, kiralama işlemi örneklerine milattan önceki dönemlerde rastlanmaktadır.

Kiralama işlemi ilk olarak M.Ö. 2000'li yıllarda Babillerin tarım araçlarını kiralaması işlemleri olarak görülmektedir. Daha sonraki dönemlerde Fenikeliler (M.Ö.1400) deniz ticaretinin gelişmesinden dolayı gemi kiralama işlemleri yapmışlardır. Roma döneminde (M.Ö. 800) ise toprak arazilerinin kiralınması ve gelişen ticaret ile birlikte gemi kiralalarının örneklerine rastlanmaktadır. Aristoteles M.Ö. 300'lü yıllarda zenginliğin mülkiyet hakkından ziyade kullanım hakkına sahip olmakla oluştuğu görüşünü ortaya koymuş ve günümüzdeki finansal kiralama yönteminin basit anlamda amacını ortaya koymuştur. (Ceylan ve Korkmaz, 2009: 151).

1877'de ABD'de kurulan Bell Telephone Company, üretimini yaptığı telefonları satmakla kalmayıp, kiralama yöntemini de kullanmıştır. Yine aynı dönemde İngiltere'deki Birmingham Wagon Company, ilk tescilli kiralama şirketi olarak vagon kiralamıştır (Ceylan ve Korkmaz, 2009:151).

Günümüzdeki anlamıyla finansal kiralama uygulamaları 20. yy ortalarında görülmektedir. 1. Dünya savaşı sonrası 1929'da başlayan ve etkilerini 1930'un sonlarında gösteren, ABD borsasının çökmesine, Almanya'da hiperenflasyona, 4000 bankanın batmasına, 50 milyon insanın işsiz kalmasına, dünya üzerindeki toplam üretimin %45, ticaret hacmindeki %65 (Büyük Buhrana kadar olan krizlerde ekonomi düşüşü en fazla %7 olarak tespit edilmiştir.) düşüşüne neden olan Büyük Buhran krizi ülkeleri ekonomide yeni sermaye kaynakları aramaya itmiştir. Nitekim 1952 yılında ABD'de kurulan United State Leasing International şirketi ilk finansal kiralama şirketi olarak tarihe geçmiştir (Uydacı, 2006:13).

Finansal kiralama işlemlerinin ABD'de hızla gelişmesinin nedenlerinden biri de orta vadeli kredilerin yeterince hızlı gelişmemiş olması, yatırımcıların teknolojik gelişmelere adapte olmak zorunda olmasıdır. İlk zamanlarda makine ve teçhizatları pazarlama aracı olarak kullanılan finansal kiralama şirketleri, sonraki dönemde teknolojik gelişmeler sonucunda oluşan ürün çeşitliliğinden kaynaklı her türlü makine ve teçhizatın finansal kiralamasını yapan şirketlere dönüşmüştür.

İkinci dünya savaşı sırasında Amerikalıların Ruslara savaş malzemelerini satmak yerine kiralama işlemlerini uygulamaları, savaş sonrası yatırımlar için önemli

bir finansman kaynağı olarak finansal kiralama yönteminin tercih edilmesine neden olmuştur. Bu dönemde teknolojik gelişmelerin hızlanması ve banka kredilerinin yetersiz oluşu birçok şirketin finansal kiralamayı tercih etmesine neden olmuştur.

Finansal kiralama şirketlerinin ürünü satmak yerine kiralama uygulamaları finansal kiralamanın yaygınlaşmasına neden olmuştur. ABD'deki değişimler kısa sürede Avrupa'yı ve Japonya'yı etkilemiş ve 1960'lı yıllardan itibaren İngiltere, Fransa, İtalya ve Almanya başta olmak üzere tüm Avrupa ülkelerinde finansal kiralama yaygınlaşmıştır.

Finansal kiralama 1970'li yıllarda Avrupa'dan sonra gelişmekte olan ülkelerde de kullanılmaya başlanmıştır. Bu dönemde (1970-1979) finansal kiralama yöntemi yaygınlaşmış, finansal kiralama piyasası Avrupa ve Japonya'da büyüyerek, finansal kiralama hacmi %800 artmıştır. Japonya'da 1980'li yıllarda uluslararası finansal kiralama işlemlerine başlanmıştır.

Avusturalya'da 1985 yılı itibari ile yatırımların %35'i finansal kiralama şirketleri aracılığıyla yapılmıştır (Coşkun, 2010: 6).

Finansal kiralamanın yaygınlaşmasında 1956 yılında kurulan Uluslararası Finans Kurumu (International Finance Corporation-IFC) ve 1972 yılında kurulan Avrupa Kiralama Birliği'nin (ELA) önemli katkıları olmuştur(Ceylan ve Korkmaz, 2009:151).

Tablo 1 : 1990 – 2014 Yılları Arası Dünya Finansal Kiralama İşlem Hacmi

YIL	İŞLEM HACMİ MİLYAR USD	DEĞİŞİM
1990	331,6	-
1991	345,3	4,13%
1992	323,3	-6,37%
1993	309,6	-4,24%
1994	356,4	15,12%
1995	409,1	14,79%

YIL	İŞLEM HACMİ MİLYAR USD	DEĞİŞİM
1996	428,1	4,64%
1997	405,8	-5,21%
1998	432,5	6,58%
1999	473,5	9,48%
2000	499,0	5,39%
2001	476,7	-4,47%
2002	461,6	-3,17%
2003	511,3	10,77%
2004	579,1	13,26%
2005	582,0	0,50%
2006	633,7	8,88%
2007	780,4	23,15%
2008	732,8	-6,10%
2009	557,3	-23,95%
2010	594,5	6,68%
2011	796,7	34,01%
2012	868,0	8,95%
2013	884,0	1,84%
2014	944,3	6,82%

Kaynak: www.fkb.org.tr (Finansal Kurumlar Birliği Resmi Sitesi)

1990'dan 2014 yılına kadar geçen sürede dünya finansal kiralama işlem hacmi 3 katı büyüyerek 944,3 milyar dolara ulaşmıştır. 1990-2014 yılı dünya finansal kiralama verileri incelendiğinde özellikle 2000 yılı sonrası dönemde, küresel pazardaki yapılan yatırımlarda finansal kiralama işlemlerinin belirgin bir artışın olduğu ifade edilebilir. Dünya finansal kiralama işlem hacminin en düşük seviyesi 1993 yılında gerçekleşirken, en yüksek işlem hacminin gerçekleştiği yıl 2014 yılı olmuştur. İşlem hacminde en yüksek artış %34,01 ile 2010-2011 döneminde, en yüksek azalış -%23,9 ile 2009-2010 dönemi gerçekleşmiştir.

Tablo 2 : 2014 Yılı İşlem Hacimlerine Göre İlk 40 Ülke Sıralaması

Sıralama	Ülkeler	İşlem Hacmi (Milyar Dolar)	Penetrasyon Oranı
1	ABD	336,95	22,0
2	Çin	114,85	3,4
3	İngiltere	78,16	28,6
4	Almanya	68,19	16,4
5	Japonya	5,85	8,9
6	Avustralya	35,27	40,0
7	Fransa	31,86	13,1
8	Kanada	30,89	31,0
9	İsveç	18,94	22,7
10	İtalya	17,78	11,7
11	Rusya	16,42	-
12	İsviçre	13,05	12,0
13	Polonya	12,23	15,7
14	Güney Kore	11,11	9,8
15	Tayvan	9,45	8,3
16	Türkiye	8,53	11,0
17	Danimarka	8,26	25,0
18	Norveç	7,61	9,3
19	İspanya	7,25	5,2
20	Avusturya	6,53	12,5
21	Hollanda	5,56	6,0
22	Finlandiya	5,52	18,0
23	Belçika	5,15	8,5
24	Güney Afrika	4,61	-
25	Kolombiya	4,00	-
26	Brezilya	3,96	-
27	Çek Cumhuriyeti	3,83	10,9
28	Slovakya	2,37	15,2
29	Şili	2,29	-
30	Portekiz	2,22	15,0
31	Malezya	1,71	-
32	İran	1,69	6,2
33	Romanya	1,58	4,4
34	Macaristan	1,45	-
35	Estonya	1,09	22,0
36	Fas	1,07	-
37	Slovenya	0,97	13,3
38	Litvanya	0,87	17,3
39	Bulgaristan	0,74	7,9
40	Letonya	0,67	11,9

Kaynak: www.fkb.org.tr (Finansal Kurumlar Birliği Resmi Sitesi)

2014 yılı itibariyle işlem hacmine göre ülkelerin finansal kiralama durumları (Tablo 2) ile ilgili olarak piyasanın ABD'nin yaklaşık %35'ine sahip olduğu

söylenbilir. Ayrıca ülke sıralamalarında ABD, İngiltere, Almanya ve Fransa'daki işlem hacimlerinin sıralamada ilk beşte olma gerekçesi, finansal kiralama uygulamalarında diğer ülkelerden daha önce davranmaları önemli rol oynamıştır. Çin'in nüfusunun fazla olmasından kaynaklı iş gücünün ucuz olmasından dolayı dünyanın üretim merkezi ve en önemli güçlerinden biri olması finansal kiralama işlemlerinde de öncü olmasına katkıda bulunduğu ifade edilebilir.

Penetrasyon oranlarını incelediğimizde ise, Avustralya, Kanada, İngiltere, Danimarka ve İsveç'in ilk beşte yer aldığı görülmektedir. Finansal kiralama penetrasyon oranı yatırımlara yapılan harcamaların ne kadarının finansal kiralama ile yapıldığını ifade eder. Bu yönüyle değerlendirdiğimizde, Avustralya'da yapılan yatırımların neredeyse yarısının finansal kiralama ile yapıldığını ifade edebilir ve finansal kiralamanın Avustralya ekonomisinde önemli bir yer tuttuğu söyleyebiliriz.

151. Finansal Kiralamanın Türkiye'deki Gelişimi

Türkiye'de finansal kiralama örnek uygulamaları 1900'li yıllarda görülse de, finansal kiralamaya ilişkin ilk düzenleme 70 sayılı Bankalar Kanununun 90. maddesine istinaden çıkarılan 16.12.1983 tarih ve 83/7506 sayılı bakanlar kurulu kararında yapılmış ve "Yatırımlara ilişkin ekipmanların temin edilip, firmalara taksitle satılması veya kiraya verilmesinden..." ilk defa bahsedilmiştir (Ernst&Young, 2011: 1).

ABD ve Avrupa'da 1960'lı yıllardan sonra finansal kiralama uygulamaları yaygınlaşırken Türkiye'de finansal kiralamanın yaygınlaşması gecikmeli olmuştur. Bunun nedeni ise Türkiye'de yöneticilik kavramına gerekli önemin verilmemesidir. İşletmelerin çoğunluğu aile şirketi ve yöneticiler ailenin fertlerinden olduğundan, profesyonellikten uzak bir yönetim şekli hakim olduğundan finansal kiralama yönteminden haberdar olmayan yönetim kademesine bağlı olarak finansal kiralama ülkemizde yaygınlaşmamıştır. Ayrıca enflasyonun yüksek olması ve kredi faizlerinin uygun olmasına bağlı olarak varlığa sahip olmak avantajlı olduğundan finansal kiralama yerine satın almak işletmelere daha cazip gelmiştir.

Ancak 1979'a gelindiğinde Türkiye'nin ekonomik durumu en kötü dönemlerinden birini yaşamakta, enflasyon oranı %100'lere ulaşmakta, ihracatın milli gelire oranı %3,4 gibi oldukça kötü bir seviyede olduğu görülmektedir. O yıllarda halk, temel ihtiyaç malzemelerini bile almakta güçlük çekmektedir. Ekonomideki kötü gidişatı durdurmak adına 24 Ocak 1980 yılında "İstikrar Tedbirleri" isimli ekonomik tedbirler alınmıştır. Bu tedbirlerin amacı ihracatı arttırmak, enflasyonu düşürmek ve halkın temel ihtiyaçlarını karşılamak için girdiği uzun kuyruklara sonlandırarak ekonomiye huzur getirmektir.

Söz konusu tedbirler kısa vadede enflasyonun azalmasına, ihracatın artmasına neden olsa da uzun vadede ekonomide istikrarı sağlayamamıştır. Bu nedenle ekonomik istikrarsızlık devam etmiştir. 24 Ocak ve sonraki dönemlerde alınan karar ve tedbirlerde ekonomide istenilen seviyeye ulaşmak, enflasyonu düşürmek için bankaların faiz oranlarını yükselterek piyasadaki para çekme yöntemine başvurulduğu görülmektedir. Bu durum kısa vadede piyasada dolaşan paranın azlığından dolayı, paranın değer kazanmasına ve enflasyonun düşmesine neden olsa da, uzun vadede yatırımcıların likit kaynaklarını banka faizi olarak değerlendirmesi nedeniyle yatırımların azalması sonucu üretimin istenilen seviyede olmamasından kaynaklı olumsuz sonuçlara neden olabilmektedir.

1980 sonrası dönemlerde hükümetlerin özel sektörü canlandırma çabaları istenilen seviyelere ulaşmamıştır. Özel sektördeki yatırımların açığını devlet kamu yatırımlarıyla kapatmak için önlemler olsa da, eldeki kaynakların kıt olmasından dolayı toplam yatırımlardaki gerilemenin önüne geçilememiştir. Yatırımlardaki bu gerilemenin çeşitli sebeplerini şu şekilde ifade edebiliriz (Çoşkun, 2010: 50).

- Yüksek enflasyonun bulunduğu ekonomilerde, risk ve belirsizlik fazladır. Bu nedenle yatırımcının yatırım yapmaktan imtina etmesi.
- Tasarrufların yeterli olmamasından dolayı yeterli sermayenin ortaya konulamaması.
- Sermaye piyasasının yeterince gelişmiş olmaması.

- Teknolojideki hızlı değişim ve dövizin TL karşısındaki önlenebilir yükselişini yatırımcıların daha fazla sermayeye ihtiyaç duymasına neden olmaktadır.
- Kredi maliyetlerinin yüksek olmasından ötürü yatırımcının yatırım yapmamasına neden olmaktadır.

1985 sonrası dönemde kurulan şirketlerin yapısına bakıldığında çoğunluğun turizm şirketleri olduğu görülmektedir. Bu tarz yatırımlara bacasız fabrika denilmektedir. İstenilen yatırımları yapamayan yatırımcılar çareyi, daha az riskli turizm sektörüne yönelmekte bulmuşlardır. Turizmin ülke ekonomisine katkısı yadsınmaz ancak daha fazla üretim, daha fazla istihdam ve daha fazla ihracat yapılarak ülke ekonomisini kalkındırmak için sanayi sektöründe yatırımların yapılmasını gerekli kılmaktadır. Söz konusu yatırımları arttırmak, enflasyonist ekonomiden ülkeyi kurtarmak, sermaye piyasalarının gelişimini sağlamak ve finansal piyasaları çeşitlendirici çabaların bir ürünü olarak Türkiye’de finansal kiralamanın hukuki alt yapısı, 28 Haziran 1985 tarih ve 18795 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu (FKK) ile oluşturulmuş ve ilk finansal kiralama şirketi İktisat Finansal Kiralama A.Ş. 1986 yılında kurulmuştur (Coşkun, 2010: 50).

3226 sayılı FKK, faaliyet kiralamasını finansal kiralama kapsamı dışında tutmuştur. Varlığın mülkiyeti finansal kiralama şirketine, zilyetliği kiracıya aittir. Taşınır ve taşınmaz varlıklar kiralanabilmekte, sözleşme süresi asgari 4 yıl yapılabilmektedir. Kira sözleşmeleri sabit veya değişken TL veya döviz bazında yapılabileceği, sözleşmenin noterlikçe düzenlenebileceği, finansal kiralama şirketinin varlığı sigortalatma yükümlülüğünün olduğu, kiracının ise sigorta primlerini ödemekle mükellef olduğunu belirtmiştir. Finansal kiralama türü olan satış ve geri kiralama işlemi yapılmasına müsaade etmemiştir. Finansal kiralama şirketinin, kuruluş sermayesinin bir milyar TL olmasını temel olarak içermektedir (3226 sayılı FKK).

3226 sayılı FKK finansal kiralamanın hukuki altyapısını oluştursa da, finansal kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesi ve raporlanmasına ilişkin bir hüküm

içermemiştir. Bu nedenle söz konusu muhasebe işlemleri Vergi Usul Kanun'una göre yapılmaktaydı (Cooke ve Çürük, 1996:348). 24.04. 2003 tarihli ve 25088 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 4842 sayılı Vergi Usul Kanununun (VUK) 290. maddesi yeniden düzenlenerek finansal kiralama işlemlerinin değerlendirme esaslarını açıklayan Kanun çerçevesinde Maliye Bakanlığınca VUK 319 numaralı Genel Tebliğ ile Türkiye'de finansal kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesi belirlenmiştir. (Çoşgun, 2011:151).

3226 sayılı Kanun'a göre Türkiye'de finansal kiralama şirketleri BDDK denetimine tabidir. Ayrıca söz konusu şirket halka açık şirket ise Sermaye Piyasası Kurulu'nun (SPK) denetimine de tabi olmuştur. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun 17 Mayıs 2007 tarihli 26525 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Finansal Kiralama, Faktoring Ve Finansman Şirketlerince Uygulanacak Tekdüzen Hesap Planı Ve İzahnamesi İle Kamuya Açıklanacak Finansal Tabloların Biçim Ve İçeriği Hakkında Tebliğ'ine göre finansal kiralama şirketleri bağımsız denetimden geçmiş finansal tablolarının Türkiye Muhasebe Standartlarına göre hazırlanmalı ve internet sitesinde yayımlamak zorundadır. Ayrıca konu ile ilgili bir düzenleme de KDV teşvikiydi. Buna göre finansal kiralama ile satın alınan varlıklara uygulanan KDV oranı %1'dir. Ancak 30 Aralık 2007 yılında alınan Bakanlar Kurulu Kararı ile bu teşvik kaldırılmıştır. KDV oranı değişikliği ve sonuçları ile ilgili bilgiler 2006-2010 yıllarında Türkiye'deki finansal kiralama işlemlerinin anlatıldığı kısımda detaylı bir şekilde ifade edilmiştir (Altıntaş ve Sarı, 2012: 91).

Türkiye'de finansal kiralama özellikle KOBİ'lere sermaye sağlamak amacıyla ortaya çıkmış ve yatırım sermayeleri alternatiflerinden olmuştur. Ülkemizde bilgisayar ve eklentileri ve ofis malzemeleri, telekomünikasyon ekipmanları, kara, deniz yolu vasıtaları, imalat makineleri, iş makineleri, gayrimenkul (bina ve işyeri), ticari araçlar, tıbbi cihazlar ve diğer makineler finansal kiralamaya konu edilmektedir.

1990'lı yıllardan sonra finansal kiralama sektörü hızlı bir büyüme sürecine girmiş ve 1990 yılı itibariyle finansal kiralama şirketlerinin sayısı 22'ye işlem hacmi ise 1 trilyon 600 milyar TL'ye ulaşmıştır. Ancak sonraki dönemde gerek Körfez krizi gerekse 1994 ekonomik krizinden sonra bankalar orta vadeli kredileri azaltması

sonucu yatırımcılar için alternatif yöntem olan finansal kiralama adeta çıkış yolu olmuş ve patlama yaşamıştır. 1995 yılında finansal kiralama şirketleri sayısı 37'ye, 1996 yılında 60'a yükselmiştir. 2000'li yılların başında yaşanan finansal krizinde etkisiyle finansal kiralama sektöründe küçülme yaşanmış olsa da 2016 yılı itibariyle Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun yayımladığı listeye göre 28 finansal kiralama şirketi işlemlerini sürdürmektedir. 2016 yılına kadar 57 finansal kiralama şirketinin Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından faaliyet izinleri iptal edilmiştir (Coşkun, 2010: 53).

2000 ve sonrası yıllara dair veriler aşağıdaki tablolarda gösterilmiş olup, tablolar analiz edilerek, o günkü koşullara göre Türkiye'de finansal kiralamanın durumu özetlenmiştir.

Tablo 3: 2002-2006 Yılları Arası Sektöre Göre Türkiye'de Gerçekleşen Finansal Kiralama İşlem Hacimleri

SEKTÖRLER	YILLARA GÖRE YURT İÇİ / YURT DIŞI FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİ TOPLAM RAKAMLARI				
	2002	2003	2004	2005	2006
Bilgisayar, Büro Malzemesi, Telekomünikasyon	310.272.246	316.601.378	644.361.903	672.643.775	489.875.477
Kara Ulaşım Araçları	-	566.174.314	672.580.196	688.803.799	983.496.574
Deniz Ulaşım Araçları	25.786.029	15.466.531	38.819.924	10.793.349	39.237.630
Hava Ulaşım araçları	9.934.082	-	7.413.000	43.065.234	23.543.672
Tekstil ve Basım Makineleri	405.445.661	803.956.944	995.865.929	936.491.467	656.658.115
Tıbbi Cihazlar	43.092.649	150.327.973	143.917.479	231.289.390	393.312.304
Diğer İmalat Makineleri	-	1.362.379.384	1.265.251.263	2.675.621.020	4.455.211.949
Gayrimenkuller	-	366.924.472	249.127.524	391.747.962	547.289.947
Diğer	799.229.579	-	-	-	-
TOPLAM	1.877.897.910	3.581.830.996	4.017.337.218	5.650.455.996	7.588.625.668

Kaynak: www.tuik.gov.tr

2002 – 2006 yılları arası sektörlere göre Türkiye’de gerçekleşen finansal kiralama işlem hacimleri verileri incelendiğinde, Türkiye’de finansal kiralamanın altın dönemini yaşadığı ifade edilebilir. 5 yıllık dönemde finansal kiralama işlem hacmi toplamı beş katına ulaşmış olup, sektörlerin işlem hacimleri incelendiğinde, sektörün neredeyse %45’ine üretim ile ilgili makine sektörü hakim olmuştur. Bu dönemdeki gerçekleşen ekonomide bahar döneminin yaşanması, enflasyonun düşmesi vb. olayların yatırımcıların üzerindeki olumlu etkisi dolayısıyla daha fazla yatırım için gerekli olan kaynakların da finansal kiralama metoduyla tedarik edilmesine ve finansal kiralamanın gelişmesine olanak sağlamıştır.

Tablo 4: 2006-2010 Yılları Arası Sektöre Göre Türkiye’de Gerçekleşen Finansal Kiralama İşlem Hacimleri

SEKTÖRLER	YILLARA GÖRE YURT İÇİ / YURT DIŞI FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİ TOPLAM RAKAMLARI (TL)				
	2006	2007	2008	2009	2010
Bilgisayar, Büro Malzemesi, Telekomünikasyon	489.875.477	667.727.718	436.233.363	203.086.696	242.577.487
Kara Ulaşım Araçları	983.496.574	1.248.463.699	931.896.531	448.646.492	369.981.455
Deniz Ulaşım Araçları	39.237.630	191.223.969	146.547.819	116.046.624	209.601.852
Hava Ulaşım araçları	23.543.672	149.230.800	168.557.170	199.198.136	122.909.015
Tekstil ve Basım Makineleri	656.658.115	971.473.554	589.940.131	280.286.914	476.418.505
Tıbbi Cihazlar	393.312.304	483.493.568	554.409.586	210.033.597	351.350.822
Diğer İmalat Makineleri	4.455.211.949	5.636.362.598	2.970.034.016	1.090.361.206	1.996.542.376
Gayrimenkuller	547.289.947	1.097.966.881	1.007.690.957	537.487.116	793.065.023
Diğer	-	-	1.962.594.738	1.144.457.307	1.612.908.001
TOPLAM	7.588.625.668	10.445.942.787	8.767.904.311	4.229.604.088	6.175.354.536

Kaynak: www.tuik.gov.tr

Türkiye’de 2006-2010 dönemi finansal kiralama işlem hacimleri rakamları incelendiğinde 2007 yılında en yüksek işlem hacmi gerçekleşirken, yine bu dönemde üretim makinelerine yapılan yatırım sektörler içerisindeki en yüksek payı almıştır. Ancak bu dönemde 2007 yılından sonraki dönemde finansal kiralama işlem hacimlerinde düşüşler görülmektedir.

2007 yılında 10 milyar liralık bir işlem hacmi yakalayan finansal kiralama, 2008 yılında yaklaşık %20’lik bir daralmaya gitmiştir. Bunun nedeni 30 Aralık 2007 yılına kadar finansal kiralama işlemlerinde KDV oranı %1 iken bu tarihte alınan Bakanlar Kurulu Kararı ile kiralamaya konu sabit varlık hangi oranda KDV’ye tabi ise finansal kiralamada da aynı orana tabi olacağına yönelik verilen karardır. Bu nedenle %1’lik finansal kiralamaya özel KDV’ye tabi olan yatırımcı artık genel KDV oranı %18 ile yatırımlarını yapmak zorundaydı. Bu durum sektörlerdeki yatırımlara ciddi darbe vurmuş olup, hava ulaşım araçları ve tıbbi cihazlar sektörleri haricinde bütün sektörlerde daralmaya sebebiyet vermiştir (Coşkun, 2010: 61).

2009 yılında finansal kiralama, 2008 yılına göre yaklaşık %50’lik bir daralmaya gitmiştir. Bunun en önemli nedeni 2008 yılının sonlarında ortaya çıkan ve 2009 yılını etkisi altına alan bütün dünyada hissedilen mortgage krizi ve finansal kiralamalardan alınan KDV’nin %1’den %18’e çıkarılmasıdır. Bu dönemde bütün sektörlerde daralma gerçekleşmiştir. Ekonomik kriz ve KDV değişikliği yatırımcıyı yatırımdan uzaklaştırmış ve dolayısıyla kaynaklarını kriz döneminde banka faizlerinde değerlendirmiştir. Yatırımın ve dolayısıyla üretimin olmadığı bu dönemde en yüksek hacimli düşüşü imalat makine sektörü yapmıştır. 2010 yılında ise finansal kiralama hacimlerinde 2009’a oranla yaklaşık %50 artış yaparak toparlanma sürecine girilse de 2008 yılına oranla düşüş miktarı yaklaşık %30 oranda olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 5: 2010-2011 Yılları Finansal Kiralama Mal Gruplarına Göre İşlem Hacimleri Karşılaştırılması (Bin Dolar)

MAL GRUPLARI	2010	2011	DEĞİŞİM %
Kara Ulaşım Araçları	128.101	222.166	% 73
Hava Ulaşım Araçları	30.711	84.147	% 174
Deniz Ulaşım Araçları	135.605	115.312	% -15
İş ve İnşaat Malzemeleri	745.973	1.153.794	% 55
Makine ve Ekipmanlar	898.070	1.362.388	% 52
Tıbbi Cihazlar	199.679	203.740	% 2
Tekstil Makineleri	194.587	421.801	% 117
Turizm Ekipmanları	70.604	118.357	% 68
Elektronik ve Optik Cihazlar	141.717	230.111	% 62
Basın Yayın İle İlgili Donanımlar	93.894	139.245	% 48
Büro Ekipmanları	143.780	197.425	% 37
Gayrimenkuller	365.380	596.945	% 63
Diğer	34.582	45.838	% 33
GENEL TOPLAM	3.182.683	4.891.269	% 54
Sözleşme Adedi	10186	14468	% 44

Kaynak: www.fider.org.tr

2010 sonrası dönemde finansal kiralama, ekonomik krizin etkisinin azalması ve KDV oranlarında tekrardan indirimle gidilmesinin sonucu olarak yükselişe geçmiştir. FİDER (Finansal Kiralama Derneği)'nin açıkladığı sektör raporlarına göre 2011 yılında 2010 yılına göre işlem hacminde %54 artış gerçekleşmiş sözleşme sayılarında ise %44 artış görülmüştür. Mal grupları genelinde tek düşüş yaşayan sektör deniz ulaşım araçları (%15'lik düşüş) sektörü olmuştur.

Tablo 6: 2011-2012 Yılları Finansal Kiralama Mal Gruplarına Göre İşlem Hacimleri Karşılaştırılması (Bin Dolar)

MAL GRUPLARI	2011	2012	DEĞİŞİM %
Kara Ulaşım Araçları	245.314	144.813	% -41
Hava Ulaşım Araçları	130.444	315.454	% 142
Deniz Ulaşım Araçları	115.312	93.850	% -19
Demiryolu Ulaşım Araçları	23.149	26.830	% 16
İş ve İnşaat Malzemeleri	1.153.794	1.728.526	% 50
Sağlık Sektörü & Estetik Ekipmanı	203.740	240.700	% 18
Metal İşleme Makineleri	203.740	666.468	% -16
Tekstil Makineleri	791.024	513.417	% 22
Elektronik ve Optik Cihazlar	135.748	105.539	% -22
Büro Ekipmanları	163.249	134.881	% -17
Gayrimenkuller	642.784	429.241	% -33
Plastik İşleme Makineleri	46.297	62.270	% 35
Turizm Ekipmanları	85.014	69.005	% -19
Matbaacılık ve Kağıt Makineleri	139.245	110.573	% -21
Tarım/Hayvancılık Makineleri	-	24.710	-
Diğer	594.355	693.357	%17
GENEL TOPLAM	4.891.270	5.359.634	% 10
Sözleşme Adedi	14648	17787	% 21

Kaynak: www.fider.org.tr

2012 yılı finansal kiralama işlem hacmi ve gerçekleşmiş sözleşmeleri incelendiğinde, işlem hacminin bir önceki yıla göre %10, sözleşme adedinde ise %21'lik artış görülmektedir. Bu dönemde her ne kadar mal grupları toplamında %10'luk artış görülse de kara, deniz ulaşım araçları, metal işleme, elektronik ve optik

cihazlar, bilgi işlem ve büro sistemleri, turizm ekipmanları mal gruplarındaki işlem hacimlerinde daralmalar meydana gelmiştir.

Tablo 7: 2012-2013 Yılları Finansal Kiralama Mal Gruplarına Göre İşlem Hacimleri Karşılaştırılması (Bin Dolar)

MAL GRUPLARI	2012	2013	DEĞİŞİM %
Kara Ulaşım Araçları	144.813	97.095	% -33
Hava Ulaşım Araçları	315.454	134.422	% -57
Deniz Ulaşım Araçları	93.850	149.799	% 60
Demiryolu Ulaşım Araçları	26.830	11.919	% -56
İş ve İnşaat Malzemeleri	1.728.526	1.850.607	% 7
Sağlık Sektörü & Estetik Ekipmanı	240.700	203.602	% -15
Metal İşleme Makineleri	666.468	359.690	% -46
Tekstil Makineleri	513.417	605.591	% 18
Elektronik ve Optik Cihazlar	105.539	94.958	% -10
Büro Ekipmanları	134.881	125.881	% -7
Gayrimenkuller	429.241	1.314.706	% 206
Plastik İşleme Makineleri	62.270	78.808	% 27
Turizm Ekipmanları	69.005	115.500	% 67
Matbaacılık ve Kağıt Makineleri	110.573	129.185	% 17
Tarım/Hayvancılık Makineleri	24.710	168.314	%581
Diğer	693.357	1.549.470	%123
GENEL TOPLAM	5.359.634	6.989.547	% 30
Sözleşme Adedi	17787	19790	% 11

Kaynak: www.fider.org.tr

2013 yılı finansal kiralama işlem hacmi ise bir önceki yıla göre %30 artış göstermiş, sözleşme miktarlarında ise %11'lik artış görülmüştür. Deniz ulaşım araçları ve gayrimenkul mal gruplarında en yüksek artış oranları meydana gelmiştir.

Tablo 8: 2013-2014 Yılları Finansal Kiralama Mal Gruplarına Göre İşlem Hacimleri Karşılaştırılması (Bin Dolar)

MAL GRUPLARI	2013	2014	DEĞİŞİM %
Kara Ulaşım Araçları	97.095	159.708	% 64
Hava Ulaşım Araçları	134.422	175.296	% 30
Deniz Ulaşım Araçları	149.799	178.981	% 19
Demiryolu Ulaşım Araçları	11.919	-	% -100
İş ve İnşaat Malzemeleri	1.850.607	1.537.750	% -17
Sağlık Sektörü & Estetik Ekipmanı	203.602	228.781	% 12
Metal İşleme Makineleri	359.690	567.427	% 58
Tekstil Makineleri	605.591	532.156	% -12
Elektronik ve Optik Cihazlar	94.958	99.679	% 5
Büro Ekipmanları	125.881	139.439	% 11
Gayrimenkuller	1.314.706	2.218.294	% 69
Plastik İşleme Makineleri	78.808	130.244	% 65
Turizm Ekipmanları	115.500	80.249	% -31
Matbaacılık ve Kağıt Makineleri	129.185	108.077	% -16
Tarım/Hayvancılık Makineleri	168.314	148.297	% -12
Diğer	1.549.470	1.332.759	% -14
GENEL TOPLAM	6.989.547	7.637.138	% 9
Sözleşme Adedi	19790	20.302	% 3

Kaynak: www.fkb.org.tr

2014 yılında finansal kiralama işlem hacminin 2013 yılına oranla %9'luk, sözleşme sayısında ise %3 lük bir artış olduğu belirlenmiştir. Demiryolu ulaşım araçları mal grubunda hiçbir finansal kiralama işlemi yapılmazken, iş ve inşaat makineleri, tekstil makineleri, turizm ekipmanları, matbaacılık ve kağıt işleme

makineleri, tarım ve hayvancılık makineleri ile diğer makine ve ekipmanlar mal gruplarında daralma meydana gelmiştir.

Tablo 9: 2014-2015 Yılları Finansal Kiralama Varlıklara Göre İşlem Hacimleri Karşılaştırılması (Bin Dolar)

MAL GRUPLARI	2014	2015	DEĞİŞİM %
Kara Ulaşım Araçları	159.708	154.134	% -3
Hava Ulaşım Araçları	175.296	59.463	% -66
Deniz Ulaşım Araçları	178.981	217.818	% 22
Demiryolu Ulaşım Araçları	-	1.843	-
İş ve İnşaat Malzemeleri	1.537.750	1.363.379	% -11
Sağlık Sektörü & Estetik Ekipmanı	228.781	218.184	% -5
Metal İşleme Makineleri	567.427	435.641	% -23
Tekstil Makineleri	532.156	410.112	% -23
Elektronik ve Optik Cihazlar	99.679	67.447	% -32
Büro Ekipmanları	139.439	138.911	% 0
Gayrimenkuller	2.218.294	1.806.529	% -19
Plastik İşleme Makineleri	130.244	129.346	% -1
Turizm Ekipmanları	80.249	85.315	% 6
Matbaacılık ve Kağıt Makineleri	108.077	76.422	% -29
Tarım/Hayvancılık Makineleri	148.297	137.041	% -8
Diğer	1.332.759	1.063.292	% -20
GENEL TOPLAM	7.637.138	6.364.877	% -17
Sözleşme Adedi	20.302	23.125	% 14

Kaynak: www.fkb.org.tr

2015 yılında ise 2014 yılına göre %17'lik düşme olduğunu, sözleşme adedi bazında ise %14'lik artış olduğu görülmektedir. Deniz ulaşım araçları finansal kiralama işlem hacminde, %22 ile sektörler içinde en yüksek artış olmuştur. En

yüksek daralma oranı ise %66 ile havayolu ulaşım araçlarında görülmüştür.

Türkiye'deki finansal kiralamaya dair verilerin incelendiği bu bölümde kaynaklarda (2002-2010 dönemi verileri TÜİK, 2010-2013 dönemi FİDER, 2013 – 2015 dönemi FKB tarafında tespit edilmiş değerlerdir.) farklılıklar olsa da genel olarak 2007'nin son dönemine kadar finansal kiralamanın en iyi dönemini yaşadığını, 2007 döneminin sonunda başlayan küresel krizle birlikte Türkiye'nin de ekonomik bunalıma girmesi sonucu 2010 yılına kadar geçen sürede finansal kiralamanın darboğaza girdiğini ayrıca yine bu dönemde yapılan KDV oranı değişikliğinin (%1'lik KDV oranı çoğu yatırımcıyı finansal kiralama yapma konusunda teşvik edici özelliğe sahiptir. Nitekim Altıntaş ve Sarı'nın 2012 yılında yaptığı araştırmanın sonucunda belirtildiği üzere 2007- 2010 arasındaki finansal kiralama da daralmanın sebebini direkt olarak ekonomik krize bağlamak, yatırımcıların KDV oranı taleplerini görmezden gelmek anlamına gelecektir. KDV avantajından yararlanmayan yatırımcının finansal kiralamayı tercih etmemesi aynı zamanda üretimin, yatırımın ve istihdamın da dolayısıyla ekonomideki rakamlarında düşme eğilimine göstermesine neden olmaktadır. Nitekim bu durumu tespit eden yürütme organı söz konusu değişiklikte 2008 ve 2011 yıllarında bazı varlıklara tekrardan KDV indirimi uygulaması gerçekleştirmiştir.) de finansal kiralama üzerinde olumsuz etki yarattığı, 2008 ve 2011 yıllarında bazı varlıklarda tekrardan KDV teşviği getirilmesi, ayrıca ekonomik krizin etkisinin de geçmesi üzerine 2010 yılından itibaren 2014 yılına kadar geçen sürede Türkiye'deki finansal kiralama sektörü tekrardan ivme kazanmış olup, 2015 yılında bir önceki yıla göre daralma meydana gelmiştir.

Ancak burada şunu ifade etmek doğru olacaktır. Özellikle 2010 yılından sonra kullanılan veriler dolar bazında olduğu için lira karşısındaki doların durumuna göre rakamlarda ve oranlarda farklılıklar olabilecektir. Türk lirası bazında 2010-2014 dönemindeki büyüme oranları, bir önceki yıllara göre daha yüksek oranlarda çıkacaktır. Bunun nedeni doların kurunun bir önceki yıla göre her yıl artış göstermesidir. Finansal kiralama işlem hacmi 2014 yılında 7.637.138.000 dolar iken 2015 yılında 6.364.877.000 dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu verileri lira bazında ele aldığımızda finansal kiralama işlem hacmi 2014 yılında 17.058.391.000 lira iken 2015 yılında 17.312.466.000 lira olarak gerçekleştiği görülmektedir. Her ne kadar

2014 yılına oranla %17'lik düşüş görülse de aynı verileri lira bazında değerlendirdiğimizde %1'lik bir artış görülecektir. Aradaki %18'ler civarındaki kayıp doların lira karşısındaki değer kazancıdır. (www.fkb.gov.tr).

2015 yılı itibariyle Türkiye'de finansal kiralama sektörü yaklaşık 50.000 müşteriye, 1500 çalışana ve 2014 yılı itibariyle toplam varlık büyüklüğü 32 milyarını geçmiş ve ilk 10 şirketinin tamamının banka iştirakinden ayrıca %85'inin banka iştiraklerinden oluşan ve KOBİ'ler için ve rekabetin üst düzeyde olduğu sektörlerde üzerinde olumlu etkisi olan bir sektördür. Küresel kriz sonrası özellikle 2013 yılından itibaren Türkiye'de ivme kazanan finansal kiralama sektörünün 2018 yılı itibariyle 2014 yılına göre yaklaşık 2 kat büyüklüğe çıkması beklenmektedir. Söz konusu gelişime KDV değişiklikleri ile 6361 sayılı Kanun ile yapılan düzenleme ile sat ve geri kiralama işlemlerinin yürürlüğe konulması ve 6495 sayılı Kanun ile bu işlemlere de vergisel avantajların konulması etkili olmuştur (Deloitte, 2005: 16).

16. Finansal Kiralama ile İlgili Uluslararası Örgütler

Bu kısımda finansal kiralamaya katkıda bulunan, finansal kiralama ile ilgili olan uluslararası kuruluşlar ile ilgili detaylı bilgi verilmiştir.

160. Avrupa Kiralama Şirketleri Birliği Federasyonu (Leaseurope –European Federation of Leasing Company Associations)

Leaseurope; 1972 yılında Brüksel'de kurulan ve 2006'dan beri kiralama ve otomotiv kiralama endüstrileri ile ilgili 33 ülkeden 45 üyeyi tek bir çatı altında toplayan ve amacı bünyesinde bulunan ve ayrıca buldukları ülkelerin kiralama birlikleri olma özelliği taşıyan kuruluşlar adına hareket ederek onların çıkarları adına hareket eden bir federasyondur. Bünyesinde bulunan üyelerin bulunduğu ülkeler sırasıyla Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Almanya, Yunanistan, İtalya, Litvanya, Lüksemburg, Malta, Fas, Hollanda, Norveç, Polonya, Portekiz, Romanya, Rusya, Sirbistan, Slovakya, Slovenya, İspanya, İsveç, İsviçre, Türkiye, Tunus, Ukrayna ve İngiltere'dir. Türkiye'den TOKKDER (Tüm Oto Kiralama Kuruluşları Derneği) ve Finansal Kiralama Birliği üye birliklerdir. Leaseurope bünyesinde bulundurduğu birliklerin

çıkarlarını korumak amacıyla, kiralama sektörünün geliştirilmesi, sorunların çözülmesi amacıyla kuruluşları bir araya getirmesi, kiralama ile ilgili sektör raporları ve istatistikleri oluşturması, üyeler arası bilgi ve tecrübe paylaşımı gibi konularda önemli bir platform oluşturmaktadır. Finansal kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesi ve vergilendirilmesi ile finansal kiralama sektörünün gelişme sağlayacak yeni teknolojiler dışında araç güvenliği, dolandırıcılık, kara para aklanmasının engellenmesi, ticari araç kiralaması, çevre dostu teknolojilerin kullanılması, vb. konularda üyelerine düzenli konferans ve eğitimler vermektedir. Avrupa Birliği içerisinde finansal kiralama ve araç kiralaması ile ilgili düzenlemelerde Leaseurope aktif rol almaktadır (www.leaseurope.org).

161. Uluslararası Finans Kurumu (International Finance Corporation-IFC)

Dünya Bankası Grubu'nun özel sektör kolu olarak 1956 yılında kurulmuştur. Merkezi Washington'dadır. Amacı gelişmekte olan ülkelerdeki özel sektörlere, yatırımlarında yardımcı olmaktır. Söz konusu amacı sağlamak için özel sektör temsilcilerini bir araya getirir, onlara gerekli durumlarda fon sağlar ve yatırım fırsatlarını değerlendirmeleri konusunda özellikle KOBİ'lere danışmanlık hizmeti verir. Bu anlamda finansal kiralamayı KOBİ'ler için önemli bir yöntem olarak değerlendirir.

IFC'ye göre KOBİ'ler için finansal kiralama bir varlığın tedariğinde kaldıraç görevi görür ve varlık için başlangıç likiditesi sağlar. Aynı zamanda küçük çaplı işlemlerin resmi finansal sisteme dönüşmesinde kritik rol oynar. İnfomal şekilde gerçekleşen küçük bir işlemde finansal kiralama kullanılırsa, artık resmi finansal sistemin temelleri atılmaya başlamıştır.

IFC finansal kiralamanın gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Çünkü yükselen ve gelişen ekonomilerde kiralama (leasing) işlemlerinin ilk basamağı finansal kiralama'dır. IFC için dinamik bir kiralama sektörüne sahip olan ülke ekonomisi kiralamadan istihdam, yeni teknoloji ile tanışma gibi bazı yararlar sağlayabilmektedir (www.ifc.org).

162. Asya Finansal Hizmetler Birliği (Asian Financial Services Association- AFSA).

AFSA bölgede faaliyetlerini sürdüren finansal hizmet şirketleri ile birliklerinin federasyonudur. 1982 yılında Asya Kiralama Birliği (Asian Leasing Association- Asialease) olarak kurulmuştur. Birlik ismini önce, 26 Temmuz 2005'te Asya Kiralama ve Finans Birliği (Asian Leasing & Finance Association-ALFA) olarak, sonrasında ise 04 Haziran 2010 tarihinde şimdiki ismiyle değiştirmiştir. İsim değişiklikleri Asya ekonomilerinin gelişimleri ile paralellik göstermektedir. Kiralama şirketleri (Leasing companies) kadar birlik üyelerinin servis ihtiyaçlarındaki değişimin isim değişikliği üzerinde etkisi olmuştur. Söz konusu değişim ve gelişim üyelere hizmet skalalarını geliştirme imkanı tanıdı. Kiralama(leasing), taksitli satın alma (Hire Purchase), faktoring işlemleri, tüketici kredisi (Consumer Financing), kredi kartı sigortalama, bankacılık ve sigorta işlemleri gibi yeni servisleri üyeler portföyelerine dahil etmiştir.

10 üye ülkenin katılımı ile kurulan AFSA şu anda 15 üye ülke (Avustralya, Bangladeş, Mısır, Hindistan, Endonezya, Japonya, Suudi Arabistan, Güney Kore, Maldivler, Umman, Pakistan, Filipinler, Singapur, Sri Lanka ve Tayvan) ile faaliyetlerini sürdürmektedir.

AFSA'nın görevleri:

- Genişleyen ve büyüyen finansal servisler (Finansal kiralama, bankacılık işlemleri, sigortacılık işlemleri vb.) ile ilgili bölgedeki kiralama şirketleri ve birliklerin iletişimini sağlamak amacıyla forum oluşturma,
- Bölgedeki üyelere birlikte çalışma imkanı oluşturarak finansal kiralama ve diğer işlemler ile ilgili hukuki düzenleme ve kurullarla ilgili uygulamaları araştırma ve çalışma yapmalarını sağlama,
- Üye ülkeler arasında kiralamalar hakkında bilgi paylaşımı, uygulama pratikleri ve Kanuni düzenlemeler hakkında bilgi alışverişlerini yükseltme,

- Yukarıdaki belirtilen görevleri teşvik etmek amacıyla makale veya yıllık finansal kiralama kitapçıları basma,
- Kiralama uygulamalarına yönelik konferans, seminer, çalışma turları düzenleme,
- Uluslararası, bölgesel ve diğer kuruluşlar ile kiralamanın yaygınlaşmasını sağlamak amacıyla bir araya gelme,
- Kiralama şirketlerinin ve diğer üye şirketler arasında ikili ilişkileri destekleyerek Asya ekonomisinin kalkınmasını sağlamaktır.

AFSA'daki günlük yapılan faaliyetler, gelir ve giderler Endonezya'daki genel sekreterlik tarafından kayıt altına alınmaktadır. Genel kurul ve yönetim kurulları ile yapılacak toplantılar genel sekreterlik koordinesiyle yapılmaktadır. Genel Kurul üye ülkelerin bütün temsilcilerinin katılımıyla oluşur. Yönetim kurulu ise üye ülkelerin Başkan ve Başkan yardımcısı olacak iki temsilcilerinin katılımı ile gerçekleşir. Birlik kararları hazır bulunan üyelerin oy çokluğu ile alınır (www.afsaworld.org).

2. 6361 SAYILI FİNANSAL KİRALAMA, FAKTORİNG VE FİNANSMAN ŞİRKETLERİ KANUNU KAPSAMINDA FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİ

Bu bölümde 21 Kasım 2012 tarihinde TBMM’de kabul edilen, 13 Aralık 2012 tarihli 28496 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren, 7 kısım 54 maddeden oluşan 6361 sayılı FKFFŞK kapsamında finansal kiralama işlemlerine ilişkin hükümler incelenmiştir. Söz konusu inceleme işlemi, 6361 sayılı Kanun ve Kanun’a ait 239 sıra sayılı komisyon raporunun finansal kiralama ile ilgili olan hükümler ile Kanun’dan önceki mülga Kanun 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu hükümleri ile karşılaştırmalı olarak gerçekleştirilmiştir. 6361 sayılı Kanun’un sadece finansal kiralama ile ilgili madde hükümleri incelenmiş olup, 4. kısımda 34, ve 36. maddeler (Sözleşme Hakkında Uygulanmayacak Hükümler ve Gümrüğe Dair Hükümler), 5. kısım Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Birliği çalışmanın daha önceki bölümlerinde yer aldığından, 6. kısım Cezai Hükümler altında yer alan İdari Para Cezaları, Suçlar ve Faaliyet İzninin İptali ile 7. kısım Son Hükümler başlıklarına yer verilmemiştir.

20. Genel Hükümler

Genel hükümler kısmında amaç, kapsam tanımlar bölümlerinin hükümleri yer almaktadır.

200. Amaç, Kapsam ve Tanımlar

6361 sayılı FKFFŞK 1. maddesinde Kanun’un amacı; finansal kuruluş olarak faaliyet gösteren finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketlerinin kuruluş ve çalışma esasları ile finansal kiralama, faktoring ve finansman sözleşmelerine ilişkin usul ve esasları düzenlemek olarak belirtilmiştir. 6361 sayılı FKFFŞK’ya ait taslak ile ilgili 239 sıra sayılı komisyon raporunda bu maddenin ortaya konulmasındaki amacın finansal piyasalarda meydana gelen gelişmeler ve uygulamada ortaya çıkan ihtiyaçlar neticesinde kredi sistemi içinde yer alan finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketlerinin güvenilir ve etkin bir şekilde faaliyetlerini yerine

getirebilmesi olduğu ifade edilmiştir. Gerek Kanun maddesi gerek komisyon raporundan anlaşılacağı üzere Kanun ile finansal kiralama faktoring ve finansman işlemleri tek bir Kanun çatısı altında toplanarak sınırları oluşturulmuş, tarafların görev ve sorumlulukları belirginleştirilmiştir. 3226 sayılı mülga Kanun'da ise bu hüküm sadece finansal kiralama'yı düzenlemek olarak belirtilmiştir. Dolayısıyla 6361 sayılı FKFFŞK ile mülga Kanun'dan farklı olarak sadece finansal kiralama işlemleri değil, aynı zamanda faktoring ve finansman işlemlerine ilişkin genel çerçeve ile beraber söz konusu işlemleri uygulayıcılarının görev ve sorumluluklarını da belirtmeyi amaçlamıştır.

6361 sayılı FKFFŞK 2. maddesinde Türkiye'de kurulu finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketlerinin, bankalarca yapılan faktoring işlemleri ile katılım bankaları ile kalkınma ve yatırım bankalarınca yapılan finansal kiralama işlemlerinin, yolcu ve yük taşıma faaliyetinde bulunan hava yolu şirketlerine hava taşıma araçlarının, motorlarının ve bunların aksam ve parçalarının; kurulu bulunulan ülke mevzuatına göre bunları kiralama yetkisini haiz olan şirket, kuruluş ve finansal kiralama şirketleri tarafından, finansal kiralama sözleşmesine dayalı olarak en az iki yıl süreyle yurt dışından kiralanması işlemlerinin (Kanun'da belirtilen finansal kiralama tanımında yer alan sınırlamalara tabi olmaksızın söz konusu işlemler finansal kiralama olarak tanımlanmıştır.) Kanun kapsamında olduğu belirtilmiştir. Ayrıca faaliyet kiralamalarının Kanun kapsamında olmadığı konutların finansal kiralama ile tüketicilere kiralanması ve finansman şirketlerinin konut finansmanı faaliyetlerine ilişkin olarak diğer Kanunlarda yer alan hükümlerin geçerli olduğu ve Kanun'da hüküm bulunmaması durumunda genel hükümlerin uygulanacağı ifade edilmiştir. Kanun'a ait komisyon raporunda bu maddenin gerekçesi olarak Kanun hükümlerinin kimler için geçerli olacağı, hangi işlemlerin Kanun hükümlerince değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca finansal kiralama şirketlerinin faaliyet kiralama işlemlerini yapabileceği, fakat söz konusu işlemlerle ilgili olarak bu Kanun hükümlerinin uygulanamayacağı ve konutların finansal kiralaması ile ilgili olarak diğer Kanunlarda belirtilen özel hükümlerin saklı olduğu ifade edilmiştir. 3226 sayılı mülga Kanun'da ise finansal kiralama sözleşmesinin hukuki yapısı, tarafların görev ve sorumlulukları kapsama dahil edilmiştir. Dolayısıyla 6361 sayılı FKFFŞK ile finansal kiralama işlemleri ile ilgili kapsam genişletilmiş, mülga

Kanun'daki faaliyet kiralaması ile ilgili belirsizlik giderilerek, finansal kiralama şirketlerinin de faaliyet kiralaması yapabileceği ifade edilmiştir.

6361 sayılı FKFFŞK 3. maddesinde Kanun'da belirtilen yapı ve süreçlerin kavram kargaşasına neden olmaması için, anlam bütünlüğü ve terim birliğinin sağlanması Kanun uygulamasının kolaylaştırılması için, temel kavramlara yer verilmiştir. 3226 sayılı mülga Kanun'undan farklı olarak, birlik, faaliyet kiralaması kavramları kullanılmıştır.

21. İzne Tabi İşlemler

Kanun'un 2. kısmı olan İzne Tabi İşlemler başlığı altında Kuruluş ve Faaliyet İzinleri bölümünde Kuruluş İzni, Kuruluş Şartları, Kurucularda Aranılan Şartlar, Faaliyet İzni, Şubeler ve Şirketin Yapamayacağı İşler konularına, Ana Sözleşmeye İlişkin Hükümler bölümünde Ana Sözleşme Değişiklikleri ve Pay Edinim ve Devirleri ve üçüncü bölümde Birleşme, Devir, Bölünme ve Tasfiye konularına yer verilmiştir. Söz konusu başlıklar finansal kiralama şirketleri açısından incelenmiştir.

210. Kuruluş İzni

6361 sayılı FKFFŞK 5. maddesinde Türkiye'de bir şirketin kurulmasına, Kanun'da belirtilen şartların sağlanması kaydıyla BDDK'nın en az beş üyesinin aynı yöndeki oyuyla alınacak kararı ile izin verileceği, söz konusu izin için yapılacak başvurulara ve iznin verilmesine ilişkin usul ve esaslar BDDK tarafından çıkarılan yönetmelikle (28627 sayılı ve 24 Nisan 2013 tarihli yönetmelik) belirlendiği belirtilmiştir. Kanun'a ait komisyon raporunda Kanun'un 4. maddesi ile şirketlerin, denetim ve gözetime elverişli, faaliyetlerini emin ve güvenilir bir şekilde icra edebilecek, finansal piyasalarda güven ve istikrara zarar vermeyecek bir ortaklık yapısına, iyi yönetime, yeterli mali güce, gerekli organizasyon yapısına sahip olmasının hedeflendiği belirtilmiştir. 3226 sayılı mülga Kanun'da ise izin şeklinde karar oyu sayısı belirtilmemekle beraber ön iznin BDDK tarafından verileceği ve ön iznin usul ve esasları 6361 sayılı Kanun'da belirtildiği gibi çıkarılacak yönetmelikle (24 Nisan 2013 tarihli, 28627 sayılı) belirlendiği ifade edilmiştir.

211. Kuruluş Şartları

6361 sayılı FKFFŞK 5. maddesinde Türkiye’de kurulacak bir finansal kiralama şirketinin:

- Anonim şirket şeklinde kurulması ve kurucu ortak sayısının beşten az olmaması,
- Pay senetlerinin nakit karşılığı çıkarılması ve tamamının nama yazılı olması,
- Ticaret unvanında “Finansal Kiralama Şirketi”, ibaresinin bulunması,
- Kurucularının bu Kanun’da belirtilen şartları haiz olması,
- Yönetim kurulu üyelerinin bu Kanun’un kurumsal yönetim hükümlerinde belirtilen nitelikleri ve planlanan faaliyetleri gerçekleştirebilecek mesleki tecrübeyi haiz olması,
- Nakden ve her türlü muvazaadan arı olarak ödenmiş sermayesinin en az yirmi milyon Türk Lirası olması,
- Ana sözleşmesinin bu Kanun hükümlerine uygun olması,
- Kurum’un etkin denetimini engellemeyecek şeffaf ve açık bir ortaklık yapısına sahip olması,
- Öngörülen faaliyet konularına ait iş planlarını, kuruluşun mali yapısı ile ilgili projeksiyonlarını, ilk üç yıl için bütçe planını ve yapısal örgütlenmesini gösteren bir faaliyet programını ibraz etmesi, olarak ifade edilmiştir.

BDDK asgari sermaye tutarını Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından açıklanan yıllık üretici fiyatları endeksindeki (ÜFE) artışı oranını geçmemek şartıyla arttırmaya yetkili olduğu Kanun'da ifade edilmiştir.

6361 sayılı Kanun'a ait komisyon raporunda söz konusu madde ile finansal kiralama şirketlerinin asgari kuruluş sermayelerinin günümüz koşullarına güncellendiği, şirket yöneticilerinin konusunda yetkin kişilerin olmasının gerektiği ve denetimlerde şeffaf olmayan sektöre zarar verecek şirketlerin sektöre girmesinin önlenmesinin amaçlandığı ifade edilmiştir.

3226 sayılı mülga Kanun'da kuruluş şartları ile ilgili olarak kuruluş asgari sermayesi 1 milyar TL'dir ve gerçeklikten uzak değerdedir. Ayrıca yabancı finansal kiralama şirketlerinde bu değer 2 milyon ABD Doları olarak belirtilmiştir. Söz konusu sermaye şartları 3226 sayılı mülga Kanun'a göre BDDK tarafından 5 katına kadar çıkarılabilmektedir. 6361 sayılı Kanun ile sermaye durumu her şirket için standart hale getirilmiştir. 3226 sayılı Kanun'da kuruluş şartları ile ilgili hükümlerden ziyade şirketin hukuki yapısının anonim şirketi olması gerektiği ve sermayesinin ne olması gerektiği, kuruluş şartlarının çıkarılan yönetmelikle (10 Ekim 2006 tarihli ve 26315 sayılı) belirlendiği ve izinsiz faaliyette bulunacak şirketlere veya Kanun'da belirtilen hususları uygulamayanlara verilecek cezalar belirtilmiştir. 6361 sayılı Kanun'da belirtilen denetim şeffaflığı, ticaret unvanında "Finansal Kiralama Şirketi" ibaresinin yer alması gerektiği gibi hususlar 3226 sayılı mülga Kanun'da belirtilmemiş olup, çıkarılan yönetmelikler ile bu detaylar belirtilmiştir.

212. Kurucularda Aranılan Şartlar

6361 sayılı FKFFŞK 6. maddesinde şirket kurucu ortaklarının;

- 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu veya diğer mevzuat hükümlerine göre müflis olmaması, konkordato (iflas anlaşması) ilan etmiş olmaması, uzlaşma suretiyle yeniden yapılandırma başvurusunun tasdik edilmiş olmaması ya da hakkında iflasın ertelenmesi kararı verilmiş olmaması,

- 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 71. maddesi uygulanan bankalarda veya bu Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na devredilmiş olan bankalarda doğrudan veya dolaylı olarak yüzde on veya daha fazla paya sahip olmaması veya kontrolü elinde bulundurmaması,
- Tasfiyeye tabi tutulan bankerler ile iradi tasfiye haricinde faaliyet izni kaldırılan faktoring, finansal kiralama, finansman ve sigorta şirketleri ile para ve sermaye piyasalarında faaliyet gösteren kurumlarda doğrudan veya dolaylı olarak yüzde on veya daha fazla paya sahip olmaması veya kontrolü elinde bulundurmaması,
- Taksirli suçlar hariç olmak üzere affa uğramış olsalar bile mülga 1/3/1926 tarihli ve 765 sayılı Türk Ceza Kanunu ve diğer Kanunlar uyarınca ağır hapis veya beş yıldan fazla hapis, 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ve diğer Kanunlar uyarınca üç yıldan fazla hapis cezasıyla cezalandırılmamış olması veya mülga 25/4/1985 tarihli ve 3182 sayılı Bankalar Kanunu'nun, mülga 18/6/1999 tarihli ve 4389 sayılı Bankalar Kanunu'nun, bu Kanun'un, 5411 sayılı Kanun'un ve 28/7/1981 tarihli ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanun'unun ve ödünç para verme işleri hakkında mevzuatın hapis cezası gerektiren hükümlerine muhalefetten yahut mülga 765 sayılı Kanun, 5237 sayılı Kanun veya diğer Kanunlar uyarınca basit veya nitelikli zimmet, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlar ile istimal ve istihlâk kaçakçılığı dışında kalan kaçakçılık suçlarından, resmî ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçlarından veya Devletin şahsiyetine karşı işlenen suçlar ile egemenlik alametlerine ve organlarının saygınlığına karşı suçlardan, Devletin güvenliğine karşı suçlardan, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine ve milli savunmaya karşı suçlardan, Devlet sırlarını açığa vurma suçu ile Devlet sırlarına karşı suçlardan ve casusluktan, yabancı devletlerle olan ilişkilere karşı suçlardan, 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu

kapsamındaki suçlardan, vergi kaçakçılığı suçlarından veya bu suçlara iştirakten hükümlü bulunmaması,

- Taahhüt ettikleri sermaye miktarını karşılayabilir düzeyde mali güç ve itibara sahip bulunması,
- Tüzel kişi olması hâlinde ortaklık yapısının şeffaf ve açık olması,
- İşin gerektirdiği dürüstlük ve yeterliliğe sahip olması şarttır.
- Şirketin tüzel kişi kurucu ortaklarının sermayesinde yüzde on ve daha fazla paya sahip ortaklarının veya kontrolü elinde bulunduran gerçek ve tüzel kişilerin de yukarıda sayılan şartları sağlaması gerekmektedir.
- Şirket sermayesinde yüzde on veya daha fazla paya sahip veya şirket kontrolünü elinde bulunduran gerçek veya tüzel kişiler ile şirket sermayesinde yüzde on veya daha fazla paya sahip olan tüzel kişilerin sermayesinde yüzde on veya daha fazla paya sahip veya kontrolü elinde bulunduran gerçek veya tüzel kişilerin yukarıda anılan nitelikleri kaybetmeleri halinde (Taahhüt ettikleri sermaye miktarını karşılayabilir düzeyde mali güç ve itibara sahip bulunması şartını kaybetmesi hariç), sahip oldukları payları durumlarını bu madde hükümlerine uygun hâle getirecek şekilde altı ay içinde devretmeleri gerekmektedir. Söz konusu süre içinde devredilecek hisseler düşen oy haklarının kimlerce ve nasıl kullanılacağı BDDK tarafından belirleneceği 6361 sayılı FKFFŞK'da ifade edilmiştir.

Söz konusu Kanun'a ait komisyon raporunda kurucularda aranılan şartların oluşturulduğu, gerçek kişi ortaklarda aranılan şartların tüzel kişi ortaklıklarında da aranması gerektiği ayrıca tüzel kişi kurucularının ortaklık yapısı ile ortağı olduğu kuruluşların ortaklık yapılarının karışık ve karmaşık olmasından bu ilişkinin sınırlandırılmasının doğru şekilde ortaya konulmasının gerekliliği ifade edilmiştir. Bu nedenle Kanun'a konulan bu madde ile yönetim üzerinde etkisi olan şirket kurucularının, işin gerektirdiği nitelik ve özelliklere sahip kişilerden oluşması ve

etkin denetim mekanizmasını engelleyecek yapıların ortadan kaldırılması amaçlandığı belirtilmiştir.

3226 sayılı FKK'da ise kurucularda aranılan şartlar belirtilmemiş olup, söz konusu şartlar daha sonra çıkarılan yönetmelikle (10 Ekim 2006 tarihli ve 26315 sayılı) belirlenmiştir. Ancak 6361 sayılı Kanun ile aranılan şartlar önceki mevzuata göre daha kapsamlı ele alınmıştır.

213. Faaliyet İzni

6361 sayılı FKFFŞK 7. maddesinde faaliyet izni ile ilgili hükümler bulunmaktadır. Söz konusu maddeye göre; kuruluş izni alan şirketin faaliyette bulunabilmesi için BDDK'dan faaliyet izni almış olması gerekmektedir. BDDK tarafından verilen izinler resmi gazetede yayımlanmaktadır. Kuruluş izninin gerçeğe aykırı beyanlarla alınmış olması, kuruluş iznini takip eden altı ay içinde faaliyet izni almak üzere başvuruda bulunulmaması, kuruluş izninden vazgeçildiğinin beyan edilmesi, iznin verilmesinde aranan şartların faaliyete geçilinceye kadar kaybedilmesi, faaliyet izni alınmamış olması hâllerinden herhangi birinin gerçekleşmesi durumunda şirketin kuruluş izinleri BDDK tarafından iptal edilmektedir.

Kuruluş izni almış olan şirketin faaliyete geçebilmesi için; sermayesinin nakit olarak ödenmiş ve planlanan faaliyetleri gerçekleştirebilecek düzeyde olması, kurucuları tarafından asgari sermayenin (20 milyon TL) yüzde beşi tutarındaki sisteme giriş payının genel bütçeye gelir kaydedilmek üzere Maliye Bakanlığı'na bağlı muhasebe birimlerine yatırıldığına dair belgenin ibraz edilmesi, uygun hizmet birimleri ile iç kontrol, muhasebe, bilgi işlem ve raporlama sistemlerinin kurulmuş, bu birimler için yeterli personel kadrosunun oluşturulmuş ve personelin buna uygun görev tanımları ile yetki ve sorumluluklarının belirlenmiş olması, yöneticilerinin, Kanun'da belirtilen nitelikleri haiz olması gerekmektedir. İstisna olarak bütün ortakları Türkiye'de kurulu finansal kiralama şirketleri olmak kaydıyla, kuruluş ve faaliyet izni olmaksızın sadece bir gemi kiralamak üzere finansal kiralama şirketi kurulabilmektedir. Bu nitelikte kurulan şirketler bu Kanun'un finansal kiralama sözleşmesi ile ilgili olan hükümler haricindeki diğer maddelere tabi değildir. Faaliyet

iznine ilişkin usul ve esaslar BDDK tarafından çıkarılan yönetmelikle (24 Nisan 2013 tarihli, 28627 sayılı) belirlenmiştir.

Kanun'a ait komisyon raporunda Kanun maddesinin gerekçesi olarak finansal kiralama şirketi olarak kurulacak şirketin, söz konusu faaliyetleri gerçekleştirebilme standardına haiz olması gerekliliği, özellikle güçlü bir sermaye yapısına sahip olması gerektiğinden giriş sisteme giriş payı ödemesi zorunluluğu getirilmesi ve uygulamadaki ihtiyaca binaen bir gemi kiralamak amacıyla finansal kiralama şirketi kuranlara bazı kolaylıklar sağlandığı ifade edilmiştir.

3226 sayılı mülga Kanun'da ise faaliyet izni ile ilgili olarak herhangi bir hüküm bulunmayıp, faaliyet izni ile ilgili usul ve esaslar yönetmelik (10 Ekim 2006 tarihli ve 26315 sayılı) ile belirlenmiştir. Ancak söz konusu yönetmelik incelendiğinde 6361 sayılı Kanun'a göre, kapsam olarak daha az ayrıntıya yer verilmiştir. Örneğin 6361 sayılı FKFFŞK'da sisteme ödenmesi gereken %5'lik sermaye ödeme şartına benzer kurulacak şirketin sermayesinin güçlü olmasını gerektirecek herhangi bir şart, söz konusu yönetmelikte yer almamaktadır.

214. Şubeler

6361 sayılı FKFFŞK 8. maddesinde finansal kiralama şirketlerinin yurt içi ve yurt dışında şube açmasının BDDK tarafından verilecek izinle mümkün olduğu, her ne şekilde olursa olsun şirketin şube harici herhangi bir teşkilatlanmaya gidemeyeceği ve acentelik veremeyeceği, ayrıca şubenin nitelikleri ile izne dair usul ve esaslar BDDK tarafından çıkarılan yönetmelikle (24 Nisan 2013 tarihli ve 28627 sayılı) belirlendiği ifade edilmiştir.

Kanun'a ait komisyon raporunda maddenin gerekçesi olarak, denetimin etkin olabilmesi için finansal kiralama şirketlerinin şube veya temsilcilik harici yapılara müsaade edilmeyeceği ve acentelik verilemeyeceği ifade edilmiştir.

3226 sayılı mülga Kanun'da ise şube açma ile ilgili hükümler Kanun'da yer almayıp yönetmelik (10 Ekim 2006 tarihli ve 26315 sayılı) hükümleri ile belirlenmiştir. 6361 sayılı FKFFŞK mülga yönetmelikle beraber ele alındığında,

mülga yönetmelikte yurt dışında kurulmuş ve faaliyet gösteren finansal kiralama şirketlerinin Türkiye'deki şubeleri de şirket tanımının altında yer almakta iken 6361 sayılı FKFFŞK'da bu durum yer almamıştır. Dolayısıyla 6361 sayılı FKFFŞK'ya göre yurt dışında faaliyet gösteren finansal kiralama şirketlerinin Türkiye'de şube veya temsilcilik açması mümkün görünmemektedir.

215. Şirketin Yapamayacağı İş ve İşlemler

6361 sayılı FKFFŞK 9. maddesinde finansal kiralama şirketlerinin yapamayacağı iş ve işlemler ifade edilmiştir. Bu kapsamda finansal kiralama şirketleri;

- Ana faaliyet konuları dışında faaliyette bulunamazlar.
- Müşterileri ile yapacağı sözleşmeler çerçevesinde ve yaptığı işlemin bir parçası olarak müşterilerine ilave finansman sağlamak amacıyla toplamı ödenmiş sermayesinin yüzde birini geçmeyecek şekilde kullanılan nakdi krediler hariç olmak üzere nakdi kredi kullanıramaz. Bu oranı sifıra kadar azaltmaya veya ödenmiş sermayenin yüzde beşine kadar artırmaya ya da şirket bazında farklılaştırmaya BDDK yetkilidir.
- Ana faaliyet konusu işlemler ile sınırlı olmak kaydıyla verilen garanti ve kefaletler ile sermayesinde yüzde on ve daha fazla paya sahip veya kontrolünü elinde bulunduran kişiler ile sermayesinin yüzde on ve daha fazlasına sahip olduğu veya kontrolünü elinde bulundurduğu ortaklıklara, toplamı ödenmiş sermayesinin yüzde yirmisini geçmeyecek şekilde verilen garanti ve kefaletler hariç olmak üzere garanti, kefalet ve teminat mektubu veremez. Bu oranı yüzde beşe kadar azaltmaya veya yüzde yirmi beşe kadar artırmaya ya da şirket bazında farklılaştırmaya BDDK yetkilidir.
- 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'na göre menkul kıymet ihracı, uluslararası piyasalardan ödünç para alınması, genel esaslar dâhilinde ortak ve ortaklıklarından, bankalardan, para piyasalarından ve organize

piyasalardan fon sağlanması dışında mevduat veya her ne ad altında olursa olsun bir ivaz karşılığı para toplayamaz.

- Sigortacılık mevzuatına ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla, finansal kiralama şirketleri finansal kiralama veya faaliyet kiralaması işlemlerine konu edilen mallara, bu işlemler kapsamında alınan teminatlara ve söz konusu malı kiralayan kişilere; finansman şirketleri ise alımı kredilendirilen mallara veya hizmetlere, kredilerin teminatlarına ve kredilendirilen malı veya hizmeti satın alan gerçek veya tüzel kişilere, kredi borcunun geri ödenmesi ve benzeri tüm kredi unsurlarını koruma altına alacak her çeşit sigortayı kapsayacak şekilde iştigal konusuna giren işlere ilişkin sigorta sözleşmelerinin yapılmasına aracılık dışında sigortacılık işlemleriyle iştigal edemezler.

Söz konusu maddeye ilişkin komisyon raporunda ilgili maddenin gerekçesi olarak finansal kiralama şirketlerinin ana faaliyeti dışına çıkmasına, müşterilerine belli sınırlar haricinde kredi vermesine veya farklı işlemlere yönelik teminat mektubu, garanti ve kefil olmasına, belirli yöntemlerin haricinde mevduat toplamasına ve finansal kiralamaya konu olan mala ilişkin sigortalama işleri yapmasına müsaade etmemiştir.

3226 sayılı mülga Kanun'da ise bu duruma dair herhangi bir hüküm yer almamakla beraber finansal kiralama şirketinin yapamayacağı iş ve işlemler olarak finansal kiralama şirketlerinin ana faaliyet dışına çıkamayacağı, teminat veremeyeceği ve belli bir ivaz karşılığı mevduat toplayamayacağı şeklinde yönetmelikte (10 Ekim 2006 tarihli ve 26315 sayılı) belirtilmiştir. 6361 sayılı Kanun'da ise söz konusu iş ve işlemlerin kapsamı genişletilerek hükme bağlanmıştır.

216. Ana Sözleşme Değişiklikleri

6361 sayılı FKFFŞK 10. maddesinde ana sözleşmeye ilişkin olarak finansal kiralama şirketinin ana sözleşmelerinin güncel olarak internet sayfasında yayınlanacağı, ana sözleşmede yapacağı değişiklikler öncesinde Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'na (BDDK'ya) bilgi vereceği, BDDK'nın on beş

iş günü içerisinde olumsuz görüş bildirmediği sürece söz konusu değişiklikler şirketin genel kurul gündemine alınarak BDDK'ya bilgi verileceği, ana sözleşmede değişiklik olması durumunda on beş iş günü içerisinde ana sözleşmenin güncellenerek internet sitesinde yayınlanması gerektiği, şirket adres değişikliklerinde değişiklik tarihinden itibaren on beş iş günü içerisinde BDDK'ya bildirilmesinin zorunlu olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca Ana sözleşme değişikliğine ilişkin usul ve esasların Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'nca belirlendiği belirtilmiştir.

Kanun'a ait komisyon raporunda maddenin konulma gerekçesi olarak ana sözleşmedeki değişikliklerin Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumuna bilgi verilmesi ve BDDK'nın onayıyla yapılabileceği ve söz konusu değişiklikler gerçekleştiği andan itibaren on beş iş günü içerisinde şirkete ait internet sitesinde ana sözleşmenin güncel halinin yayınlaması zorunluluğu getirilerek, kamuoyunun aydınlatılması ve şirketlerin şeffaflığının sağlanmasının amaçlandığı ifade edilmiştir. Ayrıca şirket denetimlerinin sağlıklı bir şekilde yapılabilmesi için Kanun maddesine adres değişikliklerinin BDDK'ya bildirilmesi zorunlu kılındığı belirtilmiştir.

3226 sayılı mülga Kanun'da konuya ilişkin madde hükmü bulunmama beraber, söz konusu durum yönetmelikte (10 Ekim 2006 tarihli ve 26315 sayılı) ifade edilmiştir. 6361 sayılı FKFFŞK'da mülga yönetmelikten farklı olarak şirkete on beş iş gün içinde BDDK'ya bildirme zorunluluğu ve ana sözleşmeye ilişkin değişikliklerin şirketin internet sitesinde görülecek şekilde yayınlanması gerektiği belirtilmiştir.

217. Pay Edinim ve Devirleri

6361 sayılı Kanun'u 11. maddesinde bir kişinin finansal kiralama şirketi sermayesinin yüzde onunu veya daha fazlasını temsil eden payları edinmesi veya şirket kontrolünün el değiştirmesi sonucunu doğuran pay devirlerinin; yönetim kuruluna üye belirleme imtiyazı veren payların tesisi, devri veya yeni imtiyazlı pay ihracının oransal sınıra bakılmaksızın Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'nun iznine bağlı olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca pay devirlerinde devir alacakların kurucularda aranılan şartları sağlamaları gerekmekte olduğu, izin alınmadan yapılan pay devirleri ile ortak sayısının beşin altına düşmesine yol açan

pay devirlerinin pay defterine kayıt olunamayacağı ve söz konusu uygulamalara ilişkin usul ve esaslar BDDK tarafından belirleneceği ifade edilmiştir.

Kanun'a ait komisyon raporunda yürürlüğe konulan madde ile şirketlerin sermayelerinde meydana gelen değişikliklerin izlenmesi amacıyla belirli oranlarda pay edinimlerinin BDDK'nın onayına tabi olduğu ve izinsiz yapılan devirlerin pay edinim defterlerine kaydolmasının önüne geçilmesinin amaçlandığı belirtilmiştir. Ayrıca yönetim kuruluna üye belirleme hakkı veren payların tesisi, devri veya yeni imtiyazlı pay ihraçları ise konunun önemi bakımından herhangi bir oransal sınırlama olmadan BDDK iznine tabi kılınmıştır. Genel olarak maddenin ortaya konulması amacının şirketlerin sermaye yapısının izlenmesi ve denetime engel olacak yapılaşmanın önüne geçilmek olduğu ifade edilmiştir.

3226 sayılı mülga Kanun'da ise hisse devri ile ilgili hususlar Kanun'da yer almayıp yönetmelikle (10 Ekim 2006 tarihli ve 26315 sayılı) belirlenmiştir.

218. Birleşme, Devir, Bölünme ve Tasfiye

6361 sayılı FKFFŞK 12. maddesinde finansal kiralama şirketinin birleşme, devir ve bölünme işlemlerinin BDDK'nın iznine bağlı olmak kaydıyla genel hükümlere tabi olduğu ifade edilmiştir. Söz konusu izne ait usul ve esaslar BDDK tarafından belirlenmiştir. Şirketin faaliyetlerine son vermesi veya tasfiyesi için Kurulun uygun görüşü alınması kaydıyla genel hükümlerin uygulanacağı ve gerekli görülmesi halinde tasfiye sürecinin Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nca denetlenebileceği ifade edilmiştir.

Kanun'a ait komisyon raporunda söz konusu madde ile finansal kiralama şirketlerinde gerçekleşebilecek birleşme, devir, bölünme ve tasfiye süreçlerinin izlenmesi ve takibinin amaçlandığı ifade edilmiştir.

3226 sayılı mülga Kanun'da ilgili Kanun maddesine benzer herhangi bir hüküm bulunmamasıyla beraber söz konusu işlemlere yönelik hükümler mülga yönetmelikte yer almıştır.

22. Kurumsal Yönetim

6361 sayılı FKFFŞK'nın üçüncü kısmında Kurumsal Yönetim başlığı altında Yöneticiler bölümünde Yönetim Kurulu Üyeleri, Genel Müdür, Genel Müdür Yardımcıları; Finansal Raporlama bölümünde İç Sistem, Muhasebe, Raporlama ve Bağımsız Denetim, Koruyucu Düzenlemeler, Karşılıklar, Denetim, Gözetim ve Bilgi Verme konuları incelenmiştir.

220. Yönetim Kurulu Üyeleri, Genel Müdür ve Genel Müdür Yardımcıları

6361 sayılı FKFFŞK 13. maddesinde finansal kiralama şirketi yöneticilerine ilişkin hususlar ele alınmıştır. Buna göre; kurumsal yönetime ilişkin yapılar, süreçler ve bunlara ilişkin ilkeler Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Birliğinin de görüşü alınarak Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu tarafından belirlenmektedir.

Şirketin yönetim kurulu, genel müdür dâhil üç kişiden az olamaz. Genel müdür, bulunmadığı hâllerde vekili, yönetim kurulunun doğal üyesidir. Yönetim kurulu üyeleri ile genel müdür ve genel müdür yardımcılarının, Kanun'da yer alan şirket kurucu ortaklarından aranılan şartlarından ilk dördünü taşıması gerekmektedir. Şirketin genel müdürü en az yedi yıl, genel müdür yardımcısı en az beş yıl işletmecilik veya finans alanında mesleki tecrübesi olması ve en az lisans düzeyinde öğrenim görmüş olma şartı aranmaktadır. Ayrıca yönetim kurulu üyelerinin yarısından bir fazlasında en az yedi yıllık mesleki tecrübe aranmaktadır.

Farklı unvanlarla istihdam edilseler bile görev ve sorumlulukları bakımından genel müdür yardımcısına denk veya daha üst konumlarda görev yapan yöneticilerden de genel müdür yardımcılarında istenilen nitelikler aranır.

Yönetim kurulu üyeleri, genel müdür ve yardımcıları atanmaları ve seçilmelerine ilişkin usulü ve esaslar Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu tarafından belirlenir.

Kanun'a ait komisyon raporunda söz konusu maddenin gerekçesi olarak finansal kiralama şirketi yönetiminin yapısına ait esasların belirlenmesinin amaçlandığı ifade edilmiştir.

3226 sayılı mülga Kanun'da ise yöneticilere ilişkin herhangi bir hüküm yer almayıp söz konusu hususlar yönetmelik ile ortaya konmuştur.

221. İç Sistem, Muhasebe, Raporlama ve Bağımsız Denetim

6361 sayılı FKFFŞK'nın 14. maddesine göre finansal kiralama şirketi risklerin izlenmesi, karşılaştığı risklere karşı kontrolü sağlama, faaliyetlerin yapısı ve kapsamıyla uyumlu ve sektörün değişen koşullarına uygun bir şekilde etkin ve verimli bir sistem kurmak zorundadır. Söz konusu sistemin işleyişine ilişkin usul ve esasları belirleme ve sistemin yeterliliğini tespit etme, sistemin yetersiz olduğu anda her türlü önlemi almaya Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu yetkili kılınmıştır.

Yine Kanun'da finansal kiralama şirketinin; tüm işlemlerini Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu tarafından belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde, gerçek mahiyetlerine uygun şekilde muhasebeleştirme, finansal raporlarını bilgi edinme ihtiyacını karşılayabilecek biçim ve içerikte, anlaşılır, güvenilir ve karşılaştırılabilir, denetime, analize ve yorumlamaya elverişli, zamanında ve doğru şekilde yapılması ifade edilmiştir.

Söz konusu şirketler şekil ve kapsamı Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nca belirlenen mali tablo ve istatistiki bilgileri istenilen süre ve yöntemlerle Kurum'a göndermek zorundadır.

Şirketin bağımsız denetiminin 660 sayılı 26/9/2011 tarihli Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetimi Standartları Kurumu'nun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname çerçevesinde yapılacağı, oluşturulan bağımsız denetim raporları Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'nca belirlenen usul ve esaslarda Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'na gönderileceği Kanun'da hükme bağlanmıştır.

Kanun'a ait komisyon raporunda söz konusu maddenin hükme bağlanmasıyla şirketlerin mali durumlarının gerçek mahiyetlerine uygun ve anlaşılır olması, söz konusu mali bilgileri kullanacak olanlara doğru değerlendirmeler yapabilmesine imkan tanınması için muhasebe sistemlerinin yeterli ve ilgili işlemlerin muhasebe temel ilkeleri kapsamında muhasebeleştirilmesinin amaçlandığı ifade edilmiştir. Bu amaçla şirketler finansal raporlarını detaylı bilgi verecek şekilde, anlaşılabilir, karşılaştırılabilir, denetime, analize ve yorumlamaya uygun şekilde zamanında ve doğru şekilde düzenlemek zorunda olduğu belirlenmiştir.

Ayrıca şirketlerin finansal durumlarının gerçeğe uygun olarak yatırımcılar ve diğer kullanıcılar tarafından bilinmesi, ülkenin doğru alanlara kaynak kullanımını yapmasını ve rekabet ortamının gelişmesini sağlayacağı açıktır. Bu nedenle finansal kiralama şirketlerine ait mali tabloların, mevzuatta belirlenmiş standartlara uyumunun denetiminin yapılması gerekmektedir. Bağımsız denetim kurumlarınca yapılacak denetimler ile söz konusu denetim mekanizmasının işletileceği ve mali işlemlerin uluslararası norm ve standartlara uygun hale getirilmesinin sağlanacağı ifade edilmiştir. Bu bağlamda şirketlerin genel kurullarına sunulacak yıllık bilanço ve gelir tablolarının, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'nca belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde bağımsız denetim şirketlerince denetlenmesi şartı getirilmiştir.

3226 sayılı mülga Kanun'da ise muhasebeleştirme, raporlama ve denetimle ilgili herhangi bir hüküm bulunmaktadır. Söz konusu muhasebe ve raporlama işlemleri Vergi Usul Kanunu (VUK) 290. maddeye göre yapılmaktadır. Fakat uluslararası standartlara uyum kapsamında mülga yönetmelikle (10 Ekim 2006 tarihli ve 26315 sayılı) muhasebeleştirme, raporlama ve denetim işlemleri hükme bağlanmıştır.

6361 sayılı Kanunla yeni bir uygulama olarak finansal kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilme, raporlama ve denetim işlemleri IAS 17 Leases (Uluslararası Muhasebe Standardı 17 Kiralamalar) standardı ile uyumlu hale getirilmiştir.

222. Koruyucu Düzenlemeler

6361 sayılı Kanun'un 15. maddesinde, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'nun, maruz kalınan risklerinin belirlenmesi, analiz edilmesi ve değerlendirilmesi amacı ile şirketlerin faaliyetleri ile özkaynakları arasında sınırlama ve standart oran belirleme şeklinde gerekli düzenlemeleri yapmaya yetkili kılındığı, söz konusu sınırlama ve standartlara şirketlerin uyması gerektiği, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından istenilen her talebin belirlenen süre içerisinde şirket tarafından gerçekleştirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Söz konusu standart oranlar veya sınırlamalara ilişkin olarak belirlenen eşiklere erişildiği veya aşıldığı anda finansal kiralama şirketlerince Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'na ivedi olarak durumu bildirmek durumunda olduğu belirtilmiştir. BDDK'nın belirlediği süre içerisinde ilgili oran aşımını ortadan kaldıran şirketlere idari para cezaları uygulanmayacağı Kanun'da hükme bağlanmıştır.

Kanun'a ait komisyon raporunda şirketlerin mali yapılarını güçlendirmek için, özkaynakları ile orantılı olarak faaliyetlerini sürdürmesi gerektiği, bu nedenle söz konusu durumla ilgili olarak Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'na her türlü tedbiri alma yetkisinin verildiği belirtilmiştir. Bu sayede sektörde dalgalanmaya neden olacak, kurumsallaşmadan uzak, gerekli mali yapı ve standartlara uyum sağlayamayan firmaların sektörde faaliyet göstermesinin önüne geçilmesi sağlanacaktır.

3226 sayılı mülga Kanun'da finansal kiralama işlemlerinin tutarının sınırı ile finansal kiralama şirket ortaklarına veya şirketler grubu ile yapacağı finansal kiralama işlemleri ile ilgili sınırlamaların Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'na yapılacağı ifade edilmiştir. Dolayısıyla 6361 Kanun'da 3226 sayılı mülga Kanun'dan farklı olarak BDDK tarafından yapılacak sınırlamalar sadece finansal kiralama şirketlerinin finansal kiralama işlemleri ile ilgili olarak değil, şirketin mali yapısını zora sokacak her türlü uygulamaya ilişkin önlemleri kapsamaktadır.

223. Karşılıklar

6361 sayılı Kanun'un 16. maddesinde, finansal kiralama şirketinin yapmış olduğu işlemler sonucu oluşan alacaklarından doğmuş veya doğması beklenen ancak miktarı kesin olmayan zararlarını karşılama amacıyla Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'nca belirlenen esaslar çerçevesinde karşılık ayırmasının zorunlu olduğu ifade edilmiştir.

3226 sayılı mülga Kanun'da karşılıklara ilişkin herhangi bir hüküm yer almayıp, çıkarılan yönetmelikte (10 Ekim 2006 tarihli ve 26315 sayılı) yer alan ifade 6361 sayılı Kanun'da kanunlaştırılmıştır.

224. Denetim, Gözetim ve Bilgi Verme

6361 sayılı Kanun'un 17. maddesinde finansal kiralama şirketlerinin gözetim ve denetimlerinin Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından yapılacağı ifade edilmiştir. Bu kapsamda Kurum şirketin bütün bilgilerini gizli dahi olsa bile, tüm kayıt ve defterlerini incelemeye ve şirket ile ilgili gerçek veya tüzel kişilerden isteyebilmektedir. Söz konusu incelemeler Kurum'un merkezinde olabileceği gibi şirketin faaliyetinin yerinde de olabilmekte ve ilgili finansal kiralama şirketi BDDK tarafından görevlendirilen yetkili meslek personeline, istediği bütün bilgi ve belgeleri vermek zorundadır. Söz konusu denetim, kamu kurum ve kuruluşunda yapılıyorsa kamu kurum ve kuruluşu; devletin güvenliği ve temel dış yararlarına karşı ağır sonuçlar doğuracak haller ile meslek sırrı, aile hayatının gizliliği ve savunma hakkına ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla gizli dahi olsa istenilen bilgi ve belgeleri 6361 sayılı Kanun kapsamında verilen görevler kapsamında BDDK tarafından görevli kişilere uygun süre ve ortamda vermek zorundadır.

Kanun'a ait komisyon raporunda ilgili maddenin hükme bağlanması ile şirket faaliyetlerinin yasal sürece ve TMS 17 Kiralama Standardı'na uyumluluğunun kontrolü ve gözetimi için BDDK tarafından yapılacak denetimlerde şirket, şirket ortakları, şirketin kontrol ettiği ortaklıklar ile bunların şube ve temsilcilikleri ve ilgili diğer gerçek ve tüzel kişiler ile ilgili kamu kurum ve kuruluşlarından gizli dahi olsa

BDDK tarafından görevlendirilen yetkili kişi tarafından istenilebileceği ifade edilmiştir.

3226 sayılı mülga Kanun'da denetim, gözetim ve bilgi verme ile ilgili olarak herhangi bir hüküm yer almamak ile beraber çıkarılan yönetmelikte (10 Ekim 2006 tarihli ve 26315 sayılı) söz konusu denetim mekanizması işletilmeye çalışılmıştır. Ancak ilgili yönetmelikten farklı olarak 6361 sayılı Kanun'da şirkete ait bilgilerin gizli olsa dahi istenebileceği ve kamu kurum ve kuruluşlarının da denetim ve gözetim kapsamında denetlenebileceğine dair hükümler yer almıştır.

23. Sözleşmelere İlişkin Hükümler

6361 sayılı FKFFŞK dördüncü kısmında Sözleşmelere İlişkin Hükümler başlığı altında birinci bölüm olan Finansal Kiralama bölümünde, Finansal Kiralama Sözleşmesi Sözleşmenin Konusu, Finansal Kiralama Bedeli, Yurt Dışından Yapılacak Finansal Kiralamalar, Sözleşmenin Şekli ve Tescili, Finansal Kiralama Konusu Malın Satın Alınması, Tarafların Hak ve Borçları, Malın Kiracıya Teslim Edilmemesi, Zilyedliğin ve Kiracılık Sifatının Devri, Mülkiyetin Devri, Kiracının İflası veya İcra Takibine Uğraması, Kiralayanın İflası veya İcra Takibine Uğraması, Sözleşmenin Sona Ermesi, Sözleşmenin İhlali, Sözleşmenin Sona Ermesinin Sonuçları, Sözleşme Feshinin Sonuçları, Uygulanmayacak Hükümler, Teşvik, Gümrüğe Dair Hükümler ile İstisnalar ve Vergi Nispetinin Tespiti konuları yer almaktadır. İkinci bölümde Faktoring ve Finansman bölümü yer almaktadır. Bu çalışmada; çalışmanın konusu kapsamına girmediğinden ikinci bölüme yer verilmemiştir.

230. Finansal Kiralama Sözleşmesi, Sözleşme Konusu ve Finansal Kiralama Bedeli

6361 sayılı FKFFŞK 18. maddesinde finansal kiralama sözleşmesinin hukuki tanımı yapılmıştır. Buna göre bir sözleşmenin finansal kiralama sözleşmesi sayılabilmesi için, kiralayanın; kiracının seçimi ve talebi üzerine üçüncü bir kişiden veya bizzat kiracıdan satın aldığı (sat ve geri kirala) veya başka suretle temin ettiği veya daha önce mülkiyetine geçirmiş olduğu bir malın zilyetliğini, her türlü faydayı

sağlamak üzere kira bedeli karşılığında kiracıya devretmesi işlemlerinin gerçekleşmiş olması gereklidir. Kanun'a ait komisyon raporunda, hangi sözleşmelerin finansal kiralama sözleşmesi kapsamına gireceğini belirleyen maddenin Kanun kapsamına alındığı ifade edilmiştir. 3226 sayılı mülga Kanun'da finansal kiralama sözleşmesi sınırları belirlenmiştir. Fakat 6361 sayılı Kanun'da 3226 sayılı mülga Kanun'dan farklı olarak Satış ve Geri Kiralama yöntemine müsaade eden kiracıdan satın alınan varlığın kiracıya kiralanması işlemi de finansal kiralama sözleşmesi kapsamına alınmıştır. Ayrıca 3226 sayılı Kanun'da finansal kiralama sözleşmelerinin süresinin dört yıldan az olamayacağı, bu sürenin Bakanlar Kurulu Kararı ile kısalabileceği yönünde (genellikle 2 yıl) hüküm mevcuttur. 6361 sayılı Kanun ile bu kısıtlama kaldırılarak, sözleşme süresi sınırlaması yapılmamıştır (Kelecioğlu, 2013).

6361 sayılı Kanun'un 19. maddesinde taşınır, taşınmaz varlıkların finansal kiralama sözleşmesine konu olabileceği hükmü yer almaktadır. Bütünleyici parça veya eklenti niteliğine bakılmaksızın her mal finansal kiralama sözleşmesi ve bilgisayar yazılımlarının çoğaltılmış nüshaları da finansal kiralama sözleşmesine konu olabilmektedir. Patent gibi fikri ve sinai haklar ise sözleşmenin konusu olamamaktadır. Kanun'a ait taslak komisyon raporunda maddenin gerekçesi olarak uygulamada ortaya çıkan ihtiyaçların sonucunda finansal kiralama sözleşmesinin konusunun sınırının çizilmesinin hedeflendiği ifade edilmiştir. 3226 sayılı mülga Kanun'da ise taşınır ve taşınmaz malların finansal kiralamaya konu olabileceği hükmü yer almıştır. 6361 sayılı Kanun'da 3226 sayılı mülga Kanun'dan farklı bir yenilik olarak bilgisayar yazılımlarının ve bütünleyici parça ve eklenti niteliğindeki mallar finansal kiralamaya konu olması hükmüne bağlanmıştır.

6361 sayılı Kanun'un 20. maddesinde finansal kiralamanın bedeli ile ilgili olarak, finansal kiralama bedelinin ve ödeme taksitlerinin taraflarca belirlendiği, sözleşmede açıkça hüküm yoksa mal üretilmemiş veya kiracıya teslim edilmemiş olsa dahi sözleşmenin imzalandığı tarihten itibaren ödemelerin kiracıdan tahsil edileceği ve sözleşmede aksi belirtilmedikçe sözleşme konusu malın sözleşme imzalanma tarihinden en geç 2 yıl içerisinde kiracıya malın teslim edilme zorunluluğu ifade edilmiştir. Kanun'a ait komisyon raporunda maddenin gerekçesi olarak uygulamada ortaya çıkan anlaşmazlıkların ortadan kaldırılabilmesi için

varlığın teslim tarihinden önce de ödemelerin yapılabileceği hükme bağlanmasının hedeflendiği ifade edilmiştir. 3226 sayılı mülga Kanun'da ise finansal kiralamanın bedelinin Türk Lirası veya Merkez Bankası'nca alım satımı yapılan döviz cinsi ile yapılabileceği ve yurt dışından yapılacak işlemlerde 25000 dolara kadar olan malların finansal kiralamaya konu olamayacağı ifade edilmiştir. 6361 ile 25000 dolarlık sınırlama kaldırılmış ve ödemelerin malın tesliminden önce de yapılabileceği mülga Kanun'dan farklı olarak hükme bağlanmıştır.

231. Yurt Dışından Yapılacak Finansal Kiralamalar

6361 sayılı Kanun'un 21. maddesinde yurtdışından yapılan finansal kiralama sözleşmelerinin Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Birliğine tescil edilme zorunluluğu getirilmiştir. Yurt dışından yapılacak finansal kiralama işlemlerine ilişkin usul ve esaslar Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'nun uygun görüşü alınarak Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Birliği'nce belirleneceği Kanun'da ifade edilmiştir.

Kanun'a ait komisyon raporunda madde ile yurt dışından yapılacak finansal kiralamalara ilişkin düzenlemelerin yapılmasının amaçlandığı ifade edilmiştir.

3226 sayılı mülga Kanun'da yurt dışından yapılacak finansal kiralamalar ile ilgili olarak yurt dışındaki şirketin Türkiye'de şubesi yoksa sözleşme BDDK'ya tescil edilmek zorundadır. Yurt dışından yapılan finansal kiralama işlemlerinde kiralama bedeli 25.000 doların altında olan işlemler kabul edilmemektedir. 3226 sayılı mülga Kanun'dan farklı olarak 6361 sayılı Kanun'da yurt dışından yapılacak finansal kiralama işlemlerinde asgari kiralama bedeli belirlenmemiş olup, söz konusu işlemlere yönelik düzenlemelerin Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Birliği tarafından belirleneceği ifade edilmiştir.

232. Finansal Kiralama Sözleşmesi Şekli ve Tescili

6361 sayılı Kanun'un 21. maddesine göre; sözleşme yazılı şekilde yapılmak durumundadır. Taşınmaz mallara ilişkin sözleşmeler taşınmazın bulunduğu tapu kütüğünün şerhler hanesine, kendilerine mahsus özel sicili bulunan taşınır mallara

dair sözleşmeler bu malların kayıtlı oldukları sicile tescil ve şerh olunur ve kiralayan tarafından ayrıca Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Birliğine bildirilir. Herhangi bir sicile kayıtlı olmayan taşınır mallara ait sözleşmeler Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Birliği tarafından özel bir sicile tescil edilir. Söz konusu özel sicil birlik tarafından herkese açıktır. Kimse özel sicile ait kaydı bilmediğini ileri süremez.

Sözleşmelerin tesciline ilişkin usul ve esaslar Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu uygun görüşü alınarak birlik tarafından belirlenir. Tescil veya şerh işleminden sonra üçüncü kişiler kiralayana karşı mala ait herhangi bir mülkiyet talep edemezler. Şerh ve tescil işlemi malın kiralayana ait olduğunun hukuki kanıtıdır.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK) 940. maddesi gereği gemi kiracısı malın maliki olarak kabul edilir. 2920 sayılı Türk Sicil Havacılık Kanunu (TSHK) 49. maddesi gereği hava taşıtı kiracısı malın maliki olarak kabul edilir.

Kanun'a ait komisyon raporunda maddenin hükme bağlanması ile varlığa ait finansal kiralama sözleşmelerini tescil ve şerh işlemlerinin usul ve esasları belirlenerek, varlığa ait mülkiyet durumlarının belirlendiği ifade edilmiştir. Buna göre malı kiralayan malın maliki, kiracı ise malın zilyetliğini ve ekonomik mülkiyetini elinde bulundurmaktadır. Sicil işlemleri herkese açık olduğundan kimse malın malikini bilmediğini, malın sahibi harici kişiler ile finansal kiralama işlemi yaptığını ileri süremeyecektir.

3226 sayılı mülga Kanun'da ise sözleşme düzenlemesi noterlikçe yapılmaktadır. Taşınır mala dair sözleşmenin noterlikçe özel sicile kaydı yapılmaktadır. Taşınmaz mallar ait sözleşmeler tapu kütüğüne, gemi sözleşmeleri ise gemi siciline kayıt edilmektedir. Yurt dışından yapılacak finansal kiralamalarda Türkiye'de şubesi bulunmayan şirketlerin sözleşmeleri BDDK'ye tescil edilmektedir. 6361 sayılı Kanun'da 3226 sayılı mülga Kanun'dan farklı olarak 6361 sayılı Kanun'da sözleşmenin noterlikçe yapılmasına gerek olmaksızın, sicil işlemleri yapıldıktan sonra birliğe bildirim zorunluluğu getirilmiştir.

233. Finansal Kiralama Konusu Varlığın Satın Alınması

6361 sayılı Kanun'un 23. maddesinde finansal kiralamaya konu olan varlığın satın alınması ile ilgili olarak malın mülkiyetinin kiralayana ait olduğu, ancak taraflar sözleşmede sözleşme süresi sonunda kiracının malı satın alabileceğini belirleyebilecekleri ifade edilmiştir. Söz konusu mal kiracı adına malın satın alma hakkının doğumundan itibaren 30 gün içerisinde kiracı tarafından kullanılmadığı ve kiracı tarafından malın iade edilmemesi durumunda, taraflar arasında bu hususta karara varılmış ve kiracıya konu hakkında tebligat yapılmış ve ilgili adreste kiracının olmadığından tebliğ yapılamaması şartıyla kiralayan kiracıya ilgili malı devir işlemini yapabileceği Kanun'da belirtilmiştir.

Kanun'a ait komisyon raporunda madde ile finansal kiralama şirketlerinde malın mülkiyetinin bulunmasının teminat niteliğinde olduğu, ancak sözleşme süresi sonunda kiracının malın mülkiyetinin alınabileceği ifade edilmiştir.

3226 sayılı mülga Kanun'da da finansal kiralama konusu varlığın mülkiyetinin finansal kiralama şirketinde olduğu, kiracının kararlaştırılması halinde sözleşme süresinde malik sıfatını kazanabileceği ifade edilmiştir. 6361 sayılı Kanun'da 3226 sayılı mülga Kanun'dan farklı bir yenilik olarak malın satın alınabilmesine ilişkin süre ve şekiller belirlenmiştir.

234. Tarafların Hak ve Borçları

6361 sayılı Kanun'un 24. maddesinde finansal kiralama taraflarının hak ve borçları ile ilgili olarak;

- Kiracının mal üzerinde her türlü kullanım hakkına sahip olduğu,
- Kiracının malı kullanırken sözleşmede belirtilen şekilde gerekli özen ve titizliği göstermek zorunda olduğu,
- Sözleşmede aksi belirtilmedikçe, kiracının malın bakım ve onarımlarını üstlenmesi gerektiği,

- Malın sigortalatılması gerektiği ve sigorta primlerinin kiracı tarafından ödeneceği,
- Malın hasar ve ziyat durumunda sorumlu tarafın kiracı olacağı, sigorta ile karşılanamayan kısmın kiracı tarafından karşılanacağı,
- Kiracının seçimi ve talebi üzeri üçüncü kişilerden temin edilecek malın ayıplı olmasından kiralayanın sorumlu gösterilemeyeceği belirtilmiştir.

Kanun'a ait komisyon raporunda maddenin Kanun'a konulması ile malın ekonomik mülkiyetinin kiracıda olmasından dolayı mala ait bütün giderlerin kiracı tarafından karşılanmasının ve kiracının malın mülkiyetini elinde bulunduran finansal kiralama şirketine karşı sorumlu olarak malı itina ile kullanması ve sigorta primlerinin de kiracı tarafından karşılanmasının hedeflendiği belirtilmiştir.

3226 sayılı mülga Kanun'da varlığın kullanım hakkının kiracıda bulunmasından dolayı bakım onarım masraflarının kiracı sorumluluğunda olduğu, malın kullanımında gerekli özeni göstermek zorunda olduğuna dair hükümler bulunmaktadır. 6361 sayılı Kanun'da 3226 sayılı mülga Kanun'dan farklı olarak sigortalatma işleminin sözleşmede kimin tarafından yapılacağı belirlenmesine müsaade edilerek iki tarafta sigortalatma işlemi yapabilmektedir. 3226 sayılı mülga Kanun'da ise sigortalatma işlemi kiralayandan yapılmak zorundadır.

235. Malın Kiracıya Teslim Edilmemesi

6361 sayılı Kanun'un 25. maddesinde finansal kiralama konusu malın kiralayandan kaynaklanan nedenlerle zamanında teslim edilmemesi durumunda 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu (TBK) 123, 125 ve 126. madde hükümleri geçerli olduğu belirtilmiştir. Buna göre kiralayandan, kiracıdan malın temini için süre isteyebilmekte, kiracı kiralayandan tazminat isteyebilir, tazminat hakkından vazgeçerek sözleşmenin gerçekleşmemesinden dolayı uğradığı zararın karşılanmasını talep edebilir ve sözleşmeden dönebilmektedir.

Kanun'a ait komisyon raporunda madde ile kiralayan tarafından kiracıya malın teslim edilmemesi durumunda söz konusu olan hukuki sonuçları ortaya konduğu ifade edilmiştir.

3226 sayılı mülga Kanun'da malın teslim edilmemesi durumunda 818 sayılı mülga TBK 106. maddesi hükümleri uygulanmaktadır. Söz konusu madde yeni 6098 TBK hükümleri aynı nitelikte hüküm içermektedir.

236. Zilyetliğin ve Kiracılık Sıfatı ile Mülkiyetin Devri

6361 sayılı Kanun'un 26. maddesinde zilyetliğin (Kullanım hakkı) ve kiracılık sıfatının devri ile ilgili olarak, kiracının kiralayandan yazılı izin almak kaydıyla sözleşme ile belirlenmiş hak ve sorumluluklarını başkasına devredebileceği ve söz konusu kiracı değişikliğine ilişkin olarak Kanun'un 21. veya 22. maddelerine göre tescil işlemi yapılacağı ifade edilmiştir. Konut finansmanları kapsamında finansal kiralama işlemi yapan kiracı finansal kiralama şirketine bilgi vererek, diğer finansal kiralama işlemlerinde sözleşmede hüküm bulunmak kaydıyla zilyetliği devredebilir. Kanun'a ait komisyon raporunda söz konusu madde ile finansal kiralama şirketinin korunması hedeflendiği ifade edilmiştir. Kiracı, finansal kiralama şirketinden yazılı izin almak kaydıyla, mala ait tescil veya şerh işleminin yapılarak, konut finansmanında bilgi vererek ve diğer finansal kiralamalarda sözleşmede hüküm bulundurmak gibi şartları yerine getirerek devir işlemlerini yapabilmektedir. 3226 sayılı mülga Kanun'da ise kiracı finansal kiralama sözleşme konusu malın zilyetliğini devredemez. Fakat kiracılık hakkını kiralayana haber vermek kaydıyla devredebilmektedir. Ayrıca konut finansmanı kapsamında finansal kiralama sözleşmesi yapan kiracı kiralayana bilgi vererek, diğer finansal kiralama sözleşmelerinde ise sözleşmede hüküm bulunması kaydıyla zilyetliği devredebilir. 6361 sayılı Kanun 3226 sayılı mülga Kanunla benzerlik göstermektedir.

6361 sayılı Kanun'un 27. maddesinde mülkiyetin devri ile ilgili olarak, sözleşmede aksi öngörülmedikçe kiralayan malın mülkiyetinin üçüncü kişilere devredemeyeceği, ancak sözleşmede buna müsaade eden bir hüküm varsa söz konusu malın mülkiyet devrinin ancak finansal kiralama şirketine yapılabileceği, malın mülkiyetini devralan şirketin sözleşme hükümlerine uyması ve söz konusu devir

işleminde kiracının bilgisinin olması gerektiği ifade edilmiştir. Kanun'a ait komisyon raporunda madde ile kiracının korunmasının amaçlandığı, hangi durumlarda mülkiyet devir işlemlerinin yapılabileceğinin açıklığa kavuşturulmasının amaçlandığı ifade edilmiştir. 3226 sayılı mülga Kanun'da hüküm aynen yer almaktadır.

237. Kiracının / Kiralayanın İflası veya İcra Takibine Uğraması

6361 sayılı Kanun'un 28. maddesinde kiracının iflası durumunda finansal kiralama konusu malların 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu (İİK) kapsamında kurulacak olan bürodan önce iflas memuru tarafından iflas mallarından ayrılacağı, icra takibine uğraması durumunda finansal kiralama mallarının icra memuru tarafından icra dışında tutulacağı, haczedilemeyeceği ifade edilmiştir. Söz konusu kararlara yedi gün içinde itiraz edilebileceği ayrıca belirtilmiştir. İtirazlar bir ay içerisinde karara bağlanmaktadır. Kanun'a ait komisyon raporunda ilgili maddenin gerekçesi olarak söz konusu malların finansal kiralama şirketlerine ait olmasından dolayı iflas veya icra işlemlerine dahil olmamasından kiralayanın korunmasının amaçlandığı ifade edilmiştir. Ancak alacaklılarından da haklarını araması için ilgili memura itiraz hakkı tanınmıştır. 3226 sayılı mülga Kanun'da 6361 sayılı Kanun'da belirtilen hüküm aynı şekilde yer almaktadır.

6361 sayılı Kanun'un 29. maddesinde; kiralayanın iflası durumunda finansal kiralama sözleşmesinin, sürenin bitimine kadar iflas masasına karşı geçerliliğini koruyacağı, kiralayanın icra takibine uğraması durumunda sözleşme süresi bitimine kadar finansal kiralama konusu malların haczedilemeyeceği belirtilmiştir. Kanun'a ait komisyon raporunda madde ile kiracının varlığa ait ekonomik mülkiyete dayalı haklarını korunmasının sağlandığı ifade edilmiştir. 3226 sayılı mülga Kanun'da 6361 sayılı Kanun'da belirtilen hüküm aynı şekilde yer almaktadır.

238. Sözleşmenin Sona Ermesi

6361 sayılı Kanun'un 30. maddesinde sözleşmede aksine hüküm yoksa, sözleşme süresinin dolması, kiracının müflis duruma düşmesi, ölümü veya fiil ehliyetini kaybetmiş olması durumunda sözleşmenin kendiliğinden sona erdiği ifade

edilmiştir. Ayrıca kiracının tasfiye sürecine girmesi, finansal kiralama konusu malın kullanıldığı işletmenin tasfiye edilmesi durumunda kiracının isteğine göre sözleşme feshedilebilmektedir. Sözleşmenin uzatılması ise tarafların anlaşmasına bağlı olarak sürenin bitiminden en az üç ay önce taraflardan birinin talebi üzerine hâlihazırdaki veya farklı şartlarla uzatılabilmektedir.

Kanun'a ait komisyon raporunda madde ile sözleşmenin sona erme ve uzatılma süreçlerinin belirtildiği ifade edilmiştir.

3226 sayılı mülga Kanun'da sözleşmenin sona ermesi ile ilgili olarak 6361 sayılı Kanun'daki hükümle benzer sonucu doğuran hüküm bulunmaktadır.

239. Sözleşmenin İhlali ve Sözleşmenin Sona Ermesinin Sonuçları

6361 sayılı Kanun'un 31. maddesinde sözleşme ihlali ile ilgili olarak; finansal kiralama taksitlerini ödemede gecikmeye düşen kiracı, otuz gün içerisinde söz konusu tutarı ödemediği takdirde finansal kiralama şirketi sözleşmeyi feshedebileceği, ancak sözleşmede sürenin sonunda kiracıya malın mülkiyetinin devri hükmü bulunuyorsa bu süre altmış günden az olamayacağı; ayrıca kiracının bir yıl içinde üç taksidini veya üst üste iki taksidini zamanında ödememesi nedeniyle ihtar alması durumunda, kiralayanın sözleşmeyi feshedebileceği, taraflardan birinin sözleşmeye aykırı davranması durumunda, aykırılığın sözleşmenin devam etmesine engel teşkil edecek olması durumunda karşı tarafça sözleşmenin feshedilebileceği, tarafların arasında anlaşmazlık çıkması durumunda, mahkemenin mala ihtiyati tedbir kararı koydurarak, malı kiralayana veya üçüncü bir kişiye bırakması durumunda, kiralayan malın rayiç bedeli kadar teminat göstererek, mal üzerinde tasarruf edebileceği ancak sözleşmenin haksız şekilde feshedildiğine mahkemece karar verilmesi durumunda kiracının zararını karşılamakla mükellef olduğu hususları yer almaktadır.

Kanun'a ait komisyon raporunda konulan madde ile sözleşmenin ihlal hallerinde ortaya çıkabilecek sorunların karara bağlanmasının amaçlandığı ifade edilmiştir.

3226 sayılı mülga Kanun'da sözleşmenin ihlali ile ilgili olarak 6361 sayılı Kanun'a benzer hükümler yer almaktadır. Ancak 6361 sayılı Kanun'da 3226 sayılı Kanun'dan farklı olarak taraflar arasında sözleşme süresi içinde oluşan ihtilaflarda kiralayana malın rayiç bedelini ödemesi durumunda mal üzerinde tasarruf edebileceği hükmü yer almaktadır.

6361 sayılı FKFFŞK 32. maddesinde sözleşmenin sona erdiği durumda, sözleşmeden kaynaklanan satın alma işlemini gerçekleştirmeyen veya söz konusu hakkı olmayan kiracının malı derhal finansal kiralama şirketine teslim etmek zorunda olduğu ifade edilmiştir. Kanun'a ait komisyon raporunda sözleşmenin sona ermesi durumunda sözleşmeye konu olan varlığa dair kiracının sorumlulukları madde ile ifade edilmiştir. 3226 sayılı mülga Kanun'da 6361 sayılı Kanun'daki hüküm aynı şekilde ifade edilmiştir.

240. Sözleşmenin Feshinin Sonuçları

6361 sayılı FKFFŞK 33. maddesi ile ilgili olarak; kiralayana veya kiracının sözleşmeyi feshetmesi durumunda kiracının sözleşme konusu malı iade etme yükümlülüğü bulunduğu, iade olan malın üçüncü kişilere satılması durumunda, sözleşmede aksine bir bedel belirlenmemişse, satış bedeli, finansal kiralama sözleşmesi kapsamında kiracıya ait vadesi gelmemiş kira bedelleri ile kiralayana finansal kiralamadan kaynaklanan zararın toplamından düşük olması durumunda aradaki farkın kiracı tarafından kiralayana ödenmesi gerektiği, yüksek olması durumunda aradaki farkın kiralayana tarafından kiracıya ödenmesi gerektiği, söz konusu malın üçüncü kişilere finansal kiralama ile kiralanması durumunda aynı esasların uygulanacağı, sözleşme kiracı tarafından feshedilse dahi kiralayandan, uğradığı zarara ilişkin tazminat isteyebileceği, sözleşmeden kaynaklanan borçlara ilişkin teminat olarak alınan ipoteklerin paraya çevrilmesinde 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu 150/ı hükümlerinin uygulanacağı, kiracının Kanun'da belirtilen sürelerde borcunun ödememesinden kaynaklı olarak kiralayana tarafından noter onaylı gönderilen fesih ihtarnameleri hakkında 2004 sayılı İİK 68/b hükümlerinin uygulanacağı ifade edilmiştir.

Kanun'a ait komisyon raporunda madde ile sözleşmenin fesih ile sonuçlanması durumunda kiracı ve kiralayanın hak ve sorumluluklarının neler olduğu hüküm altına alınmıştır. Madde ile iki tarafa da dengeli bir yarar olacak şekilde hüküm verilmiştir.

3226 sayılı mülga Kanun'da sözleşmenin fesih sonuçlarına ilişkin 6361 sayılı Kanun'a benzer hüküm bulunmakla beraber, kiralayanın lehine menfaat dengesizliği yaratan hükümler içermektedir.

241. Teşvik, İstisnalar ve Vergi Nispetinin Tespiti

6361 sayılı Kanun'un 35. maddesinde finansal kiralama işlemi için kiralayan tarafından satın alınan bir varlığa ait teşviklerden yararlanabileceği, söz konusu teşvik belgesi ile ilgili sorumluluğunun kendisine devredildiği kısmı kadar olacağı ifade edilmiştir. Kanun'a ait komisyon raporunda madde ile üzerinde teşvik olan varlıkların, finansal kiralama ile edinilmesi durumunda, kiralayanın ilgili haktan yararlanabilmesinin amaçlandığı ifade edilmiştir. 3226 sayılı mülga Kanun'daki hüküm 6361 sayılı Kanun'a aynen alınmıştır.

6361 sayılı Kanun'un 37. maddesinde istisnalar ve vergi nispetinin tespiti ile ilgili olarak; finansal kiralama sözleşmeleri ve bunların devrine ve değiştirilmelerine ilişkin kağıtlar ile sözleşmenin teminatına ilişkin kağıtlar damga vergisinden, bu kağıtlara ilişkin işlemlerin harçtan muaf olduğu, satıp geri kiralama yöntemi kapsamında kiralanın taşınmazların sözleşme süresi sonunda kiracı adına tapuya tescilli tapu harcından muaf olduğu ifade edilmiştir.

Kanun'a ait komisyon raporunda madde ile finansal kiralama sözleşmesinin her türlü vergiden muaf tutulması amaçlanmıştır.

3226 sayılı mülga Kanun, 6361 sayılı Kanun ile benzer hükümde olmakla beraber satıp geri kiralama işlemine müsaade etmemesinden dolayı ilgili işleme yönelik yeni bir uygulama olarak 6361 sayılı Kanun'da yer almaktadır.

3. FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNİN FİNANSAL KİRALAMA ŞİRKETLERİNCE TMS 17 KAPSAMINDA MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Bu bölümde 6361 sayılı FKFFŞK 14. maddesinde belirtilen finansal kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesinin Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu tarafından belirlenen standart olan Türkiye Muhasebe Standardı 17 Kiralama Standardı kapsamında muhasebeleştirilme işlemi incelenmiştir. Söz konusu standardın kiralayana tarafı olan finansal kiralama şirketlerince yapılan muhasebe işlemlerini açıklayan hükümlere yer verilmiş, standartta kiracının “Kiralama Sözleşmesinin Kiracının Finansal Tablolarında Gösterilmesi” bölümü ve faaliyet kiralamalarının muhasebeleştirilmesi çalışmaya dahil edilmemiştir. TMS 17 Kiralamalar standardı başlığı altında, standardın amacı, kapsamı, tanımlar, kiralama işlemlerinin sınıflandırılması, finansal kiralama işlemlerinin finansal kiralama şirketlerince muhasebeleştirilmesi, söz konusu işlemlere yönelik örnek uygulama ve 2016 yılında yayımlanan 2019 yılında yürürlüğe girecek TMS 17'nin geliştirilmiş hali Uluslararası Finansal Kiralama Standardı 16 – Kiralamalar (IFRS – 16 Leasing) hakkında genel bir bilgilendirme yapılmıştır.

30. Türkiye Muhasebe Standardı-17 Kiralamalar

Çoğu şirket varlıkları ya satın alarak ya da kiralama yöntemiyle elde etmektedir. Eğer şirket kiraladığı varlığın maliyetini gider olarak gösterirse, karı daha da düşük olacaktır. Fakat bilançoda ne varlıklarda ne de borçlarda bu durum görülmeyecektir. Sermaye daha az çalıştırılacak fakat bu durum mali tabloda görülmeyecektir. Bu durum bilanço dışı finansmana (off balance sheet finance) bir örnektir. Bu şekilde borçlar gizlenebilmekte, ödünç alınan sermaye daha az görünmekte ve mali performans çarpıtılmaktadır (Tiffin, 2010:200). Kiralama işlemlerinin muhasebe uygulamalarının finansal tablolar üzerinde direkt etkisi bulunmaktadır. Buna ek olarak kiralama işlemleri bazı vergi rejimlerinde kiracı ve kiralayana önemli vergisel avantajlar sağlamaktadır (Hussey ve Ong, 2005: 101).

Ayrıca küreselleşmenin sonucu olarak ortak finansal dili kullanmak son zamanlarda zorunlu hale gelmiştir. Ülkelerdeki farklı muhasebe sistemleri finansal tabloları anlamayı zorlaştırmakta, bu durum finansal tablo kullanıcılarını farklı ülkelerdeki finansal kiralama verilerini kıyaslamakta güçlüklerle neden olmaktadır (Brabete ve Dragan, 2012: 7). Bu gelişmelerin şeffaflığa kavuşturulması, bilanço dışı finansman gibi bilanço kullanıcılarını yanıltacak işlemlerin önüne geçmek ve finansal kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesi ortak bir dil oluşturmak için International Accounting Standart 17 Leasing (IAS 17) oluşturulmuştur. IAS 17 standardı kiralama işlemleri için muhasebe uygulamalarının kiracı ve kiralayanın finansal tablolarında nasıl yapılacağını anlatmaktadır (Mirza, Holt ve Orrel, 93: 2009).

6361 sayılı FKFFŞK'dan önce 3226 sayılı mülga Kanun'da Türkiye'deki finansal kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesi ile ilgili herhangi bir hüküm bulunmadığından, 4282 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunu'na eklenen 25. Madde "Finansal Kiralama İşlemlerinde Değerleme" başlığı ile VUK'a 290. madde eklenmiş bu maddeye istinaden 319 sıra no'lu tebliğ yayımlanmıştır (Gönen ve Akça 2014: 73). Söz konusu Kanun ve tebliğ ile finansal kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesinin IAS 17 standardına uyumu amaçlanmıştır. Fakat bu durum özel bir finansal kiralama Kanun'u varken (3226 sayılı mülga Kanun), farklı bir Kanun ile muhasebeleştirilmenin yapılması her ne kadar IAS 17 ile uyumlu gibi görünse de VUK açısından finansal kiralama kabul edilen bir işlem, 3226 sayılı mülga Kanun'da finansal kiralama olarak kabul edilmemekte ve söz konusu durum karışıklığa neden olmaktadır. (Doyrangöl, 2003: 1). Bu nedenle 6361 sayılı Kanun ile beraber muhasebe işlemlerinin IAS 17 standardı ile uyumlu hale getirilmesi amaçlanarak, muhasebeleştirme işlemlerine dair 14. madde ile açıkça hüküm konulmuştur. Ancak vergi uygulamaları açısından VUK 290. madde hükümleri geçerliliğini korumakta ve değerlendirme 319 sıra no'lu tebliğe göre, 6361 sayılı Kanun kapsamında muhasebeleştirme işlemleri IAS 17 ile uyumlu şekilde yapılmaktadır.

IAS 17'den çeviri niteliğinde olan TMS 17 Finansal Kiralama İşlemleri standardı eski adıyla Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu yeni adıyla Kamu Gözetimi Kurumu tarafından ilk olarak 2003 yılından önce yayınlanmış, 31/12/2005

tarihinden sonra başlayan faaliyet dönemleri için kullanılmak üzere 24/02/2006 tarih ve 26090 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak, yürürlüğe girmiştir (Gökgöz, 2013: 108). Daha sonraları Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarında (IFRS) meydana gelen değişmelere uyum sağlaması açısından yayımlanan tebliğler ile güncellenmiştir. Buna göre;

- İlk değişiklik 15/7/2007 tarih ve 26583 sayılı resmi gazetede yayımlanan 54 sıra no'lu tebliğ (TMS 17 Hakkında Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ) ile değişiklik yapılmış olup, 31/12/2006 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri için geçerli olmuştur.
- İkinci değişiklik 13/08/2008 tarih ve 26966 sayılı resmi gazetede yayımlanan 71 sıra no'lu tebliğ (Finansal Tabloların Sunulmasına İlişkin TMS 1 Hakkında Tebliğ) ile değişiklik yapılmış, 31/12/2007 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri için geçerli olmuştur.
- Üçüncü değişiklik 13/08/2008 tarih ve 26966 sayılı resmi gazetede yayımlanan 84 sıra no'lu tebliği (TMS 17 Hakkında Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ) ile değişiklik yapılmış 31/12/2007 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri için geçerli olmuştur.
- Dördüncü değişiklik 29/07/2009 tarih ve 27303 sayılı resmi gazetede yayımlanan 156 sıra no'lu tebliğ (TMS 17 Hakkında Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ) ile değişiklik yapılmış olup, 31/12/2009 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri için geçerli olmuştur.
- Beşinci değişiklik 30/12/2012 tarih ve 28513 sayılı resmi gazetede yayımlanan 5 sıra no'lu tebliğ (Gerçeğe Uygun Değer Ölçümüne İlişkin TFRS 13 Hakkında Tebliğ) ile değişiklik yapılmış, 31/12/2012 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri için geçerli olmuştur.
- Altıncı değişiklik 12/11/2014 tarih ve 29173 sayılı resmi gazetede yayımlanan 33 sıra no'lu tebliğ (TMS 17 Hakkında Değişiklik

Yapılmasına İlişkin Tebliğ) ile değişiklik olmuş ve 31/12/2015 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri için geçerli olmuştur (TMSK, 2010: 432).

300. Standardın Amacı ve Kapsamı

Standardın amacı, kiralama işlemlerinin tarafları olan kiracı ve kiralayanın yapması gereken muhasebe politikaları ve ilgili açıklamaları belirlemektir (Yılmaz, 2008: 185).

Aşağıdaki kiralamalar bu standardın kapsamı dışındadır:

- Maden, petrol, doğalgaz ve benzeri yenilenebilir olmayan doğal kaynakların keşfi veya kullanımı ilgili kiralamalar (Ernst&Young, 2013: 4),
- Patent, sinema filmleri, videolar, telif hakları gibi lisans sözleşmeleri,
- Kiracının finansal kiralama yöntemi ile yatırım amaçlı gayrimenkul kiralamaları, (TMS 40 Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller Standardı kapsamındadır.)
- Kiralayanların faaliyet kiralama yöntemi ile kiraya verdikleri yatırım amaçlı gayrimenkuller kiralamaları (TMS 40 standardı kapsamındadır.),
- Finansal kiralama ile edinilen biyolojik varlıkların kiralamaları (TMS 41 Tarımsal Faaliyet Standardı kapsamındadır.)
- Kiralayanların faaliyet kiralama yöntemi ile kiraya verdikleri biyolojik varlıkların (TMS 41 standardı kapsamındadır.) kiralamaları dışında kalan tüm kiralamalara ait muhasebeleştirmeleri kapsamaktadır (Örten, Kaval ve Karapınar, 2011: 235).
- Kiralayanın kiracıya kullanım hakkını aktarmadığı kiralamalar.

301. Tanımlar

TMS 17 standardında geçen terimler ve anlamları şöyledir:

- **Kiralama;** bir varlığı bir bedel karşılığında, kiralayanın varlık üzerindeki hakkını üzerinde uzlaşılan belli bir süre zarfında kiracıya devretme işlemidir.
- **Finansal kiralama;** bir varlığın maliki olunmasından kaynaklanan bütün risk ve faydaların kiracıya devredilmesi işlemidir.
- **Faaliyet kiralaması (Adi kiralama);** finansal kiralama kapsamına girmeyen kiralama işlemleridir.
- **İptal edilmeyen kiralama;** gerçekleşmesi olasılığı oldukça düşük bir koşulun gerçekleşmesi, kiralayanın rızasının olması, kiracının kiralamaya konu olan varlık ile aynı veya benzer özellikte bir varlığı aynı kiralayandan kiralaması veya kiralama sözleşmesinin başlangıcı itibariyle, sözleşmenin iptali için ilgili sözleşmenin caydıracak miktarda ek bir ödemenin yapılması koşullarından herhangi birinin gerçekleşmesi durumunda iptal edilebilen kiralamalardır.
- **Kiralama sözleşmesinin başlangıcı;** kiralama sözleşme tarihi veya kiralamaya ilişkin taahhüde ait tarihten erken olanıdır. (Kiralama işlemleri bu tarih itibariyle faaliyet veya finansal kiralama olarak sınıflandırılır, işlemin finansal kiralama olarak sınıflandırılması durumunda, kiralama süresinin başlangıcında değerlendirilmesi yapılacak tutar belirlenir)
- **Kiralama süresinin başlangıcı;** kiracının kiralamış olduğu varlık üzerinde kullanma hakkını kazandığı tarihi, veya kiralama işleminin ilk kez muhasebeleştirildiği tarihi ifade eder. (Örnek olarak kiralama işlemi sonucu varlık, borç ve giderlerin muhasebeleştirilmesi verilebilir.)

- **Kiralama süresi;** kiralama işlemi kapsamında belirlenen ve iptal edilemeyen kiralama süresini ifade eder. Fakat kiralama sözleşmesi yapılırken, kiracıya sözleşme bitimine müteakip bedelli veya bedelsiz olarak sözleşmeyi uzatma opsiyonu verilmiş ve sözleşme imzalanırken kiracının bu opsiyonu kullanacağı neredeyse kesin ise bu süre de kiralama süresine dahil edilir.
- **Asgari kira ödemeleri;** kiracının kiralama boyunca ödemek zorunda olduğu tutarlardır. Koşullu kira, hizmet maliyetleri ile vergiler gibi kiralayan tarafından yapılan ödemeler bu kavramın dışında tutulmuştur.
- **Gerçeğe uygun değer;** karşılıklı pazarlık ortamında, bilgili ve istekli taraflar arasında söz konusu varlığın el değiştirmesi ya da bir borcun ödenmesi durumunda ortaya çıkan tutardır.
- **Yararlı ekonomik ömür;** bir varlığın kullanıcı(lar) tarafından varlığın ekonomik olarak kullanılacağı beklenen süreyi veya üretim için temini yapılan varlıktan beklenen üretim sayısı veya benzeri üretim birimini (kg, m, lt. vb.) ifade eder.
- **Yararlı ömür;** kiralamaya konu olan varlığın, kiralama süresi ile ilişkisi olmadan kiralamanın başlangıç tarihinden itibaren işletmeye ekonomik fayda sağlaması beklenen yaklaşık süredir.
- **Kiralama konusu varlığın garanti edilmiş kalıntı değeri;** kiralamaya konu olan varlığın hurda değerinin kiracı veya kiracıyla bağlantılı taraflarca garanti edilen kısmını veya herhangi bir durumda ödenecek azami tutarını ifade eder.
- **Garanti edilmemiş kalıntı değer;** kiralamaya konu olan varlığın kiracı tarafından hurda değerine ait herhangi bir kısmına ödeme taahhüdünde bulunulmamış veya sadece kiralayan tarafla ilgili kişilerce garanti edilmiş tutarıdır.

- **Başlangıç direkt maliyetleri;** kiralayan tarafın satıcı veya üretici olması durumunda gerçekleşen kiralama işleminde, kiralayan tarafa ait olan maliyetlerin haricindeki kiralama işleminin gerçekleşmesi için kaynaklı ek maliyetlerdir.
- **Brüt kiralama yatırımı;** kiralayanın finansal kiralama kapsamında elde edeceği asgari kira ödemeleri ile kiralama işleminden kaynaklanan garanti edilmemiş hurda değerinin toplamıdır.
- **Net faiz yatırımı;** brüt kiralama yatırımının, kiralama işleminde zımnen yer alan faiz oranında iskonto edilen kısmıdır.
- **Kazanılmamış faiz geliri;** brüt kiralama yatırımının net faiz yatırımından çıkartıldığında elde edilen kalandır.
- **Kiralama sözleşmesi zımni faiz oranı;** kiralama başlangıcında asgari kira ödemeleri ve garanti edilmemiş kalıntı değerinin bugünkü değeri toplamını, kiralanan varlığın gerçeğe uygun değer ile kiralayana ait başlangıç doğrudan maliyetinin toplamına eşitleyen iskonto oranıdır.
- **Kiracının alternatif borçlanma faiz oranı;** kiracının benzer bir kiralamada ödeyeceği faiz oranını veya bu oranının belirlenmemesi durumunda, kiralamanın başlangıcında kiraladığı varlığı satın alabilmesi için borçlanılan tutarın vadesi ve teminatları çerçevesinde kiracının katlandığı faiz oranını ifade eder.
- **Koşullu kira;** kira ödeme tutarları sabit olmayan değişken olan kiralamalardır. Örneğin bir makineye ait kira, varlığın ürettiği mala ait satışların yüzdesi alınarak hesaplanıyorsa veya faiz oranlarının değişken olduğu bir ortamda ödemelerde sabit bir faiz yerine piyasa faizleri seçilmişse bu tarz kiralamalar koşullu kiralamadır (Gökçen, Ataman ve Çakıcı, 2006:165).

302. Kiralama İşlemlerinin Sınıflandırılması

Kasım 1976'da Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (FASB), Finansal Muhasebe Standartları Raporu-13 Kiralamaların Muhasebeleştirilmesi (SFAS 13 – Accounting for leases) yayımlamadan önce bütün kiralamalar faaliyet kiralaması gibi kabul edilip muhasebeleştirilmekteydi. Bu nedenle kira ödemeleri kira gideri olarak raporlanmakta ve ne varlıklar ne de varlığa ait kira borçları bilançoda görülmemekteydi. SFAS 13 ile beraber kiralamalar ile ilgili olan bütün uygulamalar değişerek, faaliyet kiralamalarından farklı olarak sermaye kiralamaları kavramı ve muhasebe uygulamaları ortaya çıktı. SFAS 13 daha sonraları güncellenerek yayımlanan IAS 17 Kiralamalar standardı haline gelmiş ve kiralamaların sınıflandırılması yapılmıştır (Meyer, 2013: 19).

TMS 17 kapsamında olan kiralamalar, kiraya konu olan varlığın mülkiyetinden kaynaklanan risk ve yararların kiralayanda ya da kiracıda olmasına göre sınıflandırılır (Küçük, 2012: 104).

Kiralama konusu varlığın mülkiyetinden kaynaklanan risklerin kapsamına; teknolojik eskimelerden ve kapasitenin altında çalışmaktan kaynaklanan zarar ihtimali ve değişen ekonomik koşullardan dolayı getirilerde oluşabilecek varyasyonlar da dahil edilir (Cornel ve diğerleri, 2008: 1099). Standartta yer alan yararların kapsamına ise varlığın yararlı ömrü içerisinde karlı bir şekilde çalıştırılması ve değerinde artış sonucu gelir elde edilmesi ve kalıntı değerinin nakde çevrilmesi girmektedir.

Kiralama kapsamında sınıflandırmada iki farklı durum söz konusudur. Finansal kiralama ve faaliyet kiralaması. Bu iki kavram da daha önceden ifade edilmiştir. Risk ve yararların kimde kaldığı bu iki kavramı belirler ve ona göre muhasebe uygulamaları da farklılık gösterir (Elliot, 2011: 444).

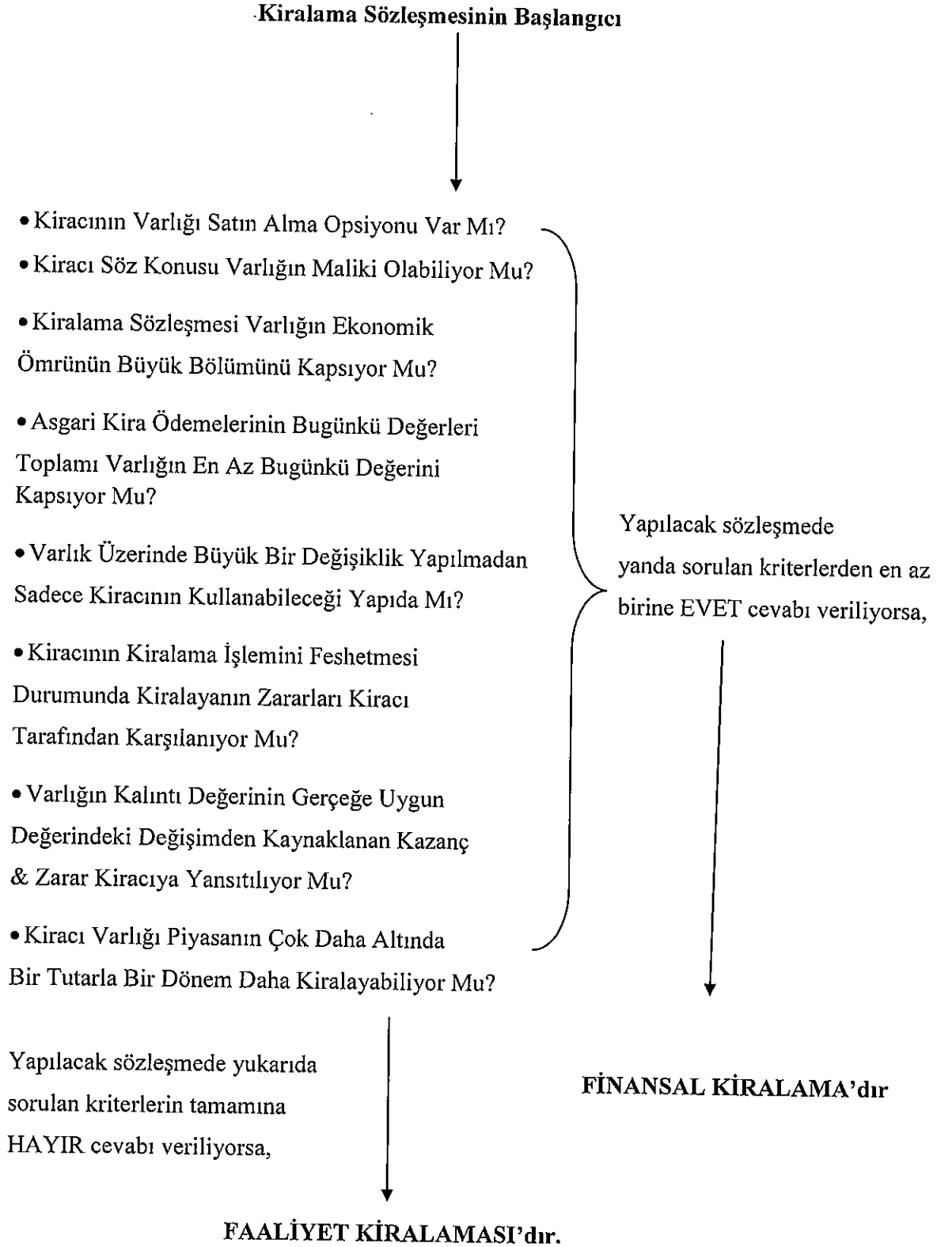
Kiralama işlemini sınıflandırmada hukuki durum değil, özün önceliği önemlidir. Buna göre bir varlığa ait yarar ve risklerin tamamı kiracıya devrediliyorsa finansal kiralama, tamamı devredilmiyorsa faaliyet kiralaması olarak adlandırılır.

Özün önceliği kavramına göre sözleşmenin şekil esaslarına değil yapılan işlemlerin özüne bakılır (Örten ve diğerleri, 2011: 238).

TMS 17 standardında finansal kiralama ve faaliyet kiralaması ayrımını ifade etmek için Epstein ve Jermakowicz' in IFRS Policies and Procedures (2008) çalışmasında yapmış olduğu Decision Tree for Determination of Lease Types (Kiralama Türlerini Belirlemek İçin Karar Ağacı) tablosuna benzer şekilde TMS 17 kapsamında "Kiralama Sınıflandırması için Karar Ağacı" tablosu (Şekil 5) bu çalışmada ifade edilmiştir.

Bazı kiralamalarda karar ağacındaki kriterlere dair ikna edici sonuçlar yoktur. Kiralanan varlığın tüm risk ve yararlarının kiralama kapsamında kiracıya devrinin mümkün olmadığı bazı unsurlardan anlaşılabiliriyorsa, bu tarz kiralamalar faaliyet kiralamasıdır. Bazı yarar ve risklerin kiracıya geçmemesi durumlarına koşullu kiralama örnek olabilir (Sağlam, Yolcu ve Eflatun, 2012: 190).

Şekil 5: Kiralama Sınıflandırması İçin Karar Ağacı

Karar ağacından anlaşılacağı üzere sınıflandırma kiralama sözleşmesinin başlangıcında yapılmaktadır. Kiralama süresi devam ederken karar ağacındaki koşullarda değişiklik olması durumunda, sözleşme geriye kalan süre için yeni bir sözleşme gibi kabul edilerek kullanılan muhasebe uygulamaları yeni sınıflandırmaya göre güncellenir. Ancak tahminlerdeki değişiklikler (Kiralanan varlığın yararlanan ömrüne dair tahminin değişmesi gibi) veya koşullardaki değişiklikler (Kiralancının ödemelerde gecikme yapması gibi) sınıflandırmayı değiştirmez.

Arazi ve bina varlıklarını aynı anda bünyesinde barındıran kira sözleşmesini sınıflandırırken, karar ağacındaki kriterler her ikisine de ayrı ayrı sorularak tespit yapılır. Ayrıca söz konusu arazi ve bina kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesinin de ayrı ayrı yapılması amacıyla, asgari kira ödemeleri, sözleşmenin başlangıcındaki gerçeğe uygun değerleriyle orantılı olarak arazi ve bina arasında paylaştırılır. Söz konusu dağıtımın gerçekleşmesinin mümkün olmayacağı durumda, her iki varlığa ait kiralamanın faaliyet kiralaması olduğunun bariz olduğu durumlar hariç, kiralamanın tamamı finansal kiralama değildir. Arazi ve bina kiralamasının birlikte yapıldığı kiralama sözleşmelerinde ilk muhasebeleştirilecek tutarın önemsiz olduğu durumlarda, arazi ve bina tek bir varlık gibi düşünülerek, karar ağacındaki kriterlere göre finansal kiralama ya da faaliyet kiralaması olarak sınıflandırma yapılır. Bu gibi durumlarda binanın yararlı ömrü, söz konusu kiralamaya konu varlığın ömrü kabul edilir.

31. Finansal Kiralama İşlemlerinin Finansal Kiralama Şirketlerince (Kiralayan) Muhasebeleştirilmesi

TMS 17 standardına göre finansal kiralama işlemlerinin muhasebeleştirme aşamaları şunlardır:

- Finansal kiralama şirketleri finansal kiralama konusu varlığı finansal durum tablolarına (Bilanço) yansıtırlar. Net kiralama yatırımı tutarına (Gerçek değere göre net satış bedeli) eşit bir alacak (Anapara alacağı) olarak bilançonun aktifinde yer alır (Gökçen ve diğerler, 2011: 254).

- Finansal kiralama şirketinin ana para alacağını vade, faiz oranı ve taksit dönemlerine göre hesaplanan faiz arttırmaktadır. Bu artışa finansman geliri denilmektedir. Bu durum, kazanılmamış faiz geliri olarak brüt tutarlara göre düzenlenen finansal durum tablosu pasifinde yer alır.
- Başlangıç doğrudan maliyetleri (Komisyonlar, hukuki masraflar, dahili maliyetler vb. kiralama sözleşmesi müzakeresi maliyetleri), finansal kiralama şirketi tarafından gider kaydedilir. Söz konusu giderler finansal şirketinin üretici veya satıcı olmadığı durumda finansal kiralama gelirlerinin başlangıç hesaplamalarına dahil edilerek, kiralama süresi boyunca kaydedilecek tutardan düşülür.
- Finansal kiralama işlemi kapsamında tahsil edilen kira ödemeleri asıl alacak ve faiz alacağı olarak dağıtımı yapılır.
- Faiz gelirleri gerçekleştikçe dönemsellik gereği ilgili oldukları döneme gelir kaydedilir.
- Finansal kiralama şirketlerince varlığın devri kiracıya yapıldığından, finansal kiralama şirketi finansal durum tablosunda söz konusu varlık yer almaz. Dolayısıyla amortisman ayrılamaz.
- Finansal kiralama şirketinin kiralamadan kaynaklanan alacakları finansal durum tablosundaki dönen varlık, duran varlık gibi ayrıma tabi olurlar.
- Kiralayan alacakların toplamından kazanılmamış faiz gelirlerinden düşerek, kiralamadan kaynaklanan net alacaklarını finansal durum tablosunda gösterir.
- Kiralayan garanti edilmemiş tahmini kalıntı değerini sürekli kontrol eder. Bu değerde beklentinin altında bir durum olacağı tespit edilirse, bu durum kiralayanın faiz gelirleri tutarı bu azalmaya göre yeniden hesaplanarak gelir tablosunda değişikliğe sebep olacaktır. İlgili döneme kadar meydana gelen birikmiş azalmalar, gelir tablosunda gider olarak gösterilir.

- Finansal kiralama şirketi söz konusu varlığın aynı zamanda üretici veya satıcısı ise satış karı veya zararı satışlarda kullanılan muhasebeleştirilmeye göre gelir tablosu ile ilişkilendirir.
- Kiralayanın söz konusu varlığın satıcısı ya da üretici olduğu durumda, finansal kiralamanın süresinin başında finansal tablolara yansıtılacak satış gelirleri; varlığın gerçeğe uygun değerine ya da değerinin altında olması durumunda asgari kira ödemelerinin piyasa faiz oranına göre hesaplanan bugünkü değerine eşittir.
- Satışların maliyeti; kiralayanın varlığa ait kayıtlı değerinden, garanti edilmemiş kalan değer bugünkü değerinin düşülmesi sonucunda bulunur.
- Satış gelirleri ile satış maliyeti arasındaki fark işletme politikalarına göre gelir tablosu ile ilişkilendirilir.
- Finansal kiralama şirketleri finansal tablolarda TFRS 7 Açıklamalara İlişkin Türkiye Finansal Raporlama Standardı'na göre açıklama yapmak zorundadır. Açıklamada; brüt kiralama yatırımı ile asgari kiralama ödemelerinin bugünkü değerlerinin raporlama dönemi sonu itibariyle birbiriyle ilişkisine yer verilir. Buna ek olarak asgari kiralama ödemelerinin bugünkü değerleri toplamı ile brüt kiralama yatırımının dönem sonu itibariyle değeri her bir dönem (1 yıldan az olan dönem, 1-5 yıllık dönem, 5 yıldan fazla olan dönem) itibariyle açıklanır. Ayrıca kazanılmamış faiz gelirleri, varlığın garanti edilmemiş hurda değeri, tahsil edilemeyen birikmiş asgari kira ödemelerine ayrılan karşılık, gelir olarak kaydedilen koşullu kira tutarları, önemli kira anlaşmalarına yönelik açıklama yapılır.
- Dönem içerisinde yeni finansal kiralama işlemlerinden iptal edilen kiralara ilişkin tutarlar düşürüldükten sonra, brüt yatırım ile kazanılmamış gelirler arasındaki fark büyümenin göstergesi olarak açıklamada gösterilebilir (Örten ve diğerleri, 2011: 242).

32. Finansal Kiralama İşlemlerinde Finansal Kiralama Şirketlerince Kullanılacak Hesaplar

Finansal kiralama şirketlerince; finansal kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesinde kullanılacak hesaplar, 6361 sayılı FKFFŞK 14. maddesine dayanılarak BDDK tarafından hazırlanan 28861 sayılı 24 Aralık 2013 tarihli resmi gazetede yayımlanan Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerince Uygulanacak Tek Düzen Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliği ile düzenlenmiştir. Söz konusu hesap planının izahnamesinde; hesap planına dair açıklamalarda bulunulmuş olup, söz konusu açıklamalarının Türkiye Muhasebe Standartlarına aykırı olmadığı ifade edilmiştir.

Tek düzen hesap planı aşağıdaki sınıflardan oluşmaktadır.

0 DÖNEN DEĞERLER

1 ANA FAALİYETLERDEN ALACAKLAR

2 YATIRIM AMAÇLI DEĞERLER VE DİĞER AKTİFLER

3 BANKALARDAN KULLANILAN KREDİLER VE DİĞER YABANCI KAYNAKLAR

4 ÖZKAYNAKLAR

5 ANA FAALİYET GELİRLERİ

6 FİNANSMAN GİDERLERİ

7 FAALİYET DIŞI GELİRLER

8 FAALİYET GİDERLERİ VE DİĞER GİDERLER

9 BİLANÇO DIŞI HESAPLAR

Söz konusu hesap planı kapsamında örnek uygulamada kullanılan hesaplara ilişkin tebliğ açıklamaları finansal kiralama şirketlerine yönelik olarak şu şekilde ifade edilmiştir.

- **022 Yurt İçi Bankalar – Türk Parası;** finansal kiralama şirketlerinin mevzuata göre mevduat kabul edebilen kuruluşlara yatırılan Türk parası ile söz konusu kuruluşlarda yapılan işlemlerden doğan borç ve alacakların kaydedildiği hesaptır. Hesap aktif niteliğinde olup, finansal kiralama şirketinin her banka şubesindeki mevduatı ayrı alt hesapta incelenir. Bankaların kendi özel mevzuatına göre banka ile finansal kiralama şirketi arasında ay sonu hesap özetlerinde karşılaştırma yapılarak uyum sağlanmalı, bakiyelerin uyuşmaması durumunda herhangi bir aracı ya da geçici hesabı kullanılmamalıdır. Hesap bakiyesi şirketin, mevduat toplamaya yetkili kuruluştaki Türk parası tutarını gösterir.
- **150 Kiralama İşlemlerinden Alacaklar - Türk Parası;** varlıkların finansal kiralama yöntemlerinden biri ile kiralanması durumunda, sözleşmede belirtilen taksitlendirilmiş toplam alacak tutarı bu hesapta izlenir. Finansal kiralama işleminde, kiralamaya konu varlığın maliyeti ile sözleşmede belirtilen toplam ödenecek kira miktarı arasındaki fark, alacak karakterli 15001 Kazanılmamış Finansal Kiralama Gelirleri (-) hesabının alacağında izlenir. Dönemsellik ilkesi gereği her dönem sonunda, finansal kiralama kira gelirleri bu hesabın borcuna, 582 Finansal Kiralama Gelirleri - T.P. hesabına alacak kaydedilerek dönem gelirlerine yansıtılır.
- **250 Menkuller – Türk Parası ;** finansal kiralama şirketi tarafından finansal kiralama kapsamında temin edinilen varlıklar ile şirket faaliyetlerinde kullanılan büro malzemesi, mobilya vb. menkulleri TMS hükümleri kapsamında yeniden değerlendirme sonucu değer artışı görülen menkullerin veya kiralama faaliyetleri kapsamında alınarak ilgili kiracıya teslimi yapılmamış varlıkların kaydının yapıldığı, aktif karakterli kayıt hesaptır. Menkuller hesabındaki demirbaşlar TMS'ye göre amortisman tabi tutulur. Amortisman süresi sonunda Demirbaşlar TMS'ye göre kayıtlardan çıkarılır.

- **582 Finansal Kiralama Gelirleri –Türk Parası;** finansal kiralama işlemlerinden kazanılan Türk parası faiz geliri bu hesapta incelenir. 15001 Kazanılmamış Finansal Kiralama Gelirleri hesabıyla karşılıklı çalışır.
- **900 ve 902 No’lu Hesaplar;** bilanço dışı hesaplar olup, sözleşmenin yapıldığına dair bilgilendirme amaçlı oluşturulan hesaptır.

33. 6361 Sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu Kapsamında Finansal Kiralama İşlemlerinin Finansal Kiralama Şirketlerince Muhasebeleştirmesine İlişkin Örnek Uygulama

XYZ AŞ faaliyetlerinde kullanmak üzere 01.07.2011 tarihinde 400.000 TL değerindeki (Gerçeğe uygun değeri) vinci A finansal kiralama şirketi aracılığıyla finansal kiralama yaparak kiralamıştır. Finansal kiralama süresi 5 yıl (01.07.2011-01.07.2016) olup, faiz oranı yıllık %12 ve kira ödemeleri yıllık olarak yapılmaktadır. Ayrıca garanti edilmiş kalıntı değeri 24.000 TL olarak belirlenmiş olup, kira süresi sonunda XYZ AŞ tarafından satın alınabilecek ve son yılki kira ödemesine dahil edilmiştir.

Yapılacak İşlemler: XYZ AŞ firmasına ait ödeme planı çıkartılmadan önce kalıntı değerinin net bugünkü değerinin bulunması ve söz konusu değer piyasa değerinden çıkartılarak finansal kiralama faizinin uygulanacağı anapara tutarı (Varlığın piyasa değeri – Kalıntı değerinin net bugünkü değeri) hesaplanabilecektir. (Bütün hesaplama formüllerinde Excel programı kullanılarak çözüm yapılmıştır.)

$$KDNBD = KD / (1+t)^n$$

KDNBD : Kalıntı Değerin Net Bugünkü Değeri

KD : Kalıntı Değer

t : Faiz Oranı

n : Yıllık süre

$$KDNBD = 24.000 (1+0,12)^5 = 13.618,2445 \text{ TL}$$

Piyasa değeri 400.000 TL olmasına rağmen finansal kiralamadan sağlanacak nakit girişlerinin sۆzleřmenin yapıldığı tarihteki değeri:

(Varlığın piyasa değeri – Kalıntı değerinin net bugünkü değeri)

$$400.000 - 13.618,2445 = 386.381,7555 \text{ TL'dir}$$

XYZ Aş işletmesinin yıllık ana para ve taksit ۆdeme tutarlarının hesaplanması gerekmektedir. Eşit taksit tutarının hesaplanması için bugünkü değer faktörünün hesaplanması gerekmektedir.

$$f = [1 - 1/(1+t)^n] / t$$

f : Taksit Bugünkü Değer Faktörü

t : Faiz Oranı

n: Yıllık Süre

$$f = 3,6047762023$$

$$\text{Eşit ۆdeme taksit tutarları} = 386.381,7555 / 3,6047762023$$

$$\text{Yıllık ۆdenecek Taksit Tutarı} = 107.186,0592 \text{ TL}$$

$$\text{Taksidin Faizi} = \text{Alacak Kalanı} \times \text{Faiz Oranı}$$

**XYZ AŞ ile A Finansal Kiralama Şirketi Arasındaki
Finansal Kiralama Sözleşmesine Ait Ödeme Planı**

Vade Tarihi	Yıllık Taksit	Taksitin Faizi	Takside Ait Ana Para	Alacak Kalanı
01.07.2011				386.381,7555
01.07.2012	107.186,0592	46.365,8107	60.820,2485	325.561,5070
01.07.2013	107.186,0592	39.067,3808	68.118,6784	257.442,8286
01.07.2014	107.186,0592	30.893,1394	76.292,9198	181.149,9088
01.07.2015	107.186,0592	21.737,9890	85.448,0702	95.701,8386
01.07.2016	107.186,0592	11.484,2206	95.701,8386	
TOPLAM	535.930,2960	149.548,5405	386.381,7555	

A finansal kiralama şirketi tarafından yapılacak muhasebe kayıtları BDDK tarafından yayımlanan 28861 sayılı 24 Aralık 2013 tarihli resmi gazetede yayımlanan Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerince Uygulanacak Tek Düzen Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliğe göre yapacaktır.

-----01/07/2011-----

900 FİNANSAL KİRALAMA ALACAKLARI
ANAPARA TUTARLARINDAN ALACAKLAR 535.930,296
90001 XYZ A.Ş. İLE YAPILAN FİNANSAL
KİRALAMA SÖZLEŞMESİNDEN ALACAK

902 FİNANSAL KİRALAMA
ALACAKLARI ANAPARA
TUTARLARINDAN BORÇLAR 535.930,296
90101 XYZ A.Ş İLE YAPILAN FİNANSAL
KİRALAMA SÖZLEŞMESİ

Finansal Kiralama Sözleşmesinin İmzalanması

-----01/07/2011-----

250 MENKULLER 400.000,00
25020 FİNANSAL KİRALAMAYLA EDİNİLEN
GAYRİMENKULLER

022 YURTİÇİ BANKALAR 400.000,00

Varlığın Satın Alınması

-----01/07/2011-----

150 KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN ALACAKLAR 535.930,296
15000 FİNANSAL KİRALAMA ALACAKLARI

250 MENKULLER 386.381,7555
25020 FİNANSAL KİRALAMAYLA
EDİNİLEN GAYRİMENKULLER

**150 KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN
ALACAKLAR** 149.548,5405
15001 KAZANILMAMIŞ FİNANSAL
KİRALAMA GELİRLERİ

Varlığın Finansal Kiralama İle Kiracıya Kiralanması

Finansal kiralama aracılığıyla kiracıya devredilen vinç finansal kiralama şirketinin stoklarından çıkarılmıştır. Artık kiracı söz konusu varlığı kullanım hakkına sahip olacak, kiralayan durumunda olan finansal kiralama şirketi ise finansal kiralama gelirlerine sahip olacaktır.

TMS 17 Kiralama İşlemleri Standardında belirtilen Dönemsellik ilkesi gereği dönem sonunda dönem gelirlerinin ilgili döneme ait kaydı yapılır.

-----31/12/2011-----

150 KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN ALACAKLAR 23.192,9054*
15001 KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA
GELİRLERİ

582 FİNANSAL KİRALAMA GELİRLERİ 23.192,9054

2011 Dönemine İlişkin 6 Aylık Finansal Kiralama
Gelirinin İlgili Döneme Kaydı

* İlk taksidin faizinin 6 aylık kısmı: $46.365,8107 : 2 = 23.192,9054$ TL

-----01/07/2012-----

150 KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN ALACAKLAR 23.192,9054
15001 KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA
GELİRLERİ

582 FİNANSAL KİRALAMA GELİRLERİ 23.192,9054

2012 Döneminin İlk 6 Aylık Finansal Kiralama Geliri

-----01/07/2012-----

022 YURT İÇİ BANKALAR 107.186,0592

150 KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN
ALACAKLAR 107.186,0592
15000 FİNANSAL KİRALAMA
ALACAKLARI

İlk Yıllık Taksidin Banka Aracılığıyla Tahsili

-----31/12/2012-----

150 KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN ALACAKLAR 19.533,6904*
15001 KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA
GELİRLERİ

582 FİNANSAL KİRALAMA GELİRLERİ 19.533,6904

2012 Dönemine İlişkin 6 Aylık Finansal Kiralama
Gelirinin İlgili Döneme Kaydı

* İkinci taksidin faizinin 6 aylık kısmı: $39.067,3808 : 2 = 19.533,6904\text{TL}$

Müteakip dönemler, tutarlar farklı olmak kaydıyla aynı kayıtlar kullanılarak yapılacaktır (Akdoğan ve diğerleri, 2011:121).

34. Uluslararası Finansal Raporlama Standardı 16 Kiralamalar (IFRS 16 Leases)

Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) tarafından Ocak 2016'da yayımlanan çalışma ile IAS 17 Leases standardının genişletilmiş hali olan IFRS 16 Leases (UFRS 16 Kiralamalar) standardı açıklanmıştır. Söz konusu standart 01 Ocak 2019 yılından başlayan raporlama döneminde yürürlüğe girecektir. Standarda dair Kamu Gözetim Kurumu'ndan (KGK) herhangi bir açıklama veya Türkçe çevirisi yapılmamıştır.

Söz konusu değişim ile beraber UMS 16 standardı uygulamaları kiralama işlemleri için geçerli olacak. UMS 17 genel itibariyle kiralamalara ilişkin esasları belirlese de, kiracıların muhasebeleştirme uygulamalarında sınıflandırma ayırımı yapmaksızın bilanço dışı muhasebeleştirmenin yoğunlaştığı görülmektedir. Öyle ki kiralama sözleşmelerinin %85'inin bilanço dışı (faaliyet kiralaması) olduğu tahmin ediliyor. Bu durum yatırımcıların finansal durum tablolarını olduğundan farklı

göstermekte ve kritik finansal rasyolarını etkilemektedir. UMS 17 yatırımcıların ihtiyaçlarını karşılayamadığından eleştiri almaktadır.

UFRS 16 beraberinde bir takım yeni uygulamaları getirmiştir. UMS 17’de kiralama işlemlerinin başında sınıflandırmanın ayrımı yapılarak kiralamanın finansal kiralama mı faaliyet kiralaması mı olduğu tespit edilip, ona göre muhasebeleştirme işlemleri yapılmaktadır. Faaliyet kiralamalarında kiralama işlemi şirketin finansal durum tablosuna yansıtılmamaktadır. UFRS 16 ile beraber faaliyet kiralamaları ve finansal kiralamaları istisnalar haricinde ayırım olmaksızın finansal durum tablosunda gösterilmesi hedeflenmiştir. Buna göre “Varlık Kiralaması” ve “Kiralama Yükümlülüğü” olarak muhasebeleştirme yapılarak bütün kiralamalarının UMS 17’deki finansal kiralama uygulamaları gibi hareket edilmiştir. Dolayısıyla varlıklarının faaliyet kiralaması yolu ile işleten kiracıların finansal durum tablolarında varlık ve yükümlülüklerinde artış olacaktır. UFRS 16 standardının kiralayan tarafa yönelik uygulamaları UMS 17’dekinden farklı değildir. Bu nedenle finansal kiralama şirketleri sınıflandırmanın finansal kiralama mı faaliyet kiralaması mı olduğuna karar vererek mevcut uygulamalara devam edecektir (www.kpmg.com.tr).

4. SONUÇ

Ekonomilerin küreselleştiği bir ortamda, ticari piyasalara her geçen gün yeni bir rakip girmekte ve pazardan alınacak pay gittikçe zorlaşmaktadır. İşletmelerin alacağı kararlar sektörde var olabilmeleri adına hayati derecede önem arz etmektedir. Maalesef ki zaman ve kaynaklar kısıtlı olduğundan, işletmeler hızlı bir şekilde, doğru zamanda, doğru yerde olmak zorunda aksi takdirde sektördeki varlığını sona erdirmek durumundadır.

İşletmelerin aldıkları kararları (yatırımları) hayata geçirebilmeleri için kaynağa ihtiyaç bulunmaktadır. Bu kaynak ya öz kaynaklarından ya da diğer kişilerden borç alınmak suretiyle sağlanabilecektir. Rekabetçi piyasa koşullarında işletmelerin öz kaynaklarından bütün faaliyetlerini finanse ederek, rakiplerine üstünlük kurması neredeyse imkansızdır. Çünkü büyük yatırımlar, büyük finansmanlar gerektirir. Örneğin, bir işletme, büyük bir yatırım için gerekli olan finansmanı tamamı ile kendi özkaynaklarının büyük çoğunluğunun ayırarak karşılması durumunda söz konusu yatırım kararının başarısızlıkla sonuçlanması, işletmenin sonunu getirebilecektir. Bu nedenle söz konusu yatırım kararları değerlendirilirken alınabilecek riskler ölçülerek, işletmenin kendisi tarafından karşılanamayacak risklerin diğer kişilere dağıtımının yapılması yani dış kaynağın (borçlanma) kullanılması fikri uygun olacaktır.

Gerek güçlü sermayeleri olan işletmeler gerekse sektörde gelişmekte olan KOBİ'ler; diğer kişilerden sağlayacağı finansman ile güçlü bir zkaynak yapısına ve rekabetçi ortamlarda riski azaltarak, karşılaşacağı fırsatları değerlendirme imkanına sahip olabilecektir.

Finansal kiralama işlemi; yatırımları için kaynağa ihtiyaç duyan yatırımcıların alternatif bir finansman aracı olarak sıklıkla başvurduğu bir yöntemdir. Bu sayede işletmeler özkaynaklarında herhangi bir çıkış olmadan, faaliyetleri için gerekli olan makine, teçhizat, bina, gibi varlıkları temin ederek faaliyetlerini sürdürebilmektedir.

Geçmiş Babillere kadar uzanan yöntemin; günümüzdeki anlamıyla ilk uygulamaları 1950'lerde görülmektedir. Türkiye'de finansal kiralama tekniğinin kullanımı diğer ülkelere nazaran daha geç olmuştur. 28 Haziran 1985 yılında çıkarılan 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu ile Türkiye'de finansal kiralama işlemlerinin yasal dayanağı oluşturulmuştur. 3226 sayılı Kanun, finansal kiralamanın hukuki dayanağı olsa da muhasebeleştirmeye yönelik herhangi bir hükümdede bulunmamıştır. Bu durum ilgili işlemlerin muhasebeleştirilmesi ve raporlanması konusunda karışıklığa neden olmuş ve VUK'a 09 Nisan 2003 yılında eklenen 290. madde ile finansal kiralamanın muhasebeleştirilmesi açıklanmış ve söz konusu maddeye dayanarak 10 Temmuz 2003 yılında Maliye Bakanlığı tarafından yayımlanan 319 sıra nolu Finansal Kiralama İşlemlerinin Değerlemesine İlişkin VUK Genel Tebliği ile finansal kiralama işlemlerini muhasebeleştirilmesi ile ilgili usul ve esaslar belirlenmiştir.

Söz konusu tebliğin yayımlanmasında, 2005 yılında AB ülkelerinin standartlara (UMS) uygun bir şekilde raporlama yapacaklarının olması ve Türkiye'nin AB uyum süreci kapsamında yaptığı düzenlemelerini AB'nin taleplerine göre belirlemesi etkili olmuştur. Her ne kadar yayımlanan tebliğ genel anlamıyla UMS 17 Kiralamalar standardı ile uyumlu olsa da, finansal kiralamanın yasal mevzuatı varken ilgili işlemlerin muhasebeleştirilmesinin vergi Kanun'a göre yapılması bazı farklı uygulamalara sebep olmuştur. Örneğin TMS 17 standardına göre kira süresi ile faydalı ömür karşılaştırılarak hangisi kısa ise ona göre amortisman yapılırken, VUK'da yayımlanan tebliğe göre varlıkların amortisman süresi belirlenerek yapılmaktadır (Gönen ve Akça, 2014:24).

Ayrıca 3226 sayılı mülga Kanun Türkiye'de gelişmekte olan sektörün ihtiyaçlarına tam olarak cevap verememiştir. Örneğin finansal kiralama şirketlerince faaliyet kiralaması yapılamamakta ve bu da söz konusu şirketlerin özellikle teknolojik gelişmelerin hızlı değişiminden etkilenen KOBİ'lere faaliyet kiralaması kapsamında kısa vadeli kiralama yapmasının önüne engel olmuştur. Ayrıca satış ve geri kiralama yöntemine izin vermeyerek, kiracılara bu yöntemin avantajlarından yararlanma hakkı tanımamıştır.

Bu nedenle piyasa koşullarının ihtiyacını kapsayan, güncel uygulamaları içeren, muhasebeleştirmede TMS 17 Kiralamalar standardını esas alan ayrıca finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketlerinin kuruluş ve çalışma esaslarını belirleyen ve sözleşmelerine ilişkin hükümler bulunduran 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu 21 Kasım 2012 yılında yayımlanmıştır. Kanun ile birlikte birçok yenilik yürürlüğe girmiştir. Özellikle daha önceki Kanun'da yer almayan muhasebeleştirme ve raporlama bölümü finansal kiralama şirketlerinin işlemlerini TMS 17'ye uygun yapmasına olanak sağlamıştır. Ancak VUK'un hali hazırda yürürlükte olması ve hem vergi mevzuatına göre hem standartlara göre muhasebeleştirme yapılması finansal kiralama şirketlerinin iş yükünü arttırmaktadır. İlerleyen süreçte gerekli düzenlemelerin yapılarak, finansal kiralama işlemlerinin sadece 6361 sayılı FKFFŞK'a göre yapılması beklenmektedir.

Ayrıca 6361 sayılı FKFFŞK'nın yürürlüğe girmesiyle, finansal kiralama sektörüne kazandırılan diğer yenilikler şunlardır;

- Finansal kiralama şirketlerine, faaliyet kiralama işlemi yapabilme imkanı tanınmıştır. Bu uygulama ile Türkiye finansal kiralama sektörüne daha fazla uluslararası kiralama şirketlerinin dahil olması hedeflenmiştir.
- Finansal kiralama türlerinden olan satış ve geri kiralama işlemi ile finansal kiralama şirketi tarafından, kiracıdan satın alınan varlığın, tekrar kiracıya kiralanarak, kiracıya finansman sağlanabileceği belirtilmiştir.
- Bilgisayar yazılımlarının finansal kiralamaya konu olabileceği yasal hükme bağlanmıştır.
- Bütünleyici ve eklenti parçaların finansal kiralama ile temininin yapılabileceği ifade edilmiştir. Bu uygulama ile birlikte işletmeler yatırımlarını daha verimli kullanabilecektir. Örneğin üretim bandında bir makineye ait motorunun yanması sonucunda makinenin tamamını finansal kiralama ile temin etmek yerine sadece motorunun kiralanması işletmeden çıkacak kaynak tutarını azaltacaktır.

- Finansal kiralama sözleşme süresi sınırlamaları kaldırılarak, yatırımcıya yatırımları ile ilgili ödeme planı kararlarını almasında serbestlik sağlanmıştır.
- Sözleşmelerin notere onaylanma zorunluluğu kaldırılarak, finansal kiralama taraflarının iş yükü azaltılmıştır. Sözleşmenin taraflar arasında yazılı olarak yapılması yeterli görülmüştür.
- Finansal kiralama şirketleri gemi kiralaması kapsamında yapacakları her işlem için kuruluş ve faaliyet izni almaksızın ayrı bir kiralama şirketi kurabilecek ve sözleşme süresi sonunda işletmeyi tasfiye edebilecektir. Bu şekilde söz konusu gemiye ait oluşan bir risk nedeniyle, gemi alacaklıları finansal kiralama şirketinin diğer işlemlerine yönelik alacak talebinde bulunamayacaktır.
- Tescillerin Birliğe bildirilmesi zorunlu hale getirilerek, söz konusu işlemlerin tek bir çatı altında düzenlenmesi gerçekleştirilmiştir. Bu şekilde üçüncü kişiler finansal kiralama konusu varlık üzerinde hak talep edemeyecektir.
- Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Birliği kurularak üç sektörde faaliyet gösteren işletmelerin Birlik'e üye olmaları zorunlu tutulmuştur.

Çalışmanın örnek uygulamasında finansal kiralama şirketi tarafından yapılan finansal kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesinde 6361 sayılı Kanun'da belirtildiği üzere Türkiye Muhasebe Standartlarının ilke ve esaslarına göre muhasebe işlemleri yapılmıştır. Bu nedenle özün önceliği ilkesi gereği, finansal kiralamaya konu olan varlık, finansal kiralama şirketi kayıtlarında maddi duran varlık olarak değil (250 MENKULLER), yatırım tutarına eşit bir alacak olarak (150 KİRALAMA İŞLEMİNDEN ALACAKLAR) kaydedilmiştir. Dönemsellik ilkesi gereği, döneme ait kazanılmamış kira gelirlerinin dönem sonlarında finansal kiralama geliri olarak kaydı yapılmıştır.

Ayrıca IASB tarafından Ocak 2016 yılında yayımlanan UFRS 16 Kiralamalar standardının Ocak 2019'da yürürlüğe girmesiyle, UMS 17 Kiralamalar standardının değişmesi, özellikle kiracılar için faaliyet ve finansal kiralama ayrımı olmaksızın muhasebeleştirme işlemlerinin istisnalar haricinde finansal kiralama işlemleri gibi muhasebeleştirilmesi ve faaliyet kiralamaları işlemlerinden kaynaklanan bilanço dışı muhasebeleştirilmenin önüne geçilmesi hedeflenmektedir. Finansal kiralama şirketleri açısından muhasebe ve raporlama işlemlerine yönelik olarak UMS 17 Kiralamalar standardında belirtilen usul ve esaslardaki mevcut uygulamalara UFRS 16 Kiralamalar standardında devam edileceği ifade edilmiştir.

5. YARARLANILAN KAYNAKLAR

- AFSAWORLD. URL: < <http://www.afsaworld.org/> > [Erişim Tarihi: 03.04.2016].
- AKDOĞAN, Nalan, Rafet Aktaş, Ali Deran, Umut Erhan, Vedat Acar. (2011). *Sektörel Muhasebe*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- AKGÜL, Başak, Hüseyin Akay. (2004). *Uluslararası Muhasebe Standartları ve Türkiye’de Uygulama Etkinliğine İlişkin Bir Araştırma*. İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- ALAGÖZ, Ali, Tevfik Eren. (2010). *Satış ve Geri Kiralama İşleminin TMS 17 Kiralama İşlemleri Standardı ve Yürürlükteki Mevzuat Çerçevesinde Değerlendirilmesi*. Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi Cilt: 3. Sayı: 2. s. 27-46.
- ALTINTAŞ, Taylan, Emre Selçuk Sarı. (2012). *KDV Oranlarındaki Değişikliğin Türk Finansal Kiralama Sektörüne Etkisi*. Mali Çözüm Dergisi İSMMMOMO Yayın Organı. Sayı: 114. Kasım-Aralık 2012. s. 85-97.
- BANKACILIK DÜZENLEME VE DENETLEME KURUMU (BDDK). URL: < <http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/default.aspx> > [Erişim Tarihi: 07.04.2016].
- BENGÜ, Gözde Zeynep. (2007). *Uluslararası Muhasebe Standartları ve Türk Mevzuatı’nda Finansal Kiralama İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi*. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- BRABETE, Valeriu, Cristian Dragan. (2012). *Leasing Agreement Accountancy In National And International Context*. Young Economists Journal. Vol: 9/19. Nov. 2012. s. 7-16.
- BRANSWIJCK, Deborah, Stefanie Longueville, Patricia Everaert. (2011). *The Financial Impact Of The Proposed Amendments To IAS 17: Evidence From Belgium And The Netherlands*. Accounting and Management Information Systems. Cilt: 10. Sayı: 2. s. 275-294.
- BURGAN BANK. URL: < <https://www.burgan.com.tr/tr/Pages/index.aspx> > [Erişim Tarihi: 09.05.2014].
- CEYLAN, Ali, Turhan Korkmaz. (2009). *İşletmelerde Finansal Yönetim* İstanbul: Ekin Yayın Dağıtım.
- COOKE, T. E, T. Çürük. (1996). *Accounting In Turkey With Reference To The Particular Problems Of Lease Transactions*. The European Accounting Review. Cilt: 5. Sayı: 2. s. 339-359.
- CORNEL, Crisan, Breban Ludovica, Mates Dorel, Rosu Alexandra. (2008). *Leases In The Financial Statements Of Lessors*. Economic Science Series. Vol. 17. Issue 3. s. 1099-1101. Oreda, Romania

ÇAKAN, Cemal. (2006). *Finansal Kiralama (Leasing) Ve Türkiye Uygulaması*. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Malatya.

ÇONDUR, Funda, Umut Evlimoğlu, E. Yasemin Bozdağlıoğlu (2008). *Finansal Yenilikler Kapsamında Leasingin KOBİ'lerde Kullanımına İlişkin Bir Araştırma*. Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi. Cilt: 4. Sayı: 2. s. 1-26.

ÇOŞGUN, Oktay. (2011). *Serbest Meslek Erbabının Finansal Kiralama Yolu İle Edindiği İktisadi Kıymetler İçin Ayırdığı Amortismanlar Gider Yazılabilir Mi?* Mali Çözüm Dergisi. Sayı: 108. Kasım-Aralık 2011. s. 151-155.

ÇOŞKUN, Ali. (2010). *Alternatif Bir Finansman Tekniği Olarak Finansal Kiralama(leasing) ve Erzurum İlinde Bir Uygulama*. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Erzurum.

DABBAĞOĞLU, Kadir. (2008). *Finansal Kiralama İşlemlerinde Net Bugünkü Değer Hesaplamaları*. Mali Çözüm Dergisi. Sayı: 87. Mayıs-Haziran 2007. s. 51-64.

DELOITTE. (2015). *Türkiye Leasing Sektörü Sürdürülebilir Büyüme Yolunda Adımlar*. Nisan 2015.

DEMİR, Şeref. (2012). *TMS/TFRS*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

DOLU, Ersin. (2006). *Finansal Kiralama İşlemler Ve Muhasebeleştirilmesi*. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli.

DOYRANGÖL, Cömert Nuran. (2003). *Son Düzenlemelere Göre Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi*. Mali Çözüm Dergisi. Sayı: 64. s. 1-12.

ELLIOT, Barry, Jamie Elliott. (2011). *Financial Accounting And Reporting Standards*. Pearson Education Limited. London. UK.

EPSTEIN, J. Barry, Eva K. Jermakowicz. (2008). *IFRS Policies and Procedures*. Wiley.

ERNST&YOUNG. (2013). *IFRS A Closer Look At The Revised Lease Accounting Proposal*. May 2013.

ERNST&YOUNG. (2011). *Financial Reporting Developments Lease Accounting*. October 2011.

FİNANSAL KİRALAMA DERNEĞİ (FİDER). *Sektör Raporları* URL: <<http://www.fider.org.tr/pageStructure.aspx?intPageStructureNo=13&sintLanguageID=0&bytContentType=2&intPageNo=158&strHitCountParam=2|13|0|265|781>> [Erişim Tarihi: 04.04.2015].

FİNANSAL KİRALAMA, FAKTORİNG VE FİNANSMAN ŞİRKETLERİ BİRLİĞİ STATÜSÜ. (2013). Resmi Gazete, 28718, 25 Temmuz 2013.

FİNANSAL KURUMLAR BİRLİĞİ. (FKB). *Raporlar ve Yayınlar*. URL: <<http://www.fkb.org.tr/raporlar-ve-yayinlar/raporlar/uye-bagimsiz-denetim-raporlari/>> [Erişim Tarihi: 11.05.2016].

FİNANSAL KİRALAMA, FAKTORİNG VE FİNANSMAN ŞİRKETLERİ KANUNU. (2013). Resmi Gazete, 28496, 13 Aralık 2012.

FİNANSAL KİRALAMA, FAKTORİNG VE FİNANSMAN ŞİRKETLERİNİN KURULUŞ VE FAALİYET ESASLARI HAKKINDA YÖNETMELİK. (2013). Resmi Gazete, 28627, 24 Nisan 2013.

FİNANSAL KİRALAMA, FAKTORİNG VE FİNANSMAN ŞİRKETLERİNİN KURULUŞ VE FAALİYET ESASLARI HAKKINDA YÖNETMELİK. (2016). Resmi Gazete, 26315, 10 Ekim 2016.

FİNANSAL KİRALAMA, FAKTORİNG VE FİNANSMAN ŞİRKETLERİNCE UYGULANACAK TEK DÜZEN HESAP PLANI VE İZAHNAMESİ HAKKINDA TEBLİĞ. (2013). Resmi Gazete, 28861, 24 Aralık 2013.

FİNANSAL KİRALAMA KANUNU. (1985). Resmi Gazete, 18795, 28 Haziran 1985.

GÖKÇEN, Gürbüz, Başak Ataman Akgül, Cemal ÇAKICI. (2006). *Türkiye Muhasebe Standartları Uygulamaları*. İstanbul: Beta Yayıncılık.

GÖKÇEN, Gürbüz, Başak Ataman Akgül, Cemal ÇAKICI. (2011). *Türkiye Finansal Raporlama Standartları Uygulamaları*. İstanbul: Türkmen Kitabevi.

GÖKGÖZ, Ahmet. (2013). *Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi*. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. Sayı: 35. Ocak. 2013. s. 107-122.

GÖNEN, Seçkin, Neslihan Akça, (2014). *Finansal Kiralama İşlemlerinin TMS-17 Kiralama İşlemleri Standardı ve Vergi Usul Kanunu Açısından Muhasebeleştirilmesi*. Muhasebe ve Finansman Dergisi. Sayı: 64. Ekim. 2014. s. 71-94.

GÜZEL, Tülay. (1996). *Sorularla Finansal Kiralama*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Basımevi.

HUSSEY, Rougger, Audra Ong. (2005). *International Financial Reporting Standards Desk Reference*. Wiley.

İŞLEYEN, İlker Sadi. (2012). *Finansal Kiralama İşlemlerinde KDV Uygulaması*. Mali Çözüm Dergisi. Sayı: 112. Temmuz-Ağustos 2012. s. 213-217.

İZMİRLİ, Fatma. (2008). *Finansal Kiralama Uygulamalarının Şirketlerin Mal Yapılarına Olan Etkisinin Değerlendirilmesi*. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Manisa.

KELEÇİOĞLU, Aykut. (2013). *6361 Sayılı Finansal Kiralama Kanunu İle Gelen Yenilikler*. URL: < <http://www.makelecioglu.com/sitebuilder/MAK/yfk.pdf>> [Erişim Tarihi: 15.11.2013].

KÖKSAL, Ayşe Gül, Beyhan Beller. (2013). *Finansal Kiralama İşlemlerinin TMS 17, Vergi Mevzuatı, BDDK Tebliği Açısından İncelenmesi ve Muhasebe Uygulamaları*. Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi. Cilt: 6. Sayı: 2. s. 150-171.

KPMG. UFRS 16- *Yeni Kiralama Sözleşmeleri Standardı*. URL: <http://www.kpmg.com/TR/tr/IssuesAnd/Insights/ArticlesPublications/Sayfalar/yeni-kiralama-sozlesmeleri-standardi-UFRS-16.aspx> [Erişim Tarihi: 04.04.2016].

KÜÇÜK, Muzaffer. (2012). *Türkiye Muhasebe Standartları Uygulaması Genel Bakış*. Ankara: Yaklaşım Yayıncılık.

LEASEEUROPE. URL: < <http://www.leaseurope.org/>> [Erişim Tarihi: 03.04.2016].

MEYER, Kyle (2013). *Accounting for Leasing Transactions*. Financial Executive. Cilt: 29. Sayı: 3. s. 19-22.

MİRZA, Abbas Ali, Graham J. Holt, Magnus Orrel. (2006). *IFRS Workbook and Guide International Financial Reporting Standards*. John Wiley&Sons Inc.

NEUBERGER, Doris, Solvig Rathke Döppner. (2013). *Leasing By Small Enterprises*. Applied Financial Economics. 23:7. s. 535-549.

NOVALIJA, Selma, Hamid Mutapic, Elmira Kovac. (2011). *Accounting Treatment And Legislation Of Leasing Arrangements*. Journal of Economics and Business. Cilt: 9. Sayı: 2. Kasım 2011 s. 45-60.

ÖRTEN, Remzi, Hasan Kaval, Aydın Karapınar. (2011). *Türkiye Muhasebe-Finansal Raporlama Standartları Uygulama ve Yorumları*. Ankara: Gazi Kitabevi.

ÖZERHAN, Yıldız, Serap Yanık. (2012). *IFRS/LAS İle Uyumlu TMS/TFRS*. TÜRMOB Yayınları. Ankara.

ÖZTAŞ, Saadet. (2010). *Finansal Kiralama İşlemler Ve Muhasebeleştirilmesi*. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya.

ÖZTÜRK, Veli, Hasan Bal, Emine Çına Bal. (2007). *Finansal Kiralama Ve İMKB'de İşlem Gören Şirketlerde Kullanılma Düzeyi*. Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi. Sayı: 2. s. 67-86.

PEKTAŞ, Hatice. (2009). *İşletmelerde Finansal Kiralamanın (Leasing) Vergi Ve Muhasebe Boyutu*. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale.

POCRNIC, Dijana, Marko Miletic, Petar Pepur. (2012). *The Impact Of Accounting Treatment Of Operating Leasing On The Transparency Of Financial Statements*. International Conference of the Faculty of Economics Sarajevo. s. 177-189.

SAĞLAM, Necdet, Mehmet Yolcu, Ali Osman Eflatun. (2012). *UFRS (UMS-TFRS-TMS) Uygulama*. Ankara: Hipotez Yayınları.

SAĞLAM, Necdet, Salim Şengel, Bünyamin Öztürk, Berna Demir, Ümmühan Aslan. (2009). *TMS Türkiye Muhasebe Standartları Uygulaması*. İstanbul: Maliye Hukuk Yayınları.

TBMM. (2012). *Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu Tasarısı ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu*. Ankara.

TIFFIN, Ralph. (2010). *The complete guide to International Financial Reporting Standards*. Thorogood.

TMS 17. (2010). *Kiralama İşlemleri*. Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK). Ankara.

TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU (TÜİK). *Temel İstatistiki Göstergeler*. URL: < <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=istgosterge> > [Erişim Tarihi: 30.12.2015].

UYDACI, Sıla. (2006). *Türkiye Muhasebe Standartlarına Göre Finansal Kiralama İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi*. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

YANG, Jianping (2012). *The Research on Financial Leasing and China's Small Micro Enterprises*. International Business and Management. Cilt: 5. Sayı: 1. s. 33-37.

YILDIRIM, Hakkı. (2007). *Finansal Kiralama Şirketlerine Yapılan Makine Teçhizat Teslimlerinde Katma Değer Vergi İstinası*. Mali Çözüm Dergisi. Sayı: 83. Eylül-Ekim 2007. s. 165-170.

YILMAZ, Fatih. (2008). *TMS 17 Kiralama İşlemleri. Seçilmiş Türkiye Finansal Raporlama Standartları Açıklamalar ve Uygulamalar*. İstanbul: İSMMMÖ Yayınları. s. 183-198.

YILDIRIM, Suat, Abdülkadir Albez, Orhan Küçük Funda, Umut Evlimoğlu, E. Yasemin Bozdağlıoğlu (2006). *KOBİ'lerde Finansal Kiralamadan (Leasing) Yararlanma Düzeyi: Bir Uygulama*. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Cilt: 8. Sayı: 2. s. 361-376.